

ONTWERPBESLUIT HARINGVLIET

Gelet op artikel 3, eerste lid en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (Pb EG L 387);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Haringvliet**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):
  - H1330 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)
  - H3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodietum rubri p.p. en Bidention p.p.*
  - H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpine zones
  - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)*
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire soorten aangeduid met een sterretje):
  - H1095 Zeeprik
  - H1099 Rivierprik
  - H1102 Elft
  - H1103 Fint
  - H1106 Zalm
  - H1134 Bittervoorn
  - H1163 Rivierdonderpad
  - H1340 *Noordse woelmuis

Artikel 2

1. Als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) **Haringvliet** zoals aangewezen bij besluit van 24 maart 2000 (N/2000/319, Stcrt. 2000, nr. 65) worden aangewezen: de in paragraaf 3.3 van de nota van toelichting bedoelde gebieden.
2. Paragrafen 3.1 en 3.3 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit van 24 maart 2000, worden vervangen door de paragrafen 3.1, 3.3 en 3.4 van de nota van toelichting bij dit besluit.
3. Aan paragraaf 4.2 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid genoemde besluit worden toegevoegd de volgende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG: Grote stern en Dwerggans, en de volgende trekvogelsoort, welke wordt beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG: Bontbekplevier.
4. In paragraaf 4.2 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid genoemde besluit vervallen de volgende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG: Kleine zilverreiger en Dwergmeeuw.
5. Paragraaf 4.4 en de hoofdstukken 5, 6 en 7 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit vervallen.
6. De kaart behorende bij besluit N/2000/319 wordt ingetrokken.

Artikel 3

1. De aanwijzing, bedoeld in artikel 1, en de wijzigingen, bedoeld in artikel 2, gaan vergezeld van een nota van toelichting en een kaart, welke deel uitmaken van dit besluit.
2. De in de artikelen 1 en 2 bedoelde speciale beschermingszones vormen samen het Natura2000-gebied **Haringvliet**, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in de zin van artikel 10a, tweede lid van de Natuurbeschermingswet 1998, zijn opgenomen in de nota van toelichting behorende bij dit besluit.

Artikel 4

1. Dit besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging West van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT. Ter inzage legging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen en openbare bibliotheken van de betreffende gemeente(n), in het kantoor van het waterschap waaronder het gebied valt, en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natuurwetgeving>.

Het definitieve besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de ter inzage legging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Haringvliet waarin opgenomen: nota van toelichting bij de aanwijzing van Haringvliet als speciale beschermingszone in het kader van de richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede nota van toelichting bij de wijziging van het besluit N/2000/319 bij de aanwijzing van Haringvliet als speciale beschermingszone in het kader van de richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Door middel van dit besluit wordt het gebied Haringvliet aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens wordt de aanwijzing van het gelijknamige gebied als beschermingszone onder de Vogelrichtlijn gewijzigd. Beide aanwijzingen tezamen vormen het Natura2000-gebied Haringvliet, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen. De aanwijzing als Wetland, die indertijd middels hetzelfde besluit als de aanwijzing onder de Vogelrichtlijn is geschied, wordt door dit besluit niet gewijzigd.

In hoofdstuk 2 van deze nota van toelichting worden de aanwijzingen onder de Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. In dit hoofdstuk wordt tevens melding gemaakt van de status van natuurmomenten voor een deel van het Natura2000-gebied, welke inmiddels zijn komen te vervallen of bij dit besluit komen te vervallen. Deze toelichting omvat verder in hoofdstuk 3 de gebiedsbeschrijving, bijzonderheden met betrekking tot de begrenzing en een toelichting op de kaart. Tenslotte zijn in hoofdstuk 4 de instandhoudingsdoelstellingen vermeld.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Haringvliet aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als “Habitatrichtlijngebied”). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam “Haringvliet” en onder nummer NL1000015 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is aangewezen voor één prioritair habitattype en één prioritaire soort in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn.

Het gebied is eveneens op 24 maart 2000 (N/2000/319) onder de naam Haringvliet aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, verder aangeduid als “Vogelrichtlijngebied”. Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL9802018. Het besluit N/2000/319 is door middel van dit besluit gewijzigd. Uit het vorige besluit overgenomen tekstdelen zijn in deze nota van toelichting cursief gezet¹.

---

¹ De afkorting sbz (“speciale beschermingszone”) en de aanduiding “beschermingszone” zijn hierin vervangen door de term “Vogelrichtlijngebied”

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt bij aanwijzing als speciale beschermingszone onder artikel 10a de status van de hieronder opgesomde natuurmonumenten². In dergelijke gevallen heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument betrekking hadden, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 4).

Het beschermd natuurmonument Quackgors is aangewezen op 1 november 1971 (nr. 6161, Stcrt.1971, nr. 229).

Het beschermd natuurmonument Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors is aangewezen op 11 januari 1982 (NLB/GS/GA-49829, Stcrt. 1982, nr. 12).

Het beschermd natuurmonument Beninger Slikken is aangewezen op 3 april 1980 (NLB/N-40407, Stcrt. 1980, nr. 84).

Het beschermd natuurmonument Leenheren Buitengorzen is aangewezen op 24 juli 1979 (NLB/N-36599, Stcrt. 1979, nr. 145).

Het beschermd natuurmonument 's Lands bekade Gorzen is aangewezen op 1 november 1971 (nr. 6162, Stcrt.1971, nr. 229).

Het beschermd natuurmonument Korendijksche Slikken is aangewezen op 23 maart 1978 (NLB/N-29679, Stcrt. 1978, nr. 62).

Het beschermd natuurmonument Kleiput in de Tiendgorzen is aangewezen op 24 juli 1979 (NLB/N-36709, Stcrt. 1979, nr. 145)

Het beschermd natuurmonument Westerse Laagjes is aangewezen op 1 november 1971 (nr. 6163, Stcrt. 1971, nr. 229).

Het beschermd natuurmonument Rietgorzen en grasgorzen van de Westerse Laagjes is aangewezen op 23 december 1981 (NLB/GS/GA-49679, Stcrt. 1982, nr. 10).

Het beschermd natuurmonument Oosterse laagjes is aangewezen op 1 november 1971 (nr. 6165, Stcrt. 1971, nr. 229).

Het beschermd natuurmonument Rietgorzen van de Oostersche laagjes is aangewezen op 17 september 1981 (NLB/BB/GA-48271, Stcrt. 1981, nr. 198).

Het beschermd natuurmonument Gorzen tussen Oostersche laagjes en Haringvlietbrug is aangewezen op 18 september 1981 (NLB/BB/GA-48272, Stcrt. 1981, nr. 198)

Het beschermd natuurmonument Grasgorzen tussen Den Bommel en de Hellegatsdam is aangewezen op 1 november 1971 (nr. 6169, Stcrt. 1971, nr. 229).

Het beschermd natuurmonument Grasgorzen van de Griendweipolder is aangewezen op 1 november 1971 (nr. 6164, Stcrt. 1971, nr. 229).

Het beschermd natuurmonument Blanke Slikken is aangewezen op 28 maart 1978 (NLB/N-29680, Stcrt. 1878, nr. 62).

Het beschermd natuurmonument Grasgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel is aangewezen op 1 november 1971 (nr. 6168, Stcrt. 1971, nr. 229).

Het beschermd natuurmonument Westplaat buitengronden en Meneersche plaat is aangewezen op 1 november 1971 (nr. 6167, Stcrt. 1971, nr. 229).

Het staatsnatuurmonument Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors is aangewezen op 10 december 1980 (NLB/N-41862, Stcrt.1981, nr. 21).

Het staatsnatuurmonument Beninger slikken is aangewezen op 29 augustus 1980 (NLB/N 41861).

Het staatsnatuurmonument Ventjagersplaat ten noorden van de Hellegatsdam is aangewezen op 31 december 1980 (NLB/N-43602, Stcrt. 1981, nr. 21).

---

² Beschermd en staatsnatuurmonumenten zijn in de periode 1968-98 aangewezen op grond van respectievelijk artikel 7 en 21 van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, nr. 572)

Het staatsnatuurmonument Blanke slikken is aangewezen op 22 augustus 1980 (NLB/N 41913, Stcrt. 1980, nr. 181).

Het staatsnatuurmonument Rietgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel is aangewezen op 22 september 1980 (nr. 41860, Stcrt. 1980, nr. 203).

Het staatsnatuurmonument Slijkplaat is aangewezen op 22 augustus 1980 (NLB/N 41938, Stcrt. 1980, nr. 181).

Het staatsnatuurmonument Scheelhoek is aangewezen op 22 september 1980 (nr. 41939, Stcrt. 1980, nr. 203), en gewijzigd bij besluit van 22 april 1999 (DN. 1999123).

Het Natura2000-gebied Haringvliet (landelijk gebiedsnummer 109) omvat het Vogelrichtlijngebied Haringvliet en het gelijknamige Habitatrichtlijngebied. Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Natura 2000 bestrijkt ook de onder Vogelrichtlijn aangewezen gebieden. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 4) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 Doelendocument. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 Profielendocument. Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura2000-netwerk.

Het Natura2000-gebied Haringvliet ligt in de provincie Zuid Holland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Bernisse, Cromstrijen, Dirksland, Goedereede, Hellevoetsluis, Korendijk, Middelharnis en Oostflakkee.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het Haringvliet is een afgesloten zeearm die via een open verbinding met het Hollands Diep deel uitmaakt van de delta van Rijn en Maas. Na de voltooiing van de Haringvlietssluisen in 1970 viel het getij in het voormalige brakke getijdengebied grotendeels weg. Het water werd zoet tot aan de sluisen en het getij werd beperkt.

Het Haringvliet vormt nu een groot zoetwaterbekken, dat alleen via Spui, Oude Maas en Nieuwe Waterweg nog in verbinding staat met de Noordzee. Het peil wordt beïnvloed door de Haringvlietssluisen en de bovenstroomse stuwen.

Aan de oevers van Voorne-Putten, de Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee bestaat het landschap uit grasgorzen, riet- en biezenvelden, begroeide en onbegroeide zand- en slikplaten grenzend aan het open water. Een aantal voormalige platen zijn door vooroeververdediging en aanvulling met grond uitgegroeid tot uitgestrekte gebieden (Ventjagersplaten en Slijkplaat).

In het Haringvliet ligt het eiland Tiengemeten. Een deel van de rietlanden en zilte gorzen is door begrazing omgevormd in grasland van brakke bodem (zilverschoonverbond), terwijl onbegraste delen zich ontwikkeld hebben tot riet, brakke ruigte en struweel.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Haringvliet behoort tot het Natura2000-landschap 'Noordzee, Waddenzee en Delta'.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Haringvliet is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.³

De grenzen van Vogelrichtlijngebieden worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoopeisen van de betrokken vogelsoorten.

Het Haringvliet is aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege de aanwezigheid van uitgestrekt open water met oeverzones en platen die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I van de Vogelrichtlijn (art. 4.1) en tevens fungeert als broed-, rui-, overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van de Beschermingszone is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat in samenhang met vogelrichtlijngebied Voordelta, vogelrichtlijngebied Voornes Duin, vogelrichtlijngebied Kwade Hoek, vogelrichtlijngebied Hollands Diep en vogelrichtlijngebied Oudeland van Strijen, voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/ of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Op hoofdlijnen bestaat het Natura2000-gebied uit de volgende deelgebieden: Haringvliet, Quackgors, Beninger Slikken, polder Beninger waard, polder Zuidoord, Leenheeren polder, Leenheren gorzen polder, polder 's Landse bekaade Gorzen, Korendijksche Slikken, Tiendgorzen, Westerse laagjes, Oosterse laagjes, Ventjagersgaatje, eiland Tiengemeten met Griendweipolder en Blanke Slikken, Riet en Grasgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel, Meneersche Plaat, Westplaat buitengronden, Nieuwe kroningspolder, Kroningspolder, Bospolder, Zuiderdiep polder, De Scheelhoek, Zuiderdiep en Slijkplaat.

Het Habitatrictlijngebied omvat de volgende deelgebieden van het Natura2000-gebied: Quackgors, Beninger Slikken, polder Beninger waard, polder Zuidoord, Leenheren polder, polder 's Landse bekaade Gorzen, Korendijksche slikken, Westerse laagjes, Oosterse laagjes, Ventjagersgaatje, Griendweipolder en Blanke Slikken, Riet en Grasgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel, Meneersche Plaat,

---

³ Hof van Justitie EG ,7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

Westplaat buitengronden, Nieuwe kroningspolder, Kroningspolder, Bospolder, Zuiderdiep polder, De Scheelhoek en Slijkplaat.

Het Vogelrichtlijngebied valt in zijn geheel samen met de begrenzing van het Natura2000-gebied met uitzondering van: polder Zuidoord, Leenheeren polder, polder Beningerwaard, Nieuwe kroningspolder, Kroningspolder, Bospolder en Zuiderdiep polder.

Het Natura2000-gebied beslaat een totale oppervlakte van 11.630 ha, waarvan 10.930 ha onder beide richtlijnen is aangewezen. Deze cijfers betreffen bruto-oppervlakten, omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen.

De (voormalige) natuurmonumenten hebben een gezamenlijke oppervlakte van 3.178 ha en liggen in het geheel binnen het Natura2000-gebied.

De begrenzingen van het Vogelrichtlijngebied en van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Verharde wegen en bebouwing, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De begrenzing is afgestemd op die van de (voormalige) natuurmonumenten opdat deze geheel binnen het Vogel- en Habitatrictlijngebied vallen.
- Onlogische verschillen (< 25 ha) tussen Vogel- en Habitatrictlijngebied zijn opgeheven door de meest ruime grens aan te houden (bijlage A).

Overige wijzigingen groter dan 1 ha worden toegelicht in de volgende alinea's.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is aangepast:

- Langs Voornes Duin is de grens gelegd op die van het Vogelrichtlijngebied (+ 5 ha).
- Aan de noordwestzijde van de Scheelhoek is het gebied uitgebreid met gronden die qua aard een geheel vormen met het aangrenzende gebied (8,3 ha; grotendeels eigendom Staat, in beheer bij Natuurmonumenten).
- Uitbreiding met de Zuiderdieppolders (ca. 400 ha) ten noordoosten van Stellendam waar getijdennatuur zal worden gerealiseerd ten behoeve van onder meer Noordse woelmuis (*H1340) en Schorren en zilte graslanden (H1330).
- Het Zuiderdiep en omgeving ten westen van Stellendam (N57) zijn overgeheveld van Duinen Goeree naar dit gebied omdat het in landschappelijk opzicht hierbij beter aansluit. Bovendien zal het Zuiderdiep een belangrijke functie gaan vervullen in de ontwikkeling van brakke natuur in de Zuiderdieppolders.

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied Haringvliet is uitgebreid met het Zuiderdiep en omgeving (ca. 137 ha; bijlage A) ten westen van Stellendam (N57). Dit gebied bestaat voor een belangrijk deel uit water en moeras dat een functie vervult voor diverse soorten watervogels waarvoor het Haringvliet is aangewezen. De Zuiderdieppolders worden niet onder de Vogelrichtlijn aangewezen omdat de begrenzingssystematiek zoals die in maart 2000 is vastgesteld, geen rekening houdt met toekomstige ontwikkelingen.

3.4.3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en van de (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaart-technische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- **Bebouwing** betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. **Gebouw:** elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. **Bouwwerk:** elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- **Erven** zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- **Tuinen** zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- **Verhardingen** kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. **Wegen** betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- **Hoofdspoorwegen** betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Met betrekking tot het grensverloop langs verharde wegen, hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een verharde weg wordt de grens gelegd op de voet van het talud of langs de wegberm aan de zijde van het gebied.
- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen omdat dergelijke wateren een ecologisch/ waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige natte habitats/ leefgebieden.

- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.
- Waar de buitengrens van het watergebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenteen van de dijk. Waar de buitengrens van een landgebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk aan de gebiedszijde.

4. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

4.2 Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

4.3 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I)

H1330 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)

Doel Behoud oppervlakte en behoud kwaliteit schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (subtype A).

Toelichting Het habitatype schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (subtype A) komt hier in beperkt oppervlakte voor in laagtes tussen brakke zilverschoongraslanden.

H3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodion rubri p.p.* en *Bidention p.p.*

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.

Toelichting Het habitatype slikkige rivieroevers komt hier onder meer voor in de vorm van de associatie van blauwe waterereprijs en waterpeper (*Polygono-Veronicetum anagallidis-aquaticae*). Na de afsluiting van het Haringvliet is de oppervlakte sterk afgenomen. Het habitatype verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding.

H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van ruigten en zomen, *harig wilgenroosje* (subtype B).

Toelichting Het gebied levert de grootste bijdrage voor de brakke variant met heemst binnen het habitatype ruigten en zomen, *harig wilgenroosje* (subtype B). Dit is een variant die landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding verkeert.

H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van vochtige alluviale bossen, *zachtouthooibossen* (subtype A), en vochtige alluviale bossen, *essen-iepenbossen* (subtype B).

Toelichting Het habitatype komt momenteel over geringe oppervlakte voor, maar kan verder ontwikkeld worden op onder andere Tiengemeten. Het subtype A (*zachtouthooibossen*) verkeert alleen in het zoetwatergetijdengebied in een matig ongunstige staat van instandhouding, zodat de landelijke opgave juist hier voor een belangrijk deel gerealiseerd kan worden. Op iets hogere delen kan ook het subtype B (*essen-iepenbossen*) in het gebied ontwikkeld worden.

4.4 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II)

H1095 Zeeprik

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het Haringvliet is als doortrekgebied van groot belang voor de Rijn- en de Maaspopulaties van de zeeprik. De gewenste verbetering kwaliteit heeft betrekking op verbinding met het Natura2000-gebied Voordelta, zoals voorgesteld in de vorm van de 'Kier'. Door deze verbinding te verbeteren wordt ook het leefmilieu van het Haringvliet zelf verbeterd.

- H1099 Rivierprik**
Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting Het Haringvliet is als doortrekgebied van groot belang voor de Rijn- en de Maaspopulaties van de rivierprik. De gewenste verbetering kwaliteit leefgebied heeft betrekking op verbinding met het Natura2000-gebied Voordelta, zoals voorgesteld in de vorm van de 'Kier'. Door deze verbinding te verbeteren wordt ook het leefmilieu van het Haringvliet zelf verbeterd.
- H1102 Elft**
Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting Het Haringvliet is als doortrek- en opgroeigebied van groot (potentieel) belang voor de elft. Vroeger bevonden zich paaipopulaties bovenstreams (buiten Nederland). Er zijn concrete aanwijzingen dat in de Boven-Rijn (D) nog een kleine populatie voorkomt. De gewenste verbetering kwaliteit leefgebied heeft betrekking op onder andere verbinding met het Natura2000-gebied Voordelta, zoals voorgesteld in de vorm van de 'Kier'.
- H1103 Fint**
Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting Het Haringvliet is als doortrek- en opgroeigebied van groot belang voor de fint. Het gaat waarschijnlijk vooral om finten van de voormalige grootste paaipopulatie. Die lag in het zoetwatergetijdengebied, waaronder de Biesbosch. De gewenste verbetering kwaliteit leefgebied heeft betrekking op onder andere verbinding met het Natura2000-gebied Voordelta, zoals voorgesteld in de vorm van de 'Kier'.
- H1106 Zalm**
Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting Het Haringvliet is als doortrekgebied van groot belang voor de Rijn- en de Maaspopulaties van de zalm. De gewenste verbetering kwaliteit leefgebied heeft betrekking op verbinding met het Natura2000-gebied Voordelta, zoals voorgesteld in de vorm van de 'Kier'.
- H1134 Bittervoorn**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting Het Haringvliet ligt niet binnen één van de kerngebieden voor de soort bittervoorn in Nederland, de relatieve bijdrage is gering, op termijn is derhalve een achteruitgang van de populatie en leefgebied acceptabel ten gunste van meer bedreigde habitattypen en soorten, zoals trekvisser.
- H1163 Rivierdonderpad**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting Het Rivierengebied is relatief belangrijk voor de rivierdonderpad omdat de populatie in de grote rivieren minder kwetsbaar is dan in de beken.

- H1340**   ***Noordse woelmuis**
 Doel   Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting   Het betreft hier een grote populatie van de noordse woelmuis, zowel voorkomend langs de oevers als op de eilanden, die een belangrijke rol in het gehele Deltagebied vervult. Het Haringvliet is mede van belang door de isolatie van populaties op de eilanden, zoals Tiengemeten, en langs de randen van het Haringvliet.

4.5 Vogelrichtlijn: broedvogels

- A081**   **Bruine kiekendief**
 Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.
 Toelichting   De bruine kiekendief is van oudsher een vrij zeldzame broedvogel. Vanaf de 70-er jaren heeft er een sterke toename plaatsgevonden, tot circa 30 paren begin 90-er jaren. Daarna bleef het aantal stabiel op een iets lager niveau (1999-2003 18-23 paren). Gezien de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is behoud voldoende.
 Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

- A132**   **Kluut**
 Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 2.000 paren.
 Toelichting   Alle zeearmen in de Delta zijn van groot belang als broedgebied voor de kluut. Belangrijke deelgebieden zijn de Scheelhoek en de Slijkplaten (nieuw opgespoten eilandjes ten behoeve van natuurontwikkeling) en de Ventjagersplaten. Mede door de natuurontwikkeling is de populatie duidelijk toegenomen (1993-97 gemiddeld 176 paren, 1999-2003 gemiddeld 407 paren). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatie omvang, is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

- A137**   **Bontbekplevier**
 Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 100 paren.
 Toelichting   Sedert de afsluiting is de bontbekplevier een broedvogel in kleine aantallen. In de periode 1999-2003 werden jaarlijks 6-11 paren bontbekplevieren vastgesteld. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet voor uitbreiding van de populatie gekozen gezien de onzekerheid in de ontwikkelingen in het Deltagebied. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied zullen wel worden onderzocht. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio noordelijke Deltagebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

- A138**   **Strandplevier**
 Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan de draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 220 paren.
 Toelichting   De strandplevier is van oudsher broedvogel in 10-tallen paren met als belangrijkste broedplaats de Scheelhoek en het Quackgors bij

Hellevoetsluis. Door de Deltawerken ontstonden tijdelijke broedplaatsen door het opspuiten van zand bij de Hellegatsdam en het droogvallen van de Ventjagersplaat. Opspuiten van zand ten behoeve van natuurontwikkeling bij de Scheelhoek en de Slijkplaat leidde weer tot een snelle toename van het aantal broedparen (in 2000 31 paren). Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet voor uitbreiding van de populatie gekozen gezien de onzekerheid in de ontwikkelingen in het Deltagebied. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied zullen wel worden onderzocht. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd (gebaseerd op 5 jaarsgemiddelden) vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

A176   **Zwartkopmeeuw**

Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan de draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van tenminste 400 paren.

Toelichting   Het eerste zekere broedgeval van de zwartkopmeeuw werd vastgesteld op de Scheelhoek in 1959. Pas in de 80-er jaren werd het een regelmatige broedvogel in snel toenemende aantallen met een (voorlopig) maximum in 2001 met 389 paren. De belangrijkste broedplaatsen zijn de natuurontwikkelingseilandjes langs de Scheelhoek. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

A191   **Grote stern**

Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 4.000 paren.

Toelichting   De Grote stern broedt verspreid over het Deltagebied in een beperkt aantal kolonies die geregeld van plaats wisselen. Het is daarom van groot belang op meerdere locaties waar de soort recentelijk heeft gebroed aandacht te besteden aan behoud van het leefgebied. Recente broedplaatsen zijn de natuurontwikkelingseilandjes langs de Scheelhoek. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet direct vereist, daar zich al jaren lang een geleidelijke toename aftekent. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

A193   **Visdief**

Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van tenminste 6.500 paren.

Toelichting   Net als elders in Nederland viel de populatie van de visdief halverwege de 20^e eeuw sterk terug. De belangrijkste broedplaats was de Scheelhoek met maximaal 6.000-7.000 paren in 1946. Begin 60-er jaren waren ze vrijwel verdwenen als broedvogel. Momenteel broeden weer ruim 2.000 paren; maximaal werden 2.774 paren geteld in 1998. De belangrijkste deelgebieden zijn opgespoten eilandjes langs de Scheelhoek en op de Slijkplaat. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet direct vereist, daar zich al jaren lang een geleidelijke toename aftekent. De sleutelpopulatie

is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

A195

Dwergstern

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 300 paren.

Toelichting

De populatieontwikkeling van de dwergstern is identiek aan die van de visdief. Halverwege de 20^e eeuw was sprake van een sterke achteruitgang. Belangrijkste broedplaats was de Scheelhoek met maximaal 200 paren in de 1944-53. Begin 60-er jaren waren ze vrijwel verdwenen als broedvogel. Momenteel broeden weer circa 100 paren; maximaal werden 141 paren geteld in 1998. Belangrijkste deelgebieden zijn de t.b.v. natuurontwikkeling opgespoten eilandjes langs de Scheelhoek, op de Slijkplaat en bij de Ventjagersplaten. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet direct vereist, daar zich in recente jaren een geleidelijke toename aftekent. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

A272

Blauwborst

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 300 paren.

Toelichting

Van oorsprong was de blauwborst vermoedelijk slechts een onregelmatige broedvogel langs het Haringvliet (o.a. Scheelhoek 50-er jaren). Pas in de 80-er jaren vond op uitgebreide schaal kolonisatie plaats van nieuw ontstane rietruigtes op drooggevallen platen en verruigde gorzen. Begin 90-er jaren werden bij niet geheel volledige tellingen maximaal tegen de 300 paren geteld. Voor de periode 1999-2003 wordt het aantal paren op gemiddeld 410 geschat. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud op een bescheiden niveau voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A295

Rietzanger

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 420 paren.

Toelichting

Van oorsprong was de rietzanger een schaarse broedvogel langs het Haringvliet. Pas in de 80-er jaren vond kolonisatie plaats van nieuw ontstane rietruigtes op drooggevallen platen en verruigde gorzen. Begin 90-er jaren werden bij niet geheel volledige tellingen maximaal tegen de 200 paren geteld. Voor de periode 1999-2003 wordt het aantal paren op gemiddeld 420 geschat. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatie omvang, is behoud op een bescheiden niveau voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

4.6 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

A005

Fuut

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 160 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Het gebied heeft voor de fuut o.a. een functie als foerageergebied. Sinds de jaren tachtig is de populatie toegenomen, maar recent zijn aantallen

enigszins fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A017

Aalscholver

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 240 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Het gebied heeft voor de aalscholver o.a. een functie als foerageergebied en slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. In de jaren zeventig was het Haringvliet een belangrijk foerageergebied, maar terwijl de landelijke populatie groeide, namen de aantallen in de Haringvliet af, met name sinds het midden van de jaren negentig. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A034

Lepelaar

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 160 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen lepelaars zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Vanaf eind jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Tegenwoordig levert het Haringvliet na de Waddenzee de grootste bijdrage, met gemiddeld ongeveer 20% van de Nederlandse vogels. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A037

Kleine zwaan

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting

Het gebied heeft voor de kleine zwaan o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De aantallen in de nabije omgeving tijdens dagtellingen binnendijks zijn in de jaren tachtig sterk toegenomen, maar na het midden van de jaren negentig weer even sterk afgenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende want de vermoedelijke oorzaken van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding liggen niet in dit gebied.

A041

Kolgans

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 400 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen kolganzen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats voor vogels uit Goeree-Overflakkee, Voorne-Putten en Hoekse Waard. Slaapplaats van regionale betekenis. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De slaapplaatsfunctie is waarschijnlijk belangrijker, maar er zijn niet voldoende telgegevens voor een kwantificering in het doel. De populatie is toegenomen volgens het landelijke beeld, maar met relatief grote fluctuaties in relatie tot beperkte aantallen. Om te foerageren is de kolgans minder afhankelijk van de grasgorzen (Beninger- en Korendijkse Slikken) dan de brandgans. Deze gorzen worden ook als rustgebied gebruikt als in het najaar wordt gefoerageerd op binnendijkse akkers (oogstresten). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

- A042 Dwerggans**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensmaximum).
Toelichting Aantallen dwergganzen zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De slaapplaatsfunctie is belangrijker, maar er zijn niet voldoende telgegevens voor een kwantificering in het doel. De slaapplaats is van regionale betekenis. Na het Lauwersmeer levert het Haringvliet (Korendijkse Slikken) de grootste bijdrage. Gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.
- A043 Grauwe gans**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied, met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 6.600 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen grauwe ganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De slaapplaatsfunctie is mogelijk belangrijker, maar er zijn niet voldoende telgegevens voor een kwantificering in het doel. De slaapplaatsfunctie betreft ook vogels uit Voorne-Putten, Hoekse Waard en Goeree-Overflakkee (regionale betekenis). Het Haringvliet levert na de Westerschelde & Saeftinghe en de Waddenzee de grootste bijdrage. Om te foerageren is de grauwe gans minder afhankelijk van de grasgorzen (Beninger- en Korendijkse Slikken) dan de brandgans, die ook als rustgebied gebruikt worden als in het najaar wordt gefoerageerd op binnendijkse akkers (oogstresten). De populatie is sterk toegenomen na 1990, enigszins vertraagd ten opzichte van de landelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.
- A045 Brandgans**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 14.800 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen brandganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De slaapplaatsfunctie (regionale betekenis) betreft grotendeels vogels die in de directe omgeving (Goeree-Overflakkee, Voorne-Putten en Hoekse Waard) foerageren. Na de Waddenzee levert het gebied de grootste bijdrage, met gemiddeld ongeveer 10% van de Nederlandse vogels. Vooral de functie van de grasgorzen zoals de Beninger- en Korendijkse Slikken is aanzienlijk. De populatie is toegenomen volgens het landelijke populatieverloop. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

- A048 Bergeend**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 820 vogels (seizoensgemiddelde).
 Toelichting Aantallen bergeenden zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het Haringvliet levert één van de grootste bijdragen in Nederland. Sinds begin jaren negentig is de populatie toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.
- A050 Smient**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 8.900 vogels (seizoensgemiddelde).
 Toelichting Aantallen smienten zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als slaappleaats en als foerageergebied. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de slaappleaatsfunctie. Slaappleaats van regionale betekenis. De soort komt vooral voor op grasgorzen als de Beninger- en Korendijkse Slikken, en overdag ook pleisterend in de Scheelhoek, van waaruit 's nachts gefoerageerd wordt in de Grevelingen (Slikken van Flakkee). Tot eind jaren negentig was er sprake van een doorgaande populatietoename, daarna heeft enige terugval plaatsgevonden. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.
- A051 Krakeend**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 860 vogels (seizoensgemiddelde).
 Toelichting Aantallen krakeenden zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het Haringvliet levert na de Biesbosch en het Lauwersmeer de grootste bijdrage, met gemiddeld bijna 10% van de Nederlandse vogels. De soort komt voor verspreid over het gebied, o.a. foeragerend op draadalgen die op verdedigingswerken en strekdammen groeien. De populatie is toegenomen volgens de landelijke populatietrend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.
- A052 Wintertaling**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 770 vogels (seizoensgemiddelde).
 Toelichting Aantallen wintertalingen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het grootste deel van de jaren tachtig en negentig was de populatie min of meer stabiel, recent is deze enigszins toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.
- A053 Wilde eend**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 6.100 vogels (seizoensgemiddelde).
 Toelichting Aantallen wilde eenden zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert als wetland na de Waddenzee en de Westerschelde de grootste bijdrage. Hoogste aantallen

komen voor in de wintermaanden. De populatie is min of meer stabiel, net als de landelijke populatie. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A054

Pijlstaart

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen pijlstaarten zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Populatieaantallen fluctueren enigszins, er is geen duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056

Slobeend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de slobeend o.a. een functie als foerageergebied. Rond 1990 was er sprake van verhoogde aantallen, afgezien daarvan is de populatiegrootte stabiel. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A061

Kuifeend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.600 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen kuifeenden zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. De populatie is toegenomen tot begin jaren negentig, daarna enigszins fluctuerend. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig op grond van verwachte afname als gevolg van herstel van zout-zoet overgangen en eventueel oligotrofiëring. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd. Mogelijk dat de aantallen achteruitgaan ten gevolge van de veranderingen in het mosselbestand voortkomend uit de 'Kier'.

A062

Topper

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 120 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen toppers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert weliswaar na het IJsselmeer en de Waddenzee de grootste bijdrage, maar is daaraan veruit ondergeschikt. Aantallen fluctueren, maar recent liggen deze gemiddeld hoger dan in de periode 1985-95. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A094

Visarend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting

Aantallen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de visarend o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert na de Biesbosch en het Ketelmeer & Vossemeer de grootste bijdrage. Het aantalsverloop

vertoonde een optimum rond 1995, aantallen zijn daarna weer afgenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

- A103 Slechtvalk**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 8 vogels (seizoensmaximum).
Toelichting Aantallen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de slechtvalk o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert één van de grootste bijdragen in Nederland. Populatieaantallen zijn sinds begin jaren tachtig sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.
- A125 Meerkoet**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.300 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen meerkoeten zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoont grootschalige fluctuaties, met optima rond 1980 en begin jaren negentig. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.
- A132 Kluut**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 160 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen kluten zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Populatieaantallen fluctueren enigszins, er is geen duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.
- A140 Goudplevier**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.600 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de goudplevier o.a. een functie als foerageergebied. Het Haringvliet levert één van de grootste bijdragen binnen het Natura 2000 netwerk. De goudplevier maakt vooral gebruik van de grasgorzen, met hoogste aantallen tijdens de (najaars)trek. Aantallen zijn sterk fluctuerend, er is geen duidelijke trend. De landelijk ongunstige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op gebieden buiten het Natura2000- netwerk. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.
- A142 Kievit**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.700 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting Aantallen kieviten zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de kievit o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleats. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de slaappleatsfunctie. Het Haringvliet levert als wetland één van de grootste bijdragen. De kievit

maakt gedurende het winterhalfjaar vooral gebruik van de grasgorzen. Populatieaantallen zijn in de jaren tachtig toegenomen, daarna fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A156

Grutto

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 290 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen grutto's zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de slaapplaatsfunctie. Het Haringvliet levert als wetland één van de grootste bijdragen. Aantallen zijn toegenomen, vooral in de jaren tachtig, weliswaar met grote fluctuaties. De landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op gebieden buiten het Natura2000-netwerk en condities in de broedgebieden. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A160

Wulp

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 210 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

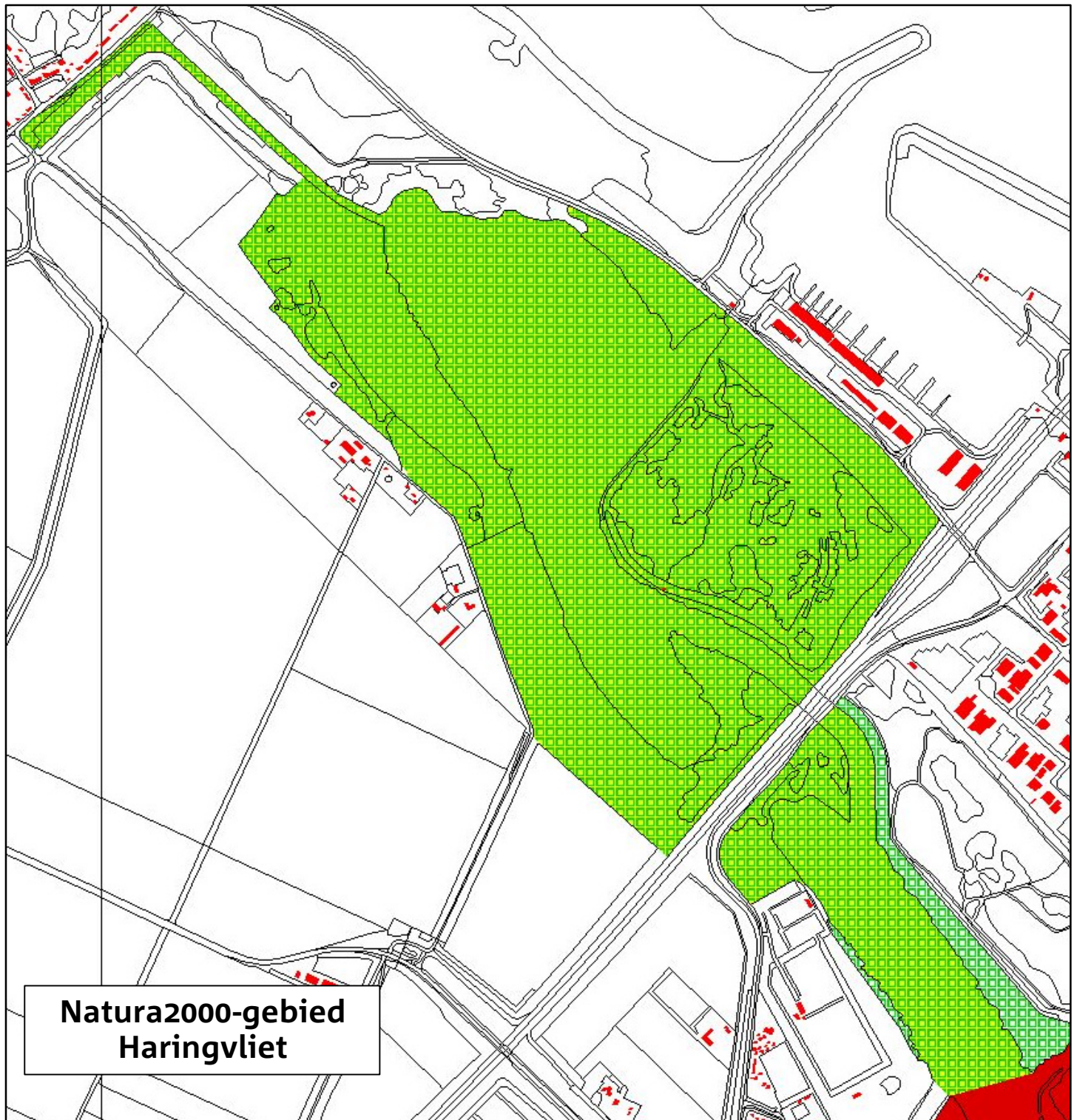
Aantallen wulpen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de slaapplaatsfunctie. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond 1985, met recent gemiddeld lagere aantallen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

4.7 Beschermde natuurmonumenten

Het Natura2000-gebied Haringvliet omvat zeventien beschermde natuurmonumenten, namelijk Quackgors, Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors, Beninger Slikken, Leenheren Buitengorzen, 's Lands bekade Gorzen, Korendijksche slikken, Kleiput in de Tiendgorzen, Westerse Laagjes, Rietgorzen en grasgorzen van de Westerse Laagjes, Oosterse laagjes, Rietgorzen van de Oostersche laagjes, Gorzen tussen Oostersche laagjes en Haringvlietbrug, Grasgorzen tussen Den Bommel en Hellegatsdam, Grasgorzen van de Griendweipolder, Blanke Slikken, Grasgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel, en Westplaat buitengronden en Meneersche Plaat. Verder omvat het Natura2000-gebied zeven (voormalige) staatsnatuurmonumenten, genaamd Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors, Beninger Slikken, Ventjagersplaat ten noorden van de Hellegatsdam, Blanke Slikken, Rietgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel, Slijkplaat, en Scheelhoek (zie hoofdstuk 2). Ingevolge artikel 15a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit (verder: de "oude doelen"). Voor zover deze doelstellingen Natura2000-waarden betreffen, zijn deze begrepen in de in de voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura2000-doelen te bereiken, bijvoorbeeld omdat die doelen

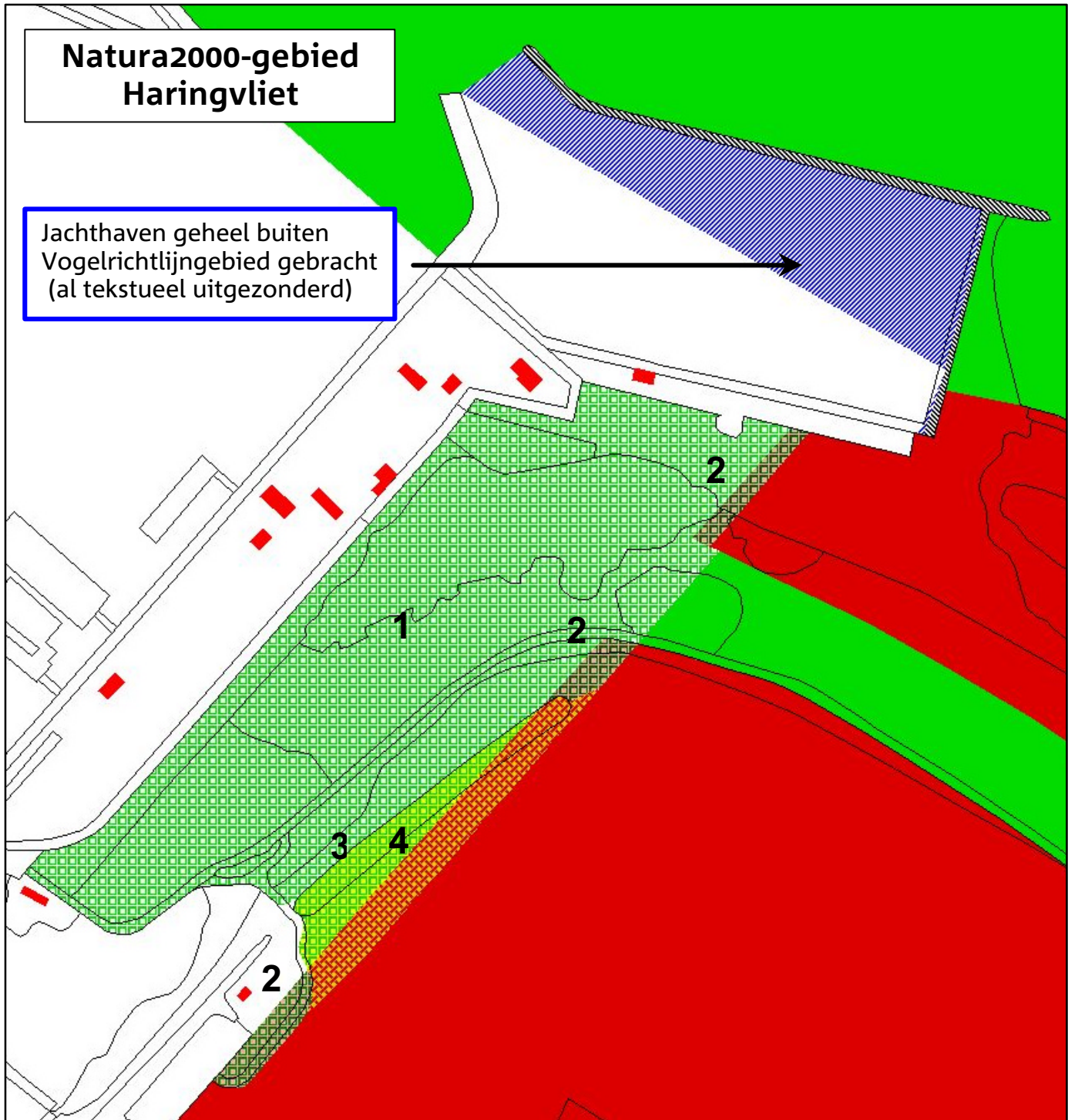
tegenstrijdig beheer vragen. In deze gevallen gaan de Natura2000-doelen vóór om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan zullen de oude doelen net als de overige instandhoudingdoelen worden uitgewerkt in ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot oude doelen is toegestaan ten gunste van Natura2000-doelen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie bij dit besluit gevoegd (bijlage B en C).

109. Haringvliet: uitbreiding Vogelrichtgebied met Zuiderdiepgebied ten westen en zuidwesten van Stellendam (gelijktrekking met Habitatrictlijngebied)

109. Haringvliet: uitbreiding Vogelrichtgebied ten westen van de Scheelhoek

- (1) uitbreiding Vogel- en Habitatrichtlijngebied
- (2) uitbreiding Vogel- en Habitatrichtlijngebied (reeds beschermd natuurmonument)
- (3) uitbreiding Vogelrichtlijngebied (reeds Habitatrichtlijngebied)
- (4) uitbreiding Vogelrichtlijngebied (reeds Habitatrichtlijngebied en natuurmonument)

Nr. 6161
Natuurbehoud en
Directie Openluchtrecreatie
Hfd. Afd.
Afdeling

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE
EN MAATSCHAPPELIJK WERK,

In overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke
Ordening,

Gezien de beschikking van 2 november 1970, nr. 2310, van de toenmalige Staats-
secretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, houdende het be-
sluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is van het in
die beschikking kadastraal omschreven perceel, vormende het zogenoemde "Quack-
gors";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door gedeputeerde staten
van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrifturen,
alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische
Commissie uitgebrachte adviezen;

Overwegende, dat het hierna kadastraal omschreven perceel, hetwelk het westelijk
deel vormt van het zogenoemde "Quackgors", van algemeen belang is om zijn natuur-
wetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van
artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat dit natuurmonument deel uitmaakt van de buitendijkse grasgorzen die gelegen
zijn langs het Hollandsch Diep en het Haringvliet;

dat deze grasgorzen een fraai beeld geven van de levensgemeenschappen die in
een estuarien milieu van enige uitgestrektheid met een zwak brak tot fluvia-
tiek karakter voorkomen, welke situatie elders in ons land niet wordt aange-
troffen;

dat deze grasgorzen vervolgens te zamen en in onderling verband bepalend zijn
voor de betekenis van het Hollandsch Diep en het Haringvliet als waterwild-
gebied van internationaal belang;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de gras-
gorzen tot op zekere hoogte zal veranderen, maar dat deze niettemin hun vege-
tatiekundige en ornithologische waarde in hoofdzaken zullen behouden;

dat overigens de te verwachten wijziging van het milieu en de daarmee samen-
hangende mogelijke veranderingen in de levensgemeenschappen van bijzondere
betekenis zijn voor het ecologisch onderzoek;

dat tal van in het brakke milieu thuishorende plantesoorten op de grasgorzen ee-
groeiplaats vinden en dat daarop bovendien een aantal tot in het zoete milieu
doordringende, in Zuid-West-Nederland schaars wordende zoutplanten voorkomen;

dat de grasgorzen het belangrijkste voedselgebied vormen voor in het Hollandsch
Diep-Haringvlietgebied in grote aantallen pleisterende brandganzen en dat zij
tevens fouragegebied zijn onder meer voor grote aantallen grauwe ganzen en
smienten;

- dat -

dat de grasgorzen tevens een belangrijk broedgebied voor weidevogels vormen;
dat grasgorzen als de onderhavige zeldzaam zijn geworden;

In het bijzonder overwegende ten aanzien van het onderhavige gebied, zijnde het westelijke deel van het "Quackgors":

dat het onderhavige natuurmonument een schakel vormt in een keten van ook uit botanisch oogpunt belangrijke en interessante ganzenpleisterplaatsen, welke slechts te zamen optimaal kunnen fungeren;

dat de specifieke botanische betekenis van dit natuurmonument wordt bepaald door het voorkomen van overgangssituaties tussen duinen en zilte graslanden met de daarvoor karakteristieke vegetatie;

dat er bovendien wegdistel en bilzekruid voorkomen, welke plantesoorten in Nederland zeldzaam zijn;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, maar ook de in het algemeen ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust en openheid van het landschap, de opbouw van het bodemprofiel, de geomorfologische structuur en het bestaande cultuurpatroon;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT:

Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het perceel, kadastraal bekend gemeente Nieuw Helvoet, sectie C, nr. 2200 ged., zulks zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart en vormende het westelijke deel van het zogenoemde "Quackgors".

Rijswijk, 1 november 1971

De Staatssecretaris voornoemd
w.g. H.J.L. Vonhoff

(H.J.L.Vonhoff)

TOELICHTING

De grote natuurwetenschappelijke betekenis van het Haringvliet en het Hollandsch Diep wordt bepaald door de aanwezigheid van buitendijkse terreinen, die kunnen worden verdeeld in slikken en platen, riet- en biezenhorzen, grasgorzen en grienden. Voor de bescherming ingevolge de Natuurbeschermingswet komen thans in de eerste plaats de grasgorzen in aanmerking.

De grasgorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep zijn buitendijkse terreinen, die zo hoog zijn opgeslibd dat zij slechts bij zeer hoge waterstand kunnen onderlopen. Het milieu van de grasgorzen heeft een zwak brak karakter, dat stroomopwaarts in toenemende mate door fluviatiele invloeden wordt beheerst. De vegetatie van de grasgorzen in het Haringvliet- en Hollandsch Diepgebied geeft een fraai beeld van deze geleidelijke milieuovergangen. Tal van plantesoorten, die in een zwak brak milieu thuis horen, vinden in de grasgorzen hun groeiplaats, waaronder een aantal voor het Delta gebied zeer specifieke soorten. Deze z.g. estuariene plantesoorten worden zowel in Nederland als in Europa schaars. Bovendien komen in de grasgorzen ook een aantal zoutplanten voor die tot ver in het brakke milieu doordringen.

Voor het waterwild hebben het Haringvliet en het Hollandsch Diep internationale betekenis. Zij maken deel uit van de onder nummer 3 (Deltagebied) voorkomende gebieden van de zogenoemde "Wetlands List", welke door het "International Wildfowl Research Bureau" is samengesteld onder auspiciën van o.a. de "International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN Publications new series, Nr. 5, 1965). Het Deltagebied is op deze lijst in de hoogste categorie ingedeeld.

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het Haringvliet en het Hollandsch Diep duizende ganzen, waaronder brandganzen, grauwe ganzen en kolganzen; voorts duizenden eenden, waaronder wilde eenden, wintertalingen en smienten. De platen, slikken en gorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep vormen een onderling samenhangend geheel van slaap-, rust- en fouragegebieden voor het waterwild. De grasgorzen hebben in dit geheel met name betekenis als fouragegebied en pleisterplaats.

De grasgorzen zijn agrarisch in gebruik als wei- en hooiland. Het bestaande agrarische gebruik kan op dezelfde wijze als thans worden voortgezet. Maatregelen tot verhoging van de agrarische gebruikswaarde kunnen de natuurwetenschappelijke betekenis van deze gebieden evenwel aantasten, zodat van geval tot geval zal moeten worden nagegaan of zij toelaatbaar zijn.

Ten aanzien van het Quackgors kan worden gesteld dat, behalve door het reeds vermeld is betreffende de botanische betekenis van de grasgorzen in hun algemeenheid, dit gors specifiek gekenmerkt wordt door het voorkomen van overgangssituaties tussen duinen en zilte graslanden met daarvoor kenmerkend vegetaties.

Bovendien komen hier de in Nederland zeldzame plantesoorten als wegdistel en bilzekruid voor.

Op grond van de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing uitgebrachte adviezen is afgezien van aanwijzing van het oostelijke deel van het Quackgors.

Teneinde enig denkbeeld te geven van handelingen of voortgezette handelingen die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten dan wel overigens schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend kunnen zijn, worden hieronder voorbeelden gegeven van handelingen of voortgezette handelingen ten aanzien waarvan het in ieder geval raadzaam is een vergunning aan te vragen, hetgeen krachtens artikel 13, lid 1, van de wet dient te geschieden bij aangekondigde brief.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet.
- Plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voer- en vaartuigen, arken, caravans, livingvans en tenten.
- Ontgronden; aanleggen van waterlossingen, havens, plassen of vijvers; ophogen; egaliseren; ontginnen; ploegen; scheuren van grasland.
- Handelingen, welke wijziging van het sinds jaar en dag bestaande bodemgebruik beogen.
- Aanwenden van bestrijdingsmiddelen en van groei- en stoorstoffen en op onbekende gorzen van kunstmeststoffen.
- Handelingen, welke wijziging van de waterhuishouding of de waterstand beogen of ten gevolge hebben.
- Aanleggen of verharderen van wegen, paden of parkeergelegenheden; tot stand brengen van recreatieve voorzieningen zoals caravan- en kampeerterreinen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings, watersportcentra, aanlegplaatsen, enz.
- Planten van bomen of andere houtgewassen.
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten.
- Aanleggen van kaden.
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen.

In geval van twijfel zal het dienstig zijn zich te wenden tot de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer te 's-Gravenhage.

Directie Natuur- en
Landschapsbescherming

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat de "Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors", gelegen in de gemeente Hellevoetsluis, van algemeen belang zijn om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument één der buitendijkse terreinen is in het gebied van het Haringvliet en Hollandsch Diep;

dat deze terreinen in landschappelijk en ecologisch opzicht één samenhangend geheel vormen;

dat deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), grienden, riet- en grasgorzen;

dat deze terreinen als watervogelgebied van internationale betekenis zijn;

dat op deze terreinen tal van plantesoorten voorkomen, die kenmerkend zijn voor het brakke milieu en dat daar bovendien, ondanks de door afsluiting veroorzaakte verzoeting, een aantal soorten zoutplanten wordt aangetroffen;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de buitendijkse terreinen verandert, maar dat deze niettemin bijzondere vegetatiekundige en ornithologische waarden zullen kunnen behouden;

dat de optredende wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende veranderingen in het planten- en dierenleven van bijzondere betekenis zijn voor ecologisch onderzoek;

dat het natuurmonument wordt gekenmerkt door een verscheidenheid in grondsoorten en hoogte;

dat de vegetatie van het natuurmonument in samenhang hiermee eveneens een grote verscheidenheid vertoont;

dat de gorzen van het natuurmonument van betekenis zijn als broed- en fourageergebied van een aantal soorten vogels;

dat het gedeelte van het natuurmonument, gevormd door het hierna kadastraal omschreven perceel, met het reeds eerder aangewezen gedeelte, in ecologisch en landschappelijk opzicht één geheel vormt;

dat het natuurmonument bestaat uit riet- en grasgorzen;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de biologische waarden, maar ook de voor de avifauna noodzakelijke rust, de opbouw van het bodemprofiel en de geomorfologische structuur;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 12 januari 1981, nr. NLB/N-34343, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de "Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors" voor zover gevormd door het perceel, kadastraal bekend gemeente Hellevoetsluis, sectie A, nr. 1802, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN40/SN42.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant.

De Staatssecretaris voornoemd,
namens deze,
het Hoofd van de Directie
Natuur- en Landschapsbescherming,

f.a. F.C.M. van Rijkevorsel
Jhr. Mr. F.C.M. van Rijkevorsel

TOELICHTING

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep ontleent zijn natuurwetenschappelijke betekenis vooral aan de buitendijkse terreinen. Deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), grienden, riet- en grasgorzen. In de voorgaande jaren is reeds een belangrijk deel van het buitendijkse gebied van het Haringvliet onder de werking van de Natuurbeschermingswet geplaatst. Omdat dit gebied met de overige buitendijkse terreinen in het Haringvliet en Hollandsch Diep in landschappelijk en ecologisch opzicht één geheel vormt, wordt op de resterende terreinen eveneens de Natuurbeschermingswet toegepast. Deze beschikking betreft de "Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors".

Natuurwetenschappelijke betekenis

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep vele duizenden Brandganzen, Grauwe ganzen en Kolganzen, honderden Rietganzen, duizenden eenden, waaronder Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten en Pijlstaarten en duizenden Steltlopers, waaronder Scholteksters, Wulpen, Kieviten en Goudplevieren. De rietgorzen en ondiepten zijn voor een groot aantal vogelsoorten van belang als fourageer- en rustgebied, terwijl ze voor Wilde eenden en Wintertalingen als ruigebied en voor ganzen als slaapgebied van betekenis zijn. De rietgorzen zijn met name van belang als broedgebied voor een aantal soorten riet- en moerasvogels, zoals Bruine kiekendief, Roerdomp, Waterral, Baardmannetje, Snor en Grote karekiet. Het Deltagebied en daarmee ook het Haringvliet en het Hollandsch Diep, is als pleisterplaats voor watervogels van internationale betekenis en komt als zodanig voor op de zogenaamde "MAR-list" in categorie A (hoogste categorie), onder nummer 3. Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep, waarvan de "Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors" deel uitmaken, is bovendien van grote internationale betekenis doordat een aantal vogelsoorten hier in zo groten getale voorkomt, dat aan hoge internationale waarderingsnormen wordt voldaan en deze normen in sommige gevallen zelfs verscheidene malen worden overtroffen.

De afsluiting van het Haringvliet heeft ingrijpende gevolgen voor het milieu van de buitendijkse terreinen. De eb- en vloedbeweging is in vergelijking met de situatie voor de afsluiting sterk afgenomen. Er resteert nog een gering dagelijks, door windkracht en rivierafvoer versterkt, getij. Een andere belangrijke verandering van het milieu betreft de verzoeting van het water. De vroeger aanwezige overgang van zoet via brak naar zout is hierdoor nagenoeg verdwenen. De afsluiting heeft verder nog tot gevolg gehad, dat de biezen- en slikken in oppervlakte zijn afgenomen. Toch komt de oorspronkelijke situatie van het milieu, ondanks deze ingrijpende veranderingen, nog steeds tot uitdrukking in het planten- en dierenleven. Zo komen er in het gebied nog typische soorten zoutplanten voor, zoals Zilte rus, Zeeaster en Kweldergras, terwijl ook voor het brakke milieu kenmerkende soorten, zoals Knolvossestaart, Heemst en Selderij worden aangetroffen. Tenslotte kan erop gewezen worden dat de wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende wijzigingen in het planten- en dierenleven ten gevolge van de afsluiting van bijzondere betekenis voor het ecologisch onderzoek zijn. Het Quackgors wordt gekenmerkt door een grote mate van verscheidenheid, die met name het resultaat is van de overgangen tussen zand en klei en de verschillen in hoogteligging. Oorspronkelijk bestond het Quackgors voor het grootste deel uit zandige slikvelden. Na het wegvallen van de eb- en vloedwerking zijn de begroeiingskansen voor een deel van deze slikken toegenomen. Langs de werkdijk heeft duinvorming plaatsgevonden. Op de lage, schelprijke duintjes komt een pioniervegetatie voor met onder andere: Blauwe zeedistel, Zeepostelein, Helm, Zandhaver, Biestarvegras, Akkermelkdistel, Zeegroene ganzevoet, Spiesbladmelde en Zeeraket. Langs de landzijde van het slik zijn zeebiesvelden aanwezig. Plaatselijk komt daar ook Ruwe bies en Engels slijkgras massaal voor. Achter de zeebiesvelden komen, landinwaarts, rietvelden.

Deze gaan vervolgens over in graslanden. Eerst komt laaggelegen grasland met plantesoorten als Zeebies, Ruwe bies, Riet, Lepelblad, Strandzoutgras, Strandkweekgras en Zulte. Daarna komt een iets hoger gelegen zône, waarin Fioringras en Zilt vlotgras domineren. In het grasland langs de oude zeedijk domineren Veldgerst, Engels raaigras en Veldbeemdgras. Andere hier aangetroffen plantesoorten zijn: Behaarde boterbloem, Aardbeiklaver, Witte Klaver, Zilver schoon en Kattedoorn. De slikken zijn van belang als pleisterplaats voor vogels, vooral Scholekster, Grutto, Tureluur, Stormmeeuw, Watersnip, Zilverplevier en een aantal eendesoorten. In de winter komen er honderden Grauwe ganzen. Het onderhavige gedeelte van het Quackgors bestaat uit riet- en grasgorzen. Met deze aanwijzing is een aaneengesloten, inlandschappelijk en ecologisch opzicht samenhangend gebied onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht.

Begrenzing

De begrenzing is gebaseerd op de natuurwetenschappelijke waarden van het natuurmonument. Aan de landzijde ligt de grens langs de buitenteen van de dijk. Aan de waterzijde wordt de grens gevormd door het als staatsnatuurmonument aangewezen gedeelte van het Quackgors.

Gebruik

Volgens artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, vergunning worden aangevraagd. Dit dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen, dat de in artikel 12 van de Natuurbeschermingswet bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn.

Het is niet mogelijk op voorhand aan te geven wat wel en wat niet is toegestaan. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevarieerde opbouw van het natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al of niet vereist is. Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, kan hierbij de hulp worden ingeroepen van de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer. Hij zal dan uitsluitend kunnen geven over de vraag of het noodzakelijk is vergunning aan te vragen.

Teneinde wat betreft het voorgaande de gedachte te bepalen, wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, waarvoor een vergunning vereist kan zijn.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voer- en vaartuigen, caravans en tenten;
- aanbrengen of aanleggen van oeverbeschoeiingen;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen;
- aanleggen of verharderen van wegen, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen van enige omvang;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals kampeerterreinen, lig- of speelweiden, picknickplaatsen, aanlegplaatsen enz.;
- ontgronden, bodem verlagen, aanleggen van waterlossingen, plassen of vijvers, ophogen, egaliseren, ontginnen enz.;
- planten van bomen of struiken;
- scheuren van grasland;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of produkten;
- beoefenen van vormen van buitensport (motorsport, modelvliegtuig-sport e.d.);

- verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- verrichten van handelingen die wijziging van de waterhuishouding of waterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen, kunstmeststoffen en organische meststoffen, zowel op het land als in het water.

De ten zuiden van de Zuidoost lopende weg valt binnen het beschermd natuurmonument. Voor de reconstructie van deze weg tot fietspad is aan Burgemeester en Wethouders van Hellevoetsluis een vergunning op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet verleend.

Beheersplan

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid met de eigenaar en gebruiker een beheersplan op te stellen. Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis. Met het beheersplan wordt allereerst beoogd, dat het voor het natuurmonument gewenste beheer zal worden uitgevoerd. Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker meteen al duidelijkheid verkrijgen over de handelingen als bovenbedoeld en handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteiten van het natuurmonument.

Doordat het beheersplan in overleg en in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker wordt opgesteld, is ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet voor in het beheersplan neergelegde handelingen géén vergunning vereist. Op grond van de wet kunnen de betrokkenen een vergoeding krijgen voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten, die redelijkerwijs niet voor hun rekening behoren te komen.

De natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer is gaarne bereid inlichtingen te verschaffen over de mogelijkheden van een beheersplan. Het kantoor van de consulent in de provincie Zuid-Holland is gevestigd te 's-Gravenhage, Van Speykstraat 13. Het telefoonnummer is: 070 - 924481.

Waterstaatkundig beheer

Ten aanzien van de onderlinge afstemming van het natuurwetenschappelijk/landschappelijk beheer en het waterstaatkundig beheer zullen tussen de consulent Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer en de Hoofdingenieur-Directeur van de Rijkswaterstaat afspraken worden gemaakt.

Kenmerk
NLB/N-40407

RIJSWIJK (ZH)
3 april 1980

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat het gebied, bekend onder de naam "Beninger Slikken", en gelegen in de gemeenten Oudendoorn en Zuidland, van algemeen belang is om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en daardoor een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument een der buitendijkse terreinen in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep is;

dat deze terreinen in landschappelijk en ecologisch opzicht één samenhangend geheel vormen;

dat deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), riet-, biezen- en grasgorzen en grienden;

dat deze terreinen als watervogelgebied van internationale betekenis zijn;

dat op deze terreinen tal van plantesoorten voorkomen die kenmerkend zijn voor het brakke milieu en dat daar bovendien, ondanks de door de afsluiting van het Haringvliet veroorzaakte verzoeting, een aantal soorten zoutplanten wordt aangetroffen;

dat weliswaar door die afsluiting het milieu van de buitendijkse terreinen verandert, maar dat deze terreinen niettemin bijzondere vegetatiekundige en ornithologische waarden zullen behouden;

dat voorts de optredende wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende veranderingen in het planten- en dierenleven van bijzondere betekenis zijn voor het ecologisch onderzoek;

dat de Beninger Slikken hun specifieke betekenis met name ontleen aan hun ligging aan de mond van het Spui;

dat in het natuurmonument plantesoorten voorkomen die kenmerkend zijn voor zoute en brakke milieus;

dat het als beschermd natuurmonument aan te wijzen gedeelte van de Beninger Slikken, gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, met het aan de Staat toebehorende gedeelte daarvan in ecologisch en landschappelijk opzicht één geheel vormt;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de biologische waarden, maar ook de voor de avifauna noodzakelijke rust, de opbouw van het bodemprofiel en de geomorfologische structuur;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 4 april 1979, nr. NLB/N-32044, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van het niet aan de Staat toebehorende gedeelte van de "Beninger Slikken";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeld schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied, bekend onder de naam "Beninger Slikken", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Oudendoorn, sectie A, nr. 2238 ged.; gemeente Zuidland, sectie B, nrs. 2994, 2996, 3397, 3418, 3419 en 3420, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN41/SN43.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk G.C. Wallis de Vries,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor Natuurbehoud,
Recreatie en Media,

Dr. J. Verhoeve.

TOELICHTING

Inleiding

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep, waarvan de Beninger Slikken (in totaal ca 400 ha) deel uitmaken, ontleent zijn natuurwetenschappelijke betekenis vooral aan de buitendijkse terreinen. Deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), riet-, biezengorzen en grasgorzen en grienden.

In de voorgaande jaren is reeds een belangrijk deel van het buitendijkse gebied van het Haringvliet onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht. Omdat dit gebied met de overige buitendijkse terreinen in het Haringvliet en het Hollandsch Diep in landschappelijk en ecologisch opzicht één geheel vormt, is een aanvang gemaakt met de toepassing van de Natuurbeschermingswet op de resterende terreinen.

Deze beschikking betreft het gedeelte van de Beninger Slikken in de gemeenten Oudendoorn en Zuidland dat geen eigendom is van de Staat. De oppervlakte van dit gedeelte bedraagt ca 20 ha.

Het ligt in het voornemen het gedeelte van de Beninger Slikken dat eigendom is van de Staat (ca 380 ha) binnenkort aan te wijzen als staatsnatuurmonument.

Natuurwetenschappelijke betekenis

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep vele duizenden Brandganzen, Grauwe ganzen en Kolganzen, honderden Rietganzen, duizenden eenden, waaronder Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten en Pijlstaarten, en duizenden steltlopers, waaronder Scholeksters, Wulpen, Kieviten en Goudplevieren. De biezengorzen, rietgorzen en ondiepten zijn voor een groot aantal vogelsoorten van belang als fourageer- en rustgebied, terwijl ze voor Wilde eenden en Wintertalingen als ruigebied en voor ganzen als slaapgebied van betekenis zijn. Het gaat hier veelal om belangrijke delen van totale populaties. De rietgorzen zijn met name van belang als broedgebied voor een aantal soorten riet- en moerasvogels, zoals Bruine kiekendief, Waterral, Baardmannetje, Snor en Grote karekiet.

Het Deltagebied, waarvan het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep deel uitmaakt, is als pleisterplaats voor watervogels van een zodanige internationale betekenis, dat het voorkomt op de zogenaamde "MAR-list" in categorie A (hoogste categorie) onder nummer 3. Deze lijst is onder auspiciën van de International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) door het International Wildfowl Research Bureau samengesteld. De MAR-list heeft mede gediend als grondslag voor de overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, die in 1971 te Ramsar (Iran) tot stand is gekomen (Wetlands-conventie).

De afsluiting van het Haringvliet heeft ingrijpende gevolgen gehad voor het milieu van de buitendijkse terreinen. De eb- en vloedbeweging is in vergelijking met de situatie voor de afsluiting sterk afgenomen. Er resteert nog een gering dagelijks, door windkracht en rivierafvoer versterkt getij. Een andere belangrijke verandering van het milieu betreft de verzoeting van het water. De vroeger aanwezige overgang van zoet via brak naar zout is hierdoor nagenoeg verdwenen. De afsluiting heeft verder nog tot gevolg gehad, dat de biezengorzen en slikken in oppervlakte zijn afgenomen. Toch komt de oorspronkelijke situatie van het milieu, ondanks deze ingrijpende veranderingen, nog steeds tot uitdrukking in het planten- en dierenleven. Zo komen er in het gebied nog typische soorten zoutplanten voor zoals Zilte rus, Zeeaster en Kweldergras, terwijl ook voor het brakke milieu kenmerkende soorten zoals Knolvossestaart, Heemst en Selderij worden aangetroffen.

Voorts kan erop gewezen worden, dat de wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende wijzigingen in het planten- en dierenleven ten gevolge van de afsluiting van bijzondere betekenis zijn voor het ecologisch onderzoek. De Beninger Slikken bestaan voornamelijk uit door eb- en vloedkrekens doorsneden rietgorzen. Aan de kant van de dijk bij Oudenhorn komen grasgorzen voor, terwijl zich aan de zijde van het Haringvliet een smalle strook biezengorzen bevindt. Langs de oever liggen uitgestrekte ondiepten. Het als beschermd natuurmonument aangewezen gedeelte van het gebied betreft voornamelijk de grasgorzen. Deze zijn van grote betekenis als fourageergebied van ganzen, met name de Grauwe gans. Het natuurmonument ontleent zijn specifieke betekenis met name aan zijn ligging aan de monding van het Spui. De voormalige overgangen van brak naar zout liggen ten grondslag aan de huidige vegetatie van het gebied.

Beheer

Na de afsluiting van het Haringvliet is op het noordwestelijke gedeelte jongvee ingeschaard, waardoor de vegetatie zich in de richting van grasland heeft ontwikkeld. Dit is een in ecologisch opzicht gunstige ontwikkeling. Begrazing van dit deel van het gebied zal voor het beheer dan ook uitgangspunt moeten zijn. Aan de kant van het water zal het beheer zich dienen te richten op het in stand houden van een brede strook riet. Deze strook is van belang voor broedende riet- en moerasvogels en voor de rust van de ruiende eenden en de slapende ganzen.

Begrenzing

De begrenzing is gebaseerd op de natuurwetenschappelijke waarden van het natuurmonument. De noordgrens volgt de buitenteen van de dijk. De zuidgrens wordt gevormd door de grens met het gedeelte van de Beninger Slikken waarvan de aanwijzing als staatsnatuurmonument binnenkort een feit zal zijn.

Gebruik

Volgens de artikelen 12 en 13 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten dan wel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, vergunning worden gevraagd. Dit dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen, dat de in artikel 12 van de Natuurbeschermingswet bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn.

Het is niet mogelijk op voorhand aan te geven wat wel en wat niet is toegestaan. In de eerste plaats hangt dit samen met de opbouw van het natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen. Gezien het grote aantal handelingen die zich kunnen voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al of niet vereist is. Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, kan hierbij de hulp worden ingeroepen van de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer. Hij zal dan uitsluitel kunnen geven over de vraag of het noodzakelijk is vergunning aan te vragen.

Teneinde wat betreft het voorgaande de gedachten te bepalen, wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, waarvoor in het algemeen een vergunning vereist zal zijn.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voer- en vaartuigen, caravans en tenten;
- aanbrengen of aanleggen van oeverbeschoeiingen;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of apparatuur;

- aanleggen of verharden van wegen, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van andere oppervlakteverharding van enige omvang;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals kampeerterrainen, lig- of speelweiden, picknickplaatsen, aanlegplaatsen enz.;
- ontgronden, bodem verlagen, aanleggen van waterlossingen, plassen of vijvers, ophogen, egaliseren, ontginnen enz.;
- planten van bomen of struiken;
- scheuren of frezen van grasland;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten;
- beoefenen van vormen van buitensport als motorsport e.d.;
- verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- verrichten van handelingen die wijziging van de waterhuishouding of waterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen, kunstmeststoffen en organische meststoffen, zowel op het land als in het water.

Beheersplan

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid met de eigenaar en gebruiker een beheersplan op te stellen. Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis. Met het beheersplan wordt allereerst beoogd, dat het voor het natuurmonument gewenste beheer zal worden uitgevoerd. Voor wat betreft het onderhavige gebied komt dit in grote lijnen neer op hetgeen onder Beheer is weergegeven. Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en de gebruiker meteen al duidelijkheid verkrijgen over handelingen die zouden moeten worden nagelaten in het belang van het natuurmonument. Op grond van de wet kunnen de betrokkenen een vergoeding krijgen voor de uit zulk een beheersplan voortvloeiende kosten die redelijkerwijs niet voor hun rekening behoren te komen.

Doordat het beheersplan in overeenstemming met de eigenaar en de gebruiker wordt vastgesteld, is ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet voor in het beheersplan neergelegde handelingen géén vergunning vereist. De natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer is gaarne bereid inlichtingen te verschaffen over de mogelijkheden van een beheersplan. Het kantoor van de consulent in de provincie Zuid-Holland is gevestigd Van Speijkstraat 13 te Den Haag, telefoon 070-924481.

Kenmerk
NLB/N-36599

RIJSWIJK (ZH)
24 JULI 1979

17

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

- Overwegende, dat de "Leenheren Buitengorzen", gelegen in de gemeente Goudswaard gevormd door de hiernaakadastraal omschreven percelen, van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon en om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument een der buitendijkse terreinen in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep is;

dat deze terreinen in landschappelijk en ecologisch opzicht één samenhangend geheel vormen;

dat deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), grienden, riet- en grasgorzen;

dat deze terreinen als watervogelgebied van internationale betekenis zijn;

dat op deze terreinen tal van plantesoorten voorkomen, die kenmerkend zijn voor het brakke milieu en dat daar bovendien, ondanks de door de afsluiting veroorzaakte verzoeting, een aantal soorten zoutplanten wordt aangetroffen;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de buitendijkse terreinen verandert, maar dat deze niettemin bijzondere vegetatiekundige en ornithologische waarden zullen behouden;

- dat de optredende wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende veranderingen in het planten- en dierenleven van bijzondere betekenis zijn voor het ecologisch onderzoek;

dat op grond van de Natuurbeschermingswet al een aantal grasgorzen, rietgorzen en slikken is aangewezen als beschermd natuurmonument;

dat het onderhavige natuurmonument zijn specifieke betekenis ontleent aan het voorkomen van een aantal soorten estuariene planten;

dat het natuurmonument vooral van belang is voor een aantal broed- en trekvogels;

dat het natuurmonument door zijn landschappelijk aanzien van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de biologische waarden en het natuurschoon, maar ook de voor de avifauna noodzakelijke rust, de opbouw van het bodemprofiel en de geomorfologische structuur;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 28 juli 1978, nr. NLB/N-31483, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Leenheren Buitengorzen";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde brief, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de "Leenheren Buitengorzen", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Goudswaard, sectie A, nrs. 102 en 103, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 42.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk G.C. Wallis de Vries,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor Natuurbehoud,
Recreatie en Media,

Dr. J. Verhoeve.

TOELICHTING

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep ontleent zijn natuurwetenschappelijke betekenis vooral aan de buitendijkse terreinen. Deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), grienden, riet- en grasgorzen. In de voorgaande jaren is reeds een belangrijk deel van het buitendijkse gebied van het Haringvliet onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht. Omdat de "Leenheren Buitengorzen" met de overige buitendijkse terreinen in het Haringvliet en het Hollandsch Diep in landschappelijk en ecologisch opzicht één geheel vormen, wordt dit gebied thans aangewezen als beschermd natuurmonument

Natuurwetenschappelijke betekenis

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep vele duizenden Brandganzen, Grauwe ganzen en Kolganzen, honderden Rietganzen, duizenden eenden, waaronder Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten en Pijlstaarten en duizenden steltlopers, waaronder Scholeksters, Wulpen, Kievitten en Goudplevieren. De rietgorzen en ondiepten zijn voor een groot aantal vogelsoorten van belang als fourageer- en rustgebied, terwijl ze voor Wilde eenden en Wintertalingen als ruigebied en voor ganzen als slaagebied van betekenis zijn. De rietgorzen zijn met name van belang als broedgebied voor een aantal soorten riet- en moerasvogels zoals Bruine kiekendief, Roerdomp, Waterral, Baardmannetje, Snor en Grote karekiet.

Het Deltagebied is voor watervogels van internationale betekenis en komt voor op de zogenaamde "MAR-list". Deze lijst dient als grondslag voor de verdere uitbouw van de overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels, die in 1971 te Ramsar (Iran) tot stand is gekomen. De lijst is, onder auspiciën van de International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN), door het International Wildfowl Research Bureau samengesteld.

Het Deltagebied is in de lijst, op basis van zijn rijkdom aan vogelsoorten, in de hoogste categorie geplaatst. Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep beantwoordt aan de hoogste normen. Voor een groot aantal van de in het gebied aangetroffen vogelsoorten geldt namelijk, dat de grote aantallen waarin zij in het gebied voorkomen, aan deze normen voldoen of deze in een aantal gevallen zelfs overtreffen.

De afsluiting van het Haringvliet heeft ingrijpende gevolgen gehad voor het milieu van de buitendijkse terreinen. De eb- en vloedbeweging is in vergelijking met de situatie voor de afsluiting sterk afgenomen. Er resteert nog een gering dagelijks, door windkracht en rivierafvoer versterkt getij. Een andere belangrijke verandering van het milieu betreft de verzoeting van het water. De vroeger aanwezige overgang van zoet via brak naar zout is hierdoor nagenoeg verdwenen. Ten slotte heeft de afsluiting nog tot gevolg gehad, dat de biezengorzen en slikken in oppervlakte zijn afgenomen. Tocht komt de oorspronkelijke situatie van het milieu, ondanks deze ingrijpende veranderingen, nog steeds tot uitdrukking in het planten- en dierenleven. Zo komen er in het gebied nog typische soorten zoutplanten voor, zoals Zilte rus, Zeeaster en Kweldergras, terwijl ook voor het brakke milieu kenmerkende soorten als Knolvossestaart, Heemst en Selderij kunnen worden aangetroffen. De wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende wijzigingen in het planten- en dierenleven ten gevolge van de afsluiting zijn van bijzondere betekenis voor het ecologisch onderzoek.

De "Leenheren Buitengorzen" worden gevormd door voormalig rietgors, dat zich in de richting van een grasgors heeft ontwikkeld. Het gebied is vooral van belang voor broedvogels en doortrekkers.

Als broedvogels komen onder meer voor: Kwartelkoning, Baardmannetje, Berg-eend, Fuut, Roerdomp en Grauwe gors. Als trekvogels komen er tientallen Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten, Pijlstaarten en Grauwe ganzen voor. De vegetatie bestaat voornamelijk uit Rietzwenkgras met daartussen allerlei estuariene plantesoorten zoals Echt lepelblad, Wilde selderij, Knolvossestaart en Behaarde boterbloem. Verder komen er planten uit het Zilver schoonverbond voor, waaronder Aardbeiklaver, Herfstleeuwentand, Fioringras, Kamgras en Zilver schoon.

Begrenzing

De begrenzing is gebaseerd op de natuurwetenschappelijke waarden van het natuurmonument. Aan de landzijde volgt de oostgrens de buitenteen van de dijk. In het zuiden grenst het natuurmonument aan de reeds eerder als beschermd natuurmonument aangewezen "Korendijksche Slikken".

Aan de waterzijde is de grens zo gekozen, dat ook bij de laagste waterstand (0,7 -NAP) een smalle strook water binnen het natuurmonument valt. Daarbij is er van uitgegaan dat de strook onder dergelijke omstandigheden een waterdiepte van 0,2 meter heeft. Bij dit uitgangspunt komt de grens te liggen bij 0,9 -NAP.

De waterstrook is voor ganzen van belang als slaappleats en voor zwem-eenden (Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten, Pijlstaarten) en duik-eenden (Kuifeenden, Tafeleenden) als rustgebied.

Beheer

Het beheer dient gericht te zijn op het in stand houden van het ruige karakter van het grasland. Dit kan worden bereikt met extensief beweiden en maaien. Het is wenselijk dat de intensiteit van het beweiden en het tijdstip van het maaien in een beheersplan worden geregeld. Een andere milieufactor die verstrekkende gevolgen heeft voor de natuurwetenschappelijke betekenis van het natuurmonument is de waterhuishouding. Het verdient dan ook de voorkeur deze eveneens in een beheersplan te regelen.

Gebruik

Volgens de artikelen 12 en 13 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend, vergunning worden gevraagd. Dit dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt er op gewezen, dat de in artikel 12 van de Natuurbeschermingswet bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn.

Het is niet mogelijk op voorhand aan te geven wat wel en wat niet is toegestaan. In de eerste plaats hangt dit samen met de opbouw van het natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen.

Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al of niet vereist is. Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, kan hierbij de hulp worden ingeroepen van de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer. Hij zal dan uitsluitel geven over de vraag of het noodzakelijk is vergunning aan te vragen.

Teneinde wat betreft het voorgaande de gedachten te bepalen, wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, waarvoor een vergunning vereist kan zijn.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voer- en vaartuigen, caravans en tenten;
- aanbrengen of aanleggen van oeverbeschoeiingen;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of apparatuur;
- aanleggen of verharden van wegen, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van andere oppervlakteverharding van enige omvang;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals caravan- of kampeerterrainen, lig- of speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings, aanlegplaatsen enz.;
- ontgronden, bodem verlagen, aanleggen van waterlossingen, plassen of vijvers, ophogen, egaliseren, ontginnen enz.;
- planten van bomen of struiken;
- scheuren van grasland;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten;
- beoefenen van vormen van buitensport, zoals motorsport e.d.;
- verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- verrichten van handelingen die wijziging van de waterhuishouding of waterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen, kunstmeststoffen en organische meststoffen, zowel op het land als in het water.

Het is mogelijk meer duidelijkheid te krijgen over het toegestane gebruik indien een beheersplan als bedoeld in artikel 14 van de wet wordt vastgesteld. Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis. Met dit beheersplan wordt allereerst beoogd, dat het voor het natuurmonument noodzakelijke beheer zal worden uitgevoerd.

Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker meteen al duidelijkheid krijgen over de handelingen die wenselijk zijn en de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in het belang van het natuurmonument.

De betrokkenen kunnen een vergoeding krijgen voor de uit zulk een beheersplan voortvloeiende kosten die redelijkerwijs niet voor hun rekening behoren te komen.

Omdat het beheersplan het resultaat is van nauwgezet onderzoek en overleg, biedt dit de mogelijkheid daarin een groot aantal handelingen vast te leggen waarvoor dan - ingevolge artikel 12, derde lid, van de wet - geen vergunning vereist is.

De natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer is gaarne bereid inlichtingen te verschaffen over de mogelijkheden van een beheersplan. Het kantoor van de consulent in de provincie Zuid-Holland is gevestigd Van Speijkstraat 13 te Den Haag, telefoon 070-924481.

Nr. 6162
Directie Natuurbehoud en
Openluchtrecreatie
Hfd. Afd.
Afdeling

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE
EN MAATSCHAPPELIJK WERK,

In overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Gezien de beschikking van 2 november 1970, nr. 2311, van de toenmalige Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is van de in die beschikking kadastraal omschreven percelen, te zamen vormende "'s Lands bekade Gorzen";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door gedeputeerde staten van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Overwegende, dat de hierna kadastraal omschreven percelen, welke te zamen vormen "'s Lands bekade Gorzen", van algemeen belang zijn om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat dit natuurmonument deel uitmaakt van de buitendijkse grasgorzen die gelegen zijn langs het Hollandsch Diep en het Haringvliet;

dat deze grasgorzen een fraai beeld geven van de levensgemeenschappen die in een estuarien milieu van enige uitgestrektheid met een zwak brak tot fluvia-tiel karakter voorkomen, welke situatie elders in ons land niet wordt aangetroffen;

dat deze grasgorzen vervolgens te zamen en in onderling verband bepalend zijn voor de betekenis van het Hollandsch Diep en het Haringvliet als waterwildgebied van internationaal belang;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de grasgorzen tot op zekere hoogte zal veranderen, maar dat deze niettemin hun vegetatiekundige en ornithologische waarden in hoofdzaken zullen behouden;

dat overigens de te verwachten wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende mogelijke veranderingen in de levensgemeenschappen van bijzondere betekenis zijn voor het ecologisch onderzoek;

dat tal van in het brakke milieu thuishorende plantesoorten op de grasgorzen een groeiplaats vinden en dat daarop bovendien een aantal tot in het zoete milieu doordringende, in Zuid-West-Nederland schaars wordende zoutplanten voorkomen;

dat de grasgorzen het belangrijkste voedselgebied vormen voor in het Hollandsch Diep-Haringvlietgebied in grote aantallen pleisterende brandganzen en dat zij tevens fouragegebied zijn ondermeer voor grote aantallen grauwe ganzen en smienten;

- dat -

dat de grasgorzen tevens een belangrijk broedgebied voor weidevogels vormen;

dat grasgorzen als de onderhavige zeldzaam zijn geworden;

In het bijzonder overwegende ten aanzien van het onderhavige natuurmonument, zijnde "'s Lands bekade Gorzen":

dat het onderhavige natuurmonument een schakel vormt in een keten van ook uit botanisch oogpunt belangrijke en interessante ganzenpleisterplaatsen, welke slechts te zamen optimaal kunnen fungeren;

dat de specifieke botanische betekenis van deze grasgorzen wordt bepaald door het voorkomen van door het brakke milieu gekenmerkte vormen van gemeenschappen van het zilverschoon- en het Engels grasverbond;

dat de specifieke ornithologische betekenis van deze grasgorzen wordt bepaald door de omstandigheid dat zij een voedselgebied vormen voor brandganzen en smienten;

dat deze gorzen een belangrijk broedgebied vormen voor minder algemene weidevogelsoorten;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, maar ook de in het algemeen ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust en openheid van het landschap, de opbouw van het bodemprofiel, de geomorfologische structuur en het bestaande cultuurpatroon;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT:

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de percelen, kadastraal bekend gemeente Goudswaard, sectie A, nrs. 39, 41 t/m 45, 105, 123, 128, 131 t/m 140 en sectie C, nrs. 540, 584 t/m 595, 597 t/m 608, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart en te zamen vormende "'s Lands bekade Gorzen".

Rijswijk, 1 november 1971

De Staatssecretaris voornoemd,
w.g. H.J.L. Vonhoff

(H.J.L. Vonhoff)

TOELICHTING

De grote natuurwetenschappelijke betekenis van het Haringvliet en het Hollandsch Diep wordt bepaald door de aanwezigheid van buitendijkse terreinen, die kunnen worden verdeeld in slikken en platen, riet- en biezenhorzen, grasgorzen en grienden. Voor bescherming ingevolge de Natuurbeschermingswet komen thans in de eerste plaats de grasgorzen in aanmerking.

De grasgorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep zijn buitendijkse terreinen, die zo hoog zijn opgeslibd dat zij slechts bij zeer hoge waterstand kunnen onderlopen. Het milieu van de grasgorzen heeft een zwak brak karakter, dat stroomopwaarts in toenemende mate door fluviaatiele invloeden wordt beheerst. De vegetatie van de grasgorzen in het Haringvliet- en Hollandsch Diepgebied geeft een fraai beeld van deze geleidelijke milieuovergangen. Tal van plantesoorten, die in een zwak brak milieu thuis horen, vinden in de grasgorzen hun groeiplaats, waaronder een aantal voor het Deltagebied zeer specifieke soorten. Deze zogenaamde estuarienplantesoorten worden zowel in Nederland als in Europa schaars. Bovendien komen in de grasgorzen ook een aantal zoutplanten voor die tot ver in het brakke milieu doordringen.

Voor het waterwild hebben het Haringvliet en het Hollandsch Diep internationale betekenis. Zij maken deel uit van de onder nummer 3 (Deltagebied) voorkomende gebieden van de zogenoemde "Wetlands List", welke door het "International Wildfowl Research Bureau" is samengesteld onder auspiciën van onder andere de "International Union for the Conservation of nature and Natural Resources" (IUCN Publications new series, Nr. 5, 1965). Het Deltagebied is op deze lijst in de hoogste categorie ingedeeld.

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het Haringvliet en het Hollandsch Diep duizenden ganzen, waaronder brandganzen, grauwe ganzen en kolganzen; voorts duizenden eenden, waaronder wilde eenden, wintertalingen en smienten. De platen, slikken en gorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep vormen een onderling samenhangend geheel van slaap-, rust- en fouragegebied voor het waterwild. De grasgorzen hebben in dit geheel met name betekenis als fouragegebied en pleisterplaats.

De grasgorzen zijn agrarisch in gebruik als wei- en hooiland. Het bestaande agrarische gebruik kan op dezelfde wijze als thans worden voortgezet. Maatregelen tot verhoging van de agrarische gebruikswaarde kunnen de natuurwetenschappelijke betekenis van deze gebieden evenwel aantasten, zodat van geval tot geval zal moeten worden nagegaan of zij toelaatbaar zijn.

Behalve door hetgeen reeds vermeld is betreffende de botanische betekenis van de grasgorzen in hun algemeenheid, wordt de specifieke botanische betekenis van 's Lands bekade Gorzen bepaald door het voorkomen van door het brakke milieu gekenmerkte vormen van gemeenschappen van het zilverschoon- en het Engels grasverbond. Voorts komt op één der kaden in de grasgorzen een massale begroeiing van vogelmelk voor.

De grasgorzen vormen een voedselgebied voor brandganzen en smienten. Bovendien zijn zij een belangrijk broedgebied voor minder algemene weidevogelsoorten als kemphaan, tureluur en gele kwikstaart alsmede voor de slobbeend.

Teneinde enig denkbeeld te geven van handelingen of voortgezette handelingen die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten dan wel overigens schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend kunnen zijn, worden hieronder voorbeelden gegeven van handelingen of voortgezette handelingen ten aanzien waarvan het in ieder geval raadzaam is een vergunning aan te vragen, hetgeen krachtens artikel 13, lid 1, van de wet dient te geschieden bij aangetekende brief.

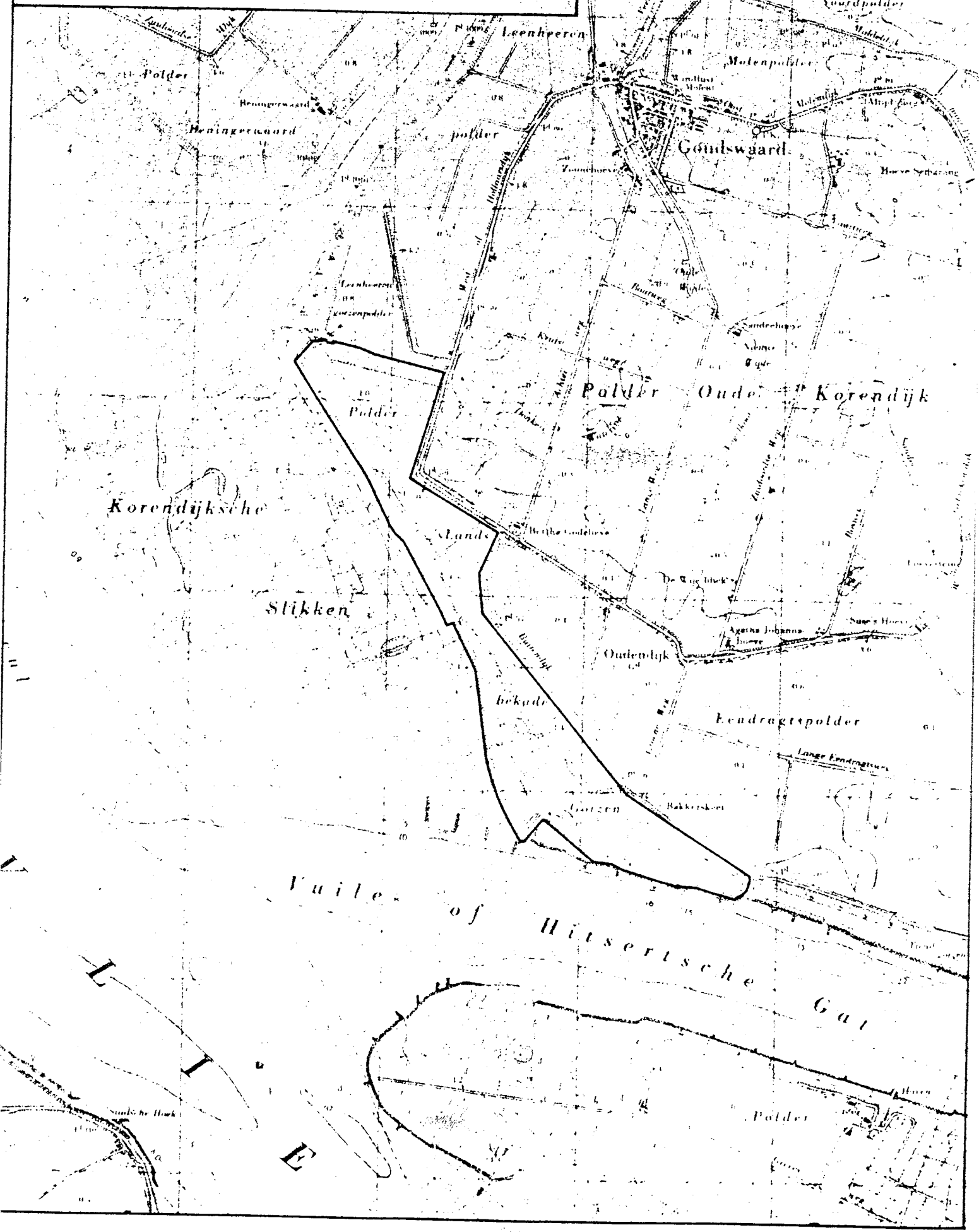
- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet.
- Plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voer- en vaartuigen, arken, caravans, livingvans en tenten.
- Ontgronden; aanleggen van waterlossingen, havens, plassen of vijvers; ophogen; egaliseren; ontginnen; ploegen; scheuren van grasland.
- Handelingen, welke wijziging van het sinds jaar en dag bestaande bodemgebruik beogen.
- Aanwenden van bestrijdingsmiddelen en van groei- en stoorstoffen en op onbekade gorzen van kunstmeststoffen.
- Handelingen, welke wijziging van de waterhuishouding of de waterstand beogen of ten gevolge hebben.
- Aanleggen of verharderen van wegen, paden of parkeergelegenheden; tot stand brengen van recreatieve voorzieningen zoals caravan- en kampeerterreinen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings, watersportcentra, aanlegplaatsen enz.
- Planten van bomen of andere houtgewassen.
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of produkten.
- Aanleggen van kaden.
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen.

In geval van twijfel zal het dienstig zijn zich te wenden tot de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer te 's-Gravenhage.

NATUURMONUMENT DE GRASGORZEN
DE POLDER 's LANDSBEKADE GORZEN

Schaal 1:25000

20350
Polder de Gorzen

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat de zogenoemde "Korendijksche Slikken" onder Goudswaard, voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang zijn om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het onderhavige gebied een der buitendijkse terreinen in het Haringvliet-Hollands Diepgebied is;

dat deze terreinen kunnen worden onderscheiden in grotendeels voormalige slikken en platen, riet- en biezengorzen, grasgorzen en grienden, die in landschappelijk en natuurwetenschappelijk opzicht een geheel vormen;

dat op 1 november 1971 op grond van de Natuurbeschermingswet een aantal grasgorzen is aangewezen als beschermd natuurmonument;

dat de Korendijksche Slikken een fraai beeld geven van de levensgemeenschappen die in een voormalige estuarien milieu van enige uitgestrektheid met een zwak brak naar brak karakter voorkomen;

dat deze slikken tezamen en in onderling verband mede bepalend zijn voor de betekenis van het Haringvliet- Hollands Diepgebied als watervogelgebied van internationaal belang;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de slikken tot op zekere hoogte verandert, maar dat de slikken niettemin bijzondere ornithologische en vegetatiekundige waarden zullen behouden;

dat overigens de optredende wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende veranderingen in de levensgemeenschappen van bijzondere betekenis zijn voor ecologisch onderzoek;

dat het onderhavige natuurmonument een schakel vormt in een keten van uit ornithologisch oogpunt belangrijke ganzenpleisterplaatsen, die als zodanig met elkaar samenhangen;

dat de Korendijksche Slikken een belangrijk voedsel- en rustgebied vormen voor onder meer in het Haringvliet in grote aantallen pleisterende grauwe ganzen en tezamen met de Beninger Slikken het rijkste overwinteringsgebied van deze soort in zuidwest Nederland zijn;

dat het natuurmonument een broed- en pleistergebied voor moerasvogels is;

dat door de grote geïsoleerdheid van grote delen van het gebied en de daarmee samenhangende rust belangrijk wordt bijgedragen aan de ornithologische betekenis;

dat het mede door deze rust een belangrijk ruigebied is voor wilde eend en wintertaling;

dat het als rustgebied een belangrijk onderdeel uitmaakt van het ruigebied van grote aantallen aalscholvers in het Haringvliet- Hollands Diepgebied;

dat tal van in het brakke milieu thuishorende plantesoorten op de slikken een groeiplaats vinden en dat daarop bovendien nog steeds een aantal tot in het zoete milieu doordringende, in zuidwest Nederland schaars wordende zoutplanten voorkomt;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, maar ook de in het algemeen de ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust en openheid van het landschap, de opbouw van het bodemprofiel en de geomorfologische structuur;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 25 maart 1977, nr. NLB/N-24938, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de Korendijksche Slikken onder Goudswaard;

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezede brief, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanningologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de zogenoemde "Korendijksche Slikken" onder Goudswaard, voor zover geormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Goudswaard, sectie A, nrs. 124 t/m 127, 129 en 130; sectie C, nrs. 545 t/m 548 en 609 t/m 615; één ongenummerd perceel (Westpunt), groot ongeveer 100 ha, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 26.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk G.C Wallis de Vries,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor Natuurbehoud,
Recreatie en Media,

Dr. J. Verhoeve.

Toelichting

De grote natuurwetenschappelijke betekenis van het Haringvliet- Hollands Diepgebied wordt vooral bepaald door de aanwezigheid van buitendijkse terreinen, die kunnen worden verdeeld in grotendeels voormalige slikken en platen, riet- en biezenhorzen, grashorzen en grienden. Aangezien de riet- en biezenhorzen evenals de grotendeels voormalige slikken en platen, thans ondiepten, in landschappelijk en natuurwetenschappelijk opzicht een samenhangende geheel vormen met de grashorzen, die reeds in 1971 als beschermd natuurmonument werden aangewezen, volgt thans een aanvulling op de reeds als beschermd natuurmonument aangewezen gronden, namelijk met de Korendijksche Slikken, een riet- en biezenhorzen in het Haringvliet aan de monding van het Spui.

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het Haringvliet- Hollands Diepgebied vele duizenden ganzen, waaronder brand ganzen, grauwe ganzen, riet ganzen en kol ganzen, voorts duizenden eenden waaronder wilde eenden, wintertalingen, smienten en pijlstaarten.

De riet- en biezenhorzen, slikken, platen en ondiepten hebben in het geheel van buitendijkse terreinen met name betekenis als fourageer- en rustgebied, als ruigebied voor wilde eend en wintertaling en voor de ganzen als slaappleaats. Voorts maken westpunt en ondiepten als rustgebied een belangrijk onderdeel uit van het ruigebied van de aalscholvers in het Haringvliet- Hollands Diepgebied. De riethorzen vormen vooral een broedgebied voor diverse zangvogels en moerasvogels, waaronder enige zeldzame (onder andere bruine kiekendief, baardmees, waterral en grote karekiet).

Voor de watervogels heeft het Haringvliet- Hollands Diepgebied internationale betekenis. Dit bekken maakt deel uit van de onder nummer 3 (Deltagebied) voorkomende gebieden van de zogenaamde "Mar-List" welke door het "International Waterfowl Research Bureau" is samengesteld onder auspiciën van onder andere de International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (I.U.C.N. Publications new series nr 5, 1965).

Het Deltagebied is op deze lijst in de hoogste categorie ingedeeld.

De Mar-List dient als grondslag voor de verdere uitbouw van de op 2 februari 1971 te Ramsar (Iran) tot stand gekomen Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels.

Voor de bekrachtiging van deze Overeenkomst is een ontwerp van Rijkswet bij de Staten-Generaal in behandeling.

De riet- en biezenhorzen, die worden doorsneden door kreken met bijbehorende oeverwallen en kommen, vormen door hun uitgestrektheid en ligging een optimaal rust- en broedgebied. De grotendeels voormalige slikken en platen, thans ondiepten, sluiten hierbij aan. Op de oeverwallen komt een, weliswaar verruigde, begroeiing voor, behorende tot het zeldzame heemstverbond (gekenmerkt door o.m. riet, moerasmelkdistel, rietzwenkgras, heemst), kenmerkend voor het brakke getijdegebied.

Door de afsluiting van het Haringvliet is de voormalige eb- en vloedbeweging sterk afgenomen, maar er is een kleine dagelijkse getijdenfluctuatie gebleven (schijngetij), terwijl ook schommelingen ten gevolge van windrichting en rivierafvoer doorlopend plaats vinden. Het milieu in de omgeving van de waterlijn blijft derhalve sterk dynamisch, waardoor plaatselijk een ijl begroeid slik is ontstaan, dat van grote betekenis is voor het waterwild.

De biezenhorzen en slikken, die ook voorheen een zeer belangrijk voedselgebied voor duizenden ganzen, eenden en steltlopers vormden, alsmede slaappleaatsen waren voor ganzen, zijn weliswaar ingekrompen, maar het grootste deel van de vroegere vogelsoorten blijft de gebieden in groten getale bezoeken, hoewel kwantitatief wel verschuivingen zijn opgetreden. De grauwe gans bijvoorbeeld komt tegenwoordig in grotere aantallen voor dan vóór 1960. De zuidwestpunt van de Korendijksche Slikken wordt meer en meer door aalscholvers als rustgebied gebruikt.

Kenmerk
NLB/N-36709

RIJSWIJK (ZH)

24 JULI 1979

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat het gedeelte van de "Kleiput in de Tiendgorzen", gelegen in de gemeente Goudswaard, dat wordt gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument deel uitmaakt van het buitendijkse gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep;

dat dit gebied in landschappelijk en ecologisch opzicht één samenhangend geheel vormt;

dat in dit gebied onderscheid kan worden gemaakt in ondiepten (voormalige slikken en platen), riet- en grasgorzen en grienden;

dat dit gebied als watervogelgebied van internationale betekenis is;

dat in dit gebied tal van plantesoorten voorkomen, die kenmerkend zijn voor het brakke milieu en dat daar bovendien, ondanks de door de afsluiting veroorzaakte verzoeting, een aantal soorten zoutplanten wordt aangetroffen;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van het buitendijkse gebied verandert, maar dat dit niettemin bijzondere vegetatiekundige en ornithologische waarden zal behouden;

dat de optredende wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende veranderingen in het planten- en dierenleven van bijzondere betekenis zijn voor het ecologisch onderzoek;

Dagregister		Bewaring	In bewaring genomen	Debewaarder,
deel	nr.			

met vervoigblad(en)
 zonder

Aantekeningen:

Kenmerk: NLB/N-36709

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat het gedeelte van de "Kleiput in de Tiendgorzen", gelegen in de gemeente Goudswaard, dat wordt gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument deel uitmaakt van het buitendijkse gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep;

dat dit gebied in landschappelijk en ecologisch opzicht één samenhangend geheel vormt;

dat in dit gebied onderscheid kan worden gemaakt in ondiepten (voormalige slikken en platen), riet- en grasgorzen en grienden;

dat dit gebied als watervogelgebied van internationale betekenis is;

dat in dit gebied tal van plantesoorten voorkomen, die kenmerkend zijn voor het brakke milieu en dat daar bovendien, ondanks de door de afsluiting veroorzaakte verzoeting, een aantal soorten zoutplanten wordt aangetroffen;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van het buitendijkse gebied verandert, maar dat dit niettemin bijzondere vegetatiekundige en ornithologische waarden zal behouden;

dat de optredende wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende veranderingen in het planten- en dierenleven van bijzondere betekenis zijn voor het ecologisch onderzoek;

dat op grond van de Natuurbeschermingswet al een aantal grasgorzen, rietgorzen en slikken is aangewezen als beschermd natuurmonument;

dat het onderhavige natuurmonument met name van belang is als pleisterplaats voor een groot aantal soorten water- en oevervogels;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden verstaan de biologische waarden, maar ook de voor de avifauna noodzakelijke rust en de ligging binnen het weidse, visueel weinig verstoorde landschap langs dit deel van het Haringvliet;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 27 juli 1978, nr. NLB/N-31482, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Kleiput in de Tiendgorzen";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen verzamelde schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gedeelte van de "Kleiput in de Tiendgorzen", dat wordt gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Goudswaard, sectie C, nrs. 271, 416, 419, 423 ged., 524, 525, 526 ged. en 549, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 43.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

Rijswijk (ZH), 24 juli 1979

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk
G.C. Wallis de Vries,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor
Natuurbehoud, Recreatie en Media,

w.g. J. Verhoeve
(Dr. J. Verhoeve)

TOELICHTING

Inleiding

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep ontleent zijn natuurwetenschappelijke betekenis vooral aan de buitendijkse terreinen. Deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), grienden, riet- en grasgorzen. In de voorgaande jaren is reeds een belangrijk deel van het buitendijkse gebied van het Haringvliet onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht. Omdat de "Kleiput in de Tiendgorzen" met de overige buitendijkse terreinen in het Haringvliet en het Hollandsch Diep in landschappelijk en ecologisch opzicht één geheel vormt, wordt dit gebied thans aangewezen als beschermd natuurmonument. Op grond van de feitelijke situatie (gebruik van de oostelijke helft als jachthaven) is besloten dat deel van aanwijzing uit te zonderen.

Natuurschoon en natuurwetenschappelijke betekenis

Uit een oogpunt van natuurschoon is het gebied van belang binnen het weidse, visueel weinig verstoorde landschap langs dit deel van het Haringvliet.

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep vele duizenden Brandganzen, Grauwe ganzen en Kolganzen, honderden Rietganzen, duizenden eenden, waaronder Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten en Pijlstaarten en duizenden steltlopers, waaronder Scholeksters, Wulpen, Kievitten en Goudplevieren. De rietgorzen en ondiepten zijn voor een groot aantal vogelsoorten van belang als fourageer- en rustgebied, terwijl ze voor Wilde eenden en Wintertalingen als ruigebied en voor ganzen als slaapgebied van betekenis zijn. De rietgorzen zijn met name van belang als broedgebied voor een aantal soorten riet- en moerasvogels zoals Bruine kiekendief, Roerdomp, Waterral, Baardmannetje, Snor en Grote karekiet.

Het Deltagebied is voor watervogels van internationale betekenis en komt voor op de zogenaamde "MAR-list". De MAR-list dient als grondslag voor de verdere uitbouw van de overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels, die in 1971 te Ramsar (Iran) tot stand is gekomen. De lijst is, onder auspiciën van de International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN), door het International Wildfowl Research Bureau samengesteld.

Het Deltagebied is in de lijst, op basis van zijn rijkdom aan vogelsoorten in de hoogste categorie geplaatst. Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep beantwoordt aan de hoogste normen. Voor een groot aantal van de in het gebied aangetroffen vogelsoorten geldt namelijk, dat de grote aantallen waarin zij in het gebied voorkomen, aan deze normen voldoen, of deze in een aantal gevallen zelfs overtreffen.

De afsluiting van het Haringvliet heeft ingrijpende gevolgen gehad voor het milieu van de buitendijkse gronden. De eb- en vloedbeweging is in vergelijking met de situatie voor de afsluiting sterk afgenomen. Er resteert nog een gering dagelijks, door windkracht en rivierafvoer versterkt getij. Een andere belangrijke verandering in het milieu betreft de verzoeting van het water. De vroeger aanwezige overgang van zoet via brak naar zout is hierdoor nagenoeg verdwenen. Ten slotte heeft de afsluiting nog tot gevolg gehad, dat de biezen- en slikken in oppervlakte zijn afgenomen. Toch komt de oorspronkelijke situatie van het milieu, ondanks deze ingrijpende veranderingen nog steeds tot uitdrukking in het planten- en dierenleven. Zo komen er in het gebied nog typische soorten zoutplanten voor, zoals Zilte rus, Zeeaster en Kweldergras, terwijl ook voor het brakke milieu kenmerkende soorten als Knolvossestaart, Heemst en Selderij kunnen worden aangetroffen.

De wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende wijzigingen in het planten- en dierenleven ten gevolge van de afsluiting zijn van bijzondere betekenis voor het ecologisch onderzoek.

De "Kleiput in de Tiendgorzen" bestaat uit een buitendijkse plas en een graslandstrook. De graslandstrook langs de dijk geeft een beeld van de estuariene

flora, die voor dit deel van het Haringvliet kenmerkend is. In het grasland domineert Rietzwenkgras en komt plaatselijk Echt lepelblad voor. De begroeiing van de lage aangeslibde oevers bestaat uit riet- en biezenvoetplanten met als dominerende plantesoorten Zeebies, Mattenbies en Ruwe bies. In ornithologisch opzicht is de plas belangrijk als pleisterplaats voor allerlei soorten water- en oevervogels. Vooral met ruw weer, maar ook onder rustiger omstandigheden pleisteren grote aantallen vogels op de plas, waaronder met name Smient, Wilde eend, Wintertaling, Kuifeend, Grote zaagbek, Pijlstaart, Grauwe gaas en Fuut. In het natuurmonument pleistert bovendien nog een aantal andere soorten zoals Goudplevier, Watersnip en Wulp. Als broedvogel zijn in het natuurmonument aangetroffen Pijlstaart, Wilde eend, Fuut, Waterhoen, Meerkoet, Patrijs, Tureluur, Rietzanger en Rietgors. Hierbij kan worden opgemerkt dat de Pijlstaart een zeer zeldzame broedvogel is.

Begrenzing

De begrenzing is gebaseerd op de natuurwetenschappelijke waarden van het natuurmonument. Aan de landzijde volgt de noordgrens de buitenteen van de dijk. In het westen grenst het natuurmonument aan de reeds als beschermd natuurmonument aangewezen "s Lands bekade gorzen". In het oosten loopt de grens vanaf de verbinding met het Haringvliet loodrecht op de buitenteen van de dijk. Aan de waterzijde is de grens zo gekozen, dat ook bij de laagste waterstand (0,7 -NAP) een smalle strook water binnen het natuurmonument valt. Daarbij is er van uitgegaan dat de strook onder dergelijke omstandigheden een waterdiepte van 0,2 meter heeft. Bij dit uitgangspunt komt de grens te liggen bij 0,9 -NAP. De waterstrook is voor ganzen van belang als slaapplek en voor zweemenden (Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten, Pijlstaarten) en duikeenden (Kuifeenden en Tafeleenden) als rustgebied.

Beheer

Het beheer dient gericht te zijn op het in stand houden van de grasland- en oevervegetaties en het ondiepe water. Bovendien is het, met het oog op de functie van het gebied als pleisterplaats voor vogels, van belang een zo groot mogelijke rust in het gebied te handhaven.

Gebruik

Volgens de artikelen 12 en 13 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, vergunning worden gevraagd. Dit dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen, dat de in artikel 12 van de Natuurbeschermingswet bedoelde verbodsbepaling voor een ieder van kracht zijn.

Het is niet mogelijk op voorhand aan te geven wat wel en wat niet is toegestaan. In de eerste plaats hangt dit samen met de opbouw van het natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al of niet is vereist. Omdat het voor de betrokkene(n) vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, kan hierbij de hulp worden ingeroepen van de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer. Hij zal dan uitsluitend kunnen geven over de vraag of het noodzakelijk is vergunning aan te vragen. Teneinde wat betreft het voorgaande de gedachten te bepalen, wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, waarvoor een vergunning vereist kan zijn:

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voer- en vaartuigen, caravans en tenten;
- aanbrengen van oeverbeschoeiingen;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of apparatuur;
- aanleggen of verharderen van wegen, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van andere oppervlakteverharding van enige omvang;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals kampeerterreinen, lig- of speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings, aanlegplaatsen enz.;
- ontgronden, bodem verlagen, aanleggen van waterlossingen, ophogen, egaliseren, ontginnen enz.;
- planten van bomen of struiken;
- scheuren van grasland;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten;
- beoefenen van vormen van buitensport als motorsport e.d.;
- verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- verrichten van handelingen die wijziging van de waterhuishouding of waterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen, kunstmeststoffen en organische meststoffen, zowel op het land als in het water.

Het is mogelijk meer duidelijkheid te krijgen over het toegestane gebruik, indien een beheersplan als bedoeld in artikel 14 van de wet wordt vastgesteld. Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis. Met dit beheersplan wordt allereerst beoogd, dat het voor het natuurmonument noodzakelijke beheer zal worden uitgevoerd.

Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker meteen al duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die wenselijk zijn en de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in het belang van het natuurmonument.

De betrokkenen kunnen een vergoeding krijgen voor de uit zulk een beheersplan voortvloeiende kosten die redelijkerwijs niet voor hun rekening behoren te komen.

Omdat het beheersplan het resultaat is van nauwgezet onderzoek en overleg, biedt dit de mogelijkheid daarin een groot aantal handelingen vast te leggen waarvoor dan - ingevolge artikel 12, derde lid, van de wet - geen vergunning is vereist. De natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer is gaarne bereid inlichtingen te verschaffen over de mogelijkheden van een beheersplan. Het kantoor van de consulent in de provincie Zuid-Holland is gevestigd Van Speijkstraat 13 te Den Haag, telefoon 070-924481.

MINISTERIE VAN CULTUUR,
RECREATIE EN
MAATSCHAPPELIJK WERK

Nr. 6163
Directie Natuurbehoud en
Openluchtrecreatie
Hfd. Afd.
Afdeling

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE
EN MAATSCHAPPELIJK WERK,

In overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Gezien de beschikking van 2 november 1970, nr. 2312, van de toenmalige Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is van de in die beschikking kadastraal omschreven percelen, te zamen vormende de zogenoemde "Westerse Laagjes";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door gedeputeerde staten van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Overwegende, dat de hierna kadastraal omschreven percelen, welke te zamen vormen de zogenoemde "Westerse Laagjes", van algemeen belang zijn om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat dit natuurmonument deel uitmaakt van de buitendijkse grasgorzen die gelegen zijn langs het Hollandsch Diep en het Haringvliet;

dat deze grasgorzen een fraai beeld geven van de levensgemeenschappen die in een estuarien milieu van enige uitgestrektheid met een zwak brak tot fluvia-tiel karakter voorkomen, welke situatie elders in ons land niet wordt aange-troffen;

dat deze grasgorzen vervolgens te zamen en in onderling verband bepalend zijn voor de betekenis van het Hollandsch Diep en het Haringvliet als waterwildge-bied van internationaal belang;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de gras-gorzen tot op zekere hoogte zal veranderen, maar dat deze niettemin hun vege-tatiekundige en ornithologische waarde in hoofdzaken zullen behouden;

dat overigens de te verwachten wijziging van het milieu en de daarmee samen-hangende mogelijke veranderingen in de levensgemeenschappen van bijzondere betekenis zijn voor het ecologisch onderzoek;

dat tal van in het brakke milieu thuishorende plantesoorten op de grasgorzen een groeiplaats vinden en dat daarop bovendien een aantal tot in het zoete milieu doordringende, in Zuid-West-Nederland schaars wordende zoutplanten voorkomen;

- dat -

dat de grasgorzen het belangrijkste voedselgebied vormen voor in het Hollandsch Diep-Haringvlietgebied in grote aantallen pleisterende brandganzen en dat zij tevens fouragegebied zijn onder meer voor grote aantallen grauwe ganzen en smienten;

dat de grasgorzen tevens een belangrijk broedgebied voor weidevogels vormen;

dat grasgorzen als de onderhavige zeldzaam zijn geworden;

In het bijzonder overwegende ten aanzien van het onderhavige natuurmonument, zijnde de "Westerse Laagjes":

dat het onderhavige natuurmonument een schakel vormt in een keten van ook uit botanisch oogpunt belangrijke en interessante ganzenpleisterplaatsen, welke slechts te zamen optimaal kunnen fungeren;

dat de specifieke ornithologische betekenis van deze grasgorzen wordt bepaald door de omstandigheid dat zij een pleisterplaats vormen voor honderden brandganzen, grauwe ganzen en smienten;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, maar ook de in het algemeen ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust en openheid van het landschap, de opbouw van het bodemprofiel, de geomorfologische structuur en het bestaande cultuurpatroon;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT:

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de percelen, kadastraal bekend gemeente Zuid-Beijerland, sectie D, nrs. 1114 ged., 1115, 1120 ged. en 1121 ged., een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart en te zamen vormende de zogenoemde "Westerse Laagjes".

Rijswijk, 1 november 1971

De Staatssecretaris voornoemd,
w.g. H.J.L. Vonhoff

(H.J.L. Vonhoff).

Handwritten note: 1114, 1115, 1120, 1121

TOELICHTING

De grote natuurwetenschappelijke betekenis van het Haringvliet en het Hollandsch Diep wordt bepaald door de aanwezigheid van buitendijkse terreinen, die kunnen worden verdeeld in slikken en platen, riet- en biezenhorzen en grienden. Voor bescherming ingevolge de Natuurbeschermingswet komen thans in de eerste plaats de grasgorzen in aanmerking.

De grasgorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep zijn buitendijkse terreinen, die zo hoog zijn opgeslibd dat zij slechts bij zeer hoge waterstand kunnen onderlopen. Het milieu van de grasgorzen heeft een zwak brak karakter, dat stroomopwaarts in toenemende mate door fluviatiele invloeden wordt beheerst. De vegetatie van de grasgorzen in het Haringvliet- en Hollandsch Diepgebied geeft een fraai beeld van deze geleidelijke milieuovergangen. Tal van plantesoorten, die in een zwak brak milieu thuis horen, vinden in de grasgorzen hun groeiplaats, waaronder een aantal voor het Deltagebied zeer specifieke soorten. Deze zogenaamde estuariene plantesoorten worden zowel in Nederland als in Europa schaars. Bovendien komen in de grasgorzen ook een aantal zoutplanten voor die tot ver in het brakke milieu doordringen.

Voor het waterwild hebben het Haringvliet en het Hollandsch Diep internationale betekenis. Zij maken deel uit van de onder nummer 3 (Deltagebied) voorkomende gebieden van de zogenoemde "Wetlands List", welke door het "International Wildfowl Research Bureau" is samengesteld onder auspiciën van onder andere de "International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources" (IUCN Publications new series, nr. 5, 1965). Het Deltagebied is op deze lijst in de hoogste categorie ingedeeld.

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het Haringvliet en het Hollandsch Diep duizenden ganzen, waaronder brandganzen, grauwe ganzen en kolganzen; voorts duizenden eenden, waaronder wilde eenden, wintertalingen en smienten. De platen, slikken en gorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep vormen een onderling samenhangend geheel van slaap-, rust- en fouragegebieden voor het waterwild. De grasgorzen hebben in dit geheel met name betekenis als fouragegebied en pleisterplaats.

De grasgorzen zijn agrarisch in gebruik als wei- en hooiland. Het bestaande agrarisch gebruik kan op dezelfde wijze als thans worden voortgezet. Maatregelen tot verhoging van de agrarische gebruikswaarde kunnen de natuurwetenschappelijke betekenis van deze gebieden evenwel aantasten, zodat van geval tot geval zal moeten worden nagegaan of zij toelaatbaar zijn.

De grasgorzen van de Westerse Laagjes vormen met name een pleisterplaats voor honderden brandganzen, grauwe ganzen en smienten.

Teneinde enig denkbeeld te geven van handelingen of voortgezette handelingen die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten dan wel overigens schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend kunnen zijn, worden hieronder voorbeelden gegeven van handelingen of voortgezette handelingen ten aanzien waarvan het in ieder geval raadzaam is een vergunning aan te vragen, hetgeen krachtens artikel 13, lid 1, van de wet dient te geschieden bij aangetekende brief.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet.
- Plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voer- en vaartuigen, arken, caravans, livingvans en tenten.
- Ontgronden; aanleggen van waterlossingen, havens, plassen of vijvers; ophogen; egaliseren; ontginnen; ploegen; scheuren van grasland.
- Handelingen, welke wijziging van het sinds jaar en dag bestaande bodemgebruik beogen.
- Aanwenden van bestrijdingsmiddelen en van groei- en stoorstoffen en op onbekende gorzen van kunstmeststoffen.

- Handelingen, welke wijziging van de waterhuishouding of de waterstand beogen of ten gevolge hebben.
- Aanleggen of verharden van wegen, paden of parkeergelegenheden; tot stand brengen van recreatieve voorzieningen zoals caravan- en kampeerterreinen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings, watersportcentra, aanlegplaatsen enz.
- Planten van bomen of andere houtgewassen.
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of produkten.
- Aanleggen van kaden.
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen.

In geval van twijfel zal het dienstig zijn zich te wenden tot de natuurbescher- mingsconsulent van het Staatsbosbeheer te 's-Gravenhage.

Kenmerk
Sector Gebiedsbescherming
en Soortenbehoud
Nr. NLB/GS/GA-49679

RIJSWIJK (ZH)
23 december 1981

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat de "Rietgorzen en grasgorzen van de Westerse Laagjes", gelegen in de gemeente Zuid-Beijerland, gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang zijn om hun natuurschoon en hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument een der buitendijkse terreinen in het gebied van het Haringvliet en Hollandsch Diep is;

dat deze terreinen in landschappelijk en ecologisch opzicht één samenhangend geheel vormen;

dat deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), grienden, riet- en grasgorzen;

dat deze terreinen als watervogelgebied van internationale betekenis zijn;

dat op deze terreinen tal van plantesoorten voorkomen, die kenmerkend zijn voor het brakke milieu en dat daar bovendien, ondanks de door afsluiting veroorzaakte verzoeting, een aantal soorten zoutplanten wordt aangetroffen;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de buitendijkse terreinen verandert, maar dat deze niettemin bijzondere vegetatiekundige en ornithologische waarden zullen kunnen behouden;

• dat de optredende wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende veranderingen in het planten- en dierenleven van bijzondere betekenis zijn voor het ecologisch onderzoek;

dat met de onderhavige aanwijzing van het natuurmonument de Westerse Laagjes in hun geheel onder de werking van de Natuurbeschermingswet zullen zijn gebracht;

dat de gorzen van de Westerse Laagjes met name van betekenis zijn als rust- en fourageergebied van een aantal soorten vogels;

dat de rietgorzen bovendien van betekenis zijn voor de op het water rustende vogels;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen, de biologische waarden, maar ook de voor de avifauna noodzakelijke rust, de opbouw van het bodemprofiel, de geomorfologische structuur en het natuurschoon, zoals dit tot uiting komt in de weidsheid en relatieve ongereptheid van het landschap.

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 24 december 1980, nr. NLB/N-34288, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Rietgorzen en grasgorzen van de Westerse Laagjes;

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door gedeputeerde staten van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeld schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

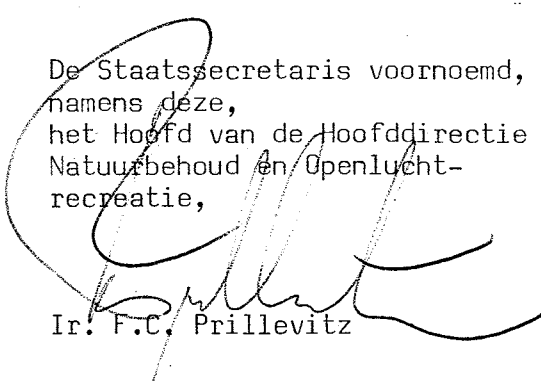
Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de "Rietgorzen en grasgorzen van de Westerse Laagjes", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Zuid-Beijerland, sectie G, nrs. 2 (ged.), 34 (ged.) en 43 (ged.), sectie H, nrs. 211, 212, 213, 214, 270, 271 en 272, een en ander zoals weergegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN44.

Van deze aanwijzing zal mededeling worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant.

De Staatssecretaris voornoemd,
namens deze,
het Hoofd van de Hoofddirectie
Natuurbehoud en Openlucht-
recreatie,

Ir. F.C. Prillewitz

TOELICHTING

Inleiding

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep, waarvan de "Rietgorzen en grasgorzen van de Westerse Laagjes" deel uitmaken, ontleent zijn natuurwetenschappelijke betekenis vooral aan de buitendijkse terreinen. Deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), grienden, gras- en rietgorzen.

In de voorgaande jaren is reeds een belangrijk deel van het buitendijkse gebied van het Haringvliet onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht. Omdat het onderhavige gebied, evenals de overige buitendijkse terreinen in het Haringvliet en Hollandsch Diep, waarmee het in landschappelijk en ecologisch opzicht één geheel vormt, bescherming behoeft, wordt thans de Natuurbeschermingswet toegepast op dit terrein.

Natuurschoon en natuurwetenschappelijke betekenis

Uit een oogpunt van natuurschoon is het gebied van belang als onderdeel van het weidse, visueel weinig verstoorde landschap langs dit deel van het Haringvliet.

Het Deltagebied, waarvan het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep deel uitmaakt, is als pleisterplaats voor watervogels van zodanige internationale betekenis, dat het voorkomt op de zogenaamde "MAR-list", opgesteld onder auspiciën van de International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN), in categorie A (hoogste categorie), onder nummer 3.

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep vele duizenden Brandganzen, Grauwe ganzen en Kolganzen, honderden Rietganzen, duizenden eenden, waaronder Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten en Pijlstaarten en duizenden steltlopers, waaronder Scholeksters, Wulpen, Kieviten en Goudplevieren. De rietgorzen en ondiepten zijn voor een groot aantal vogelsoorten van belang als fourageer- en rustgebied, terwijl ze voor Wilde eenden en Wintertalingen als ruigebied en voor ganzen als slaapgebied van betekenis zijn.

Het gaat hier veelal om belangrijke delen van totale populaties. De rietgorzen zijn met name van belang als broedgebied voor een aantal soorten moeras- en watervogels als de Bruine kiekendief, Roerdomp, Waterral, Baardmannotje, Snor en Grote karekiet.

De afsluiting van het Haringvliet heeft ingrijpende gevolgen gehad voor het milieu van de buitendijkse terreinen. De eb- en vloedbeweging is in vergelijking met de situatie voor de afsluiting sterk afgenomen.

Er resteert nog een gering dagelijks, door windkracht en rivierafvoer veroorzaakt, getij. Een andere belangrijke verandering van het milieu betreft de verzoeting van het water. De vroeger aanwezige overgang van zoet via brak naar zout is hierdoor nagenoeg verdwenen. De afsluiting heeft verder nog tot gevolg gehad, dat de biezen- en slikken in oppervlakte zijn afgenomen. Toch komt de oorspronkelijke situatie van het milieu, ondanks deze ingrijpende veranderingen nog steeds tot uitdrukking in het planten- en dierenleven. Zo komen er in het gebied nog zoutplanten voor, zoals Zilte rus, Zeeaster en Kweldergras, terwijl ook voor het brakke milieu kenmerkende soorten, zoals Knolvossestaart, Heemst en Selderij kunnen worden aangetroffen.

Ten slotte kan erop gewezen worden, dat de wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende wijzigingen in het planten- en dierenleven ten gevolge van de afsluiting van bijzondere betekenis voor het ecologische onderzoek zijn.

Het natuurmonument vormt samen met de reeds in 1971 als beschermd natuurmonument aangewezen grasgorzen van de Westerse Laagjes één in ecologisch en landschappelijk opzicht samenhangend geheel.

Met de onderhavige aanwijzing is een aaneengesloten gebied onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht. Ondanks het feit, dat van de percelen H 211 tot en met 214 het oorspronkelijke bodemprofiel in 1953 door opspuiting verloren is gegaan, is de aanwijzing van de riet- en grasgorzen van de Westerse Laagjes voor de afronding van het natuurmonument van groot belang. Honderden Kuif- en Tafeleenden en Smienten gebruiken het ondiepe water namelijk als rustgebied. Door de aanwezigheid van de rietstrook worden deze vogels vanaf de landzijde vrijwel niet verstoord. De grasgorzen zijn van betekenis als broed- en fourageergebied voor een aantal soorten vogels.

Beheer

Het gewenste beheer is gericht op het instandhouden van de huidige begroeiing en het waarborgen van de rust.

Ten aanzien van de onderlinge afstemming van het natuurwetenschappelijk/landschappelijk beheer en het waterstaatkundig beheer zullen tussen de consulent Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer en de Hoofdingenieur-Directeur van de Rijkswaterstaat afspraken worden gemaakt.

Begrenzing

De begrenzing is gebaseerd op de natuurwetenschappelijke waarden van het natuurmonument. Aan de landzijde grenst het natuurmonument gedeeltelijk aan het reeds als beschermd natuurmonument aangewezen gebied van de Westerse Laagjes. Het andere deel grenst aan de buitenteen van de dijk. Aan de waterzijde wordt de bazaltglooiing als grens gevolgd.

Gebruik

Volgens artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, vergunning worden aangevraagd. Dit dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren.

Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen, dat de in artikel 12 van de Natuurbeschermingswet bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn.

Het is niet mogelijk op voorhand aan te geven wat wel en wat niet is toegestaan. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevarieerde opbouw van het natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al of niet vereist is. Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om één en ander zelf te beoordelen, kan hierbij de hulp worden ingeroepen van de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer. Hij zal dan uitsluitel kunnen geven over de vraag of het noodzakelijk is vergunning aan te vragen.

Teneinde wat betreft het voorgaande de gedachte te bepalen, wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, waarvoor een vergunning vereist kan zijn.

- bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voer- en vaartuigen, caravans en tenten;
- aanbrengen of aanleggen van oeverbeschoeiingen;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen;

- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals kampeerterreinen, lig- of speelweiden, picknickplaatsen, aanlegplaatsen enz;
- ontgronden, bodem verlagen, aanleggen van waterlossingen, plassen of vijvers, ophogen, egaliseren, ontginningen enz.;
- planten van bomen of struiken;
- scheuren van grasland;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten;
- verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- verrichten van handelingen die wijziging van de waterhuishouding of waterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen, kunstmeststoffen en organische meststoffen, zowel op het land als in het water.

Beheersplan

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid met de eigenaar en gebruiker een beheersplan op te stellen. Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis. Met het beheersplan wordt allereerst beoogd, dat het voor het natuurmonument gewenste beheer zal worden uitgevoerd. Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker meteen al duidelijkheid verkrijgen over handelingen als bovenbedoeld en handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteit van het natuurmonument.

Doordat het beheersplan in overleg en in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker wordt opgesteld, is ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet voor in het beheersplan neergelegde handelingen géén vergunning vereist.

Op grond van de wet kunnen de betrokkenen een vergoeding krijgen voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten, die redelijkerwijs niet voor hun rekening behoren te komen.

De natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer is gaarne bereid inlichtingen te verschaffen onder andere over de mogelijkheden van een beheersplan. Het kantoor van de consulent in de provincie Zuid-Holland is gevestigd te 's-Gravenhage, Van Speijkstraat 13.
Het telefoonnummer: 070-924481

Nr. 6165
Directie Natuurbehoud en
Openluchtrecreatie
Hfd. Afd.
Afdeling

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE
EN MAATSCHAPPELIJK WERK,

In overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Gezien de beschikking van 2 november 1970, nr. 2314, van de toenmalige Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is van de in die beschikking kadastraal omschreven percelen, te zamen vormende de zogenoemde "Oosterse Laagjes";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door gedeputeerde staten van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezelde schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanningologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Overwegende, dat de hierna kadastraal omschreven percelen, welke te zamen vormen de zogenoemde "Oosterse Laagjes" van algemeen belang zijn om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat dit natuurmonument deel uitmaakt van de buitendijkse grasgorzen die gelegen zijn langs het Hollandsch Diep en het Haringvliet;

dat deze grasgorzen een fraai beeld geven van de levensgemeenschappen die in een estuarien milieu van enige uitgestrektheid met een zwak brak tot fluviatiel karakter voorkomen, welke situatie elders in ons land niet wordt aangetroffen;

dat deze grasgorzen vervolgens tezamen en in onderling verband bepalend zijn voor de betekenis van het Hollandsch Diep en het Haringvliet als waterwildgebied van internationaal belang;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de grasgorzen tot op zekere hoogte zal veranderen, maar dat deze niettemin hun vegetatiekundige en ornithologische waarde in hoofdzaken zullen behouden;

dat overigens de te verwachten wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende mogelijke veranderingen in de levensgemeenschappen van bijzondere betekenis zijn voor het ecologisch onderzoek;

dat tal van in het brakke milieu thuishorende plantesoorten op de grasgorzen een groeiplaats vinden en dat daarop bovendien een aantal tot in het zoete milieu doordringende, in Zuid-West Nederland schaars wordende zoutplanten voorkomen;

- dat -

- dat de grasgorzen het belangrijkste voedselgebied vormen voor in het Hollandsch Diep-Haringvliet in grote aantallen pleisterende brandganzen en dat zij tevens fouragegebied zijn onder meer voor grote aantallen grauwe ganzen en smienten;
- dat de grasgorzen tevens een belangrijk broedgebied voor weidevogels vormen;
- dat grasgorzen als de onderhavige zeldzaam zijn geworden;
- in het bijzonder overwegende ten aanzien van het onderhavige natuurmonument, zijnde de "Oosterse Laagjes":
- dat het onderhavige natuurmonument een schakel vormt in een keten van ook uit botanisch oogpunt belangrijke en interessante ganzenpleisterplaatsen, welke slechts te zamen optimaal kunnen fungeren;
- dat de "Oosterse Laagjes" doorsneden worden door sloten, waarin een soortenrijke begroeiing van waterplanten voorkomt;
- dat de specifieke ornithologische betekenis van deze grasgorzen wordt bepaald door de omstandigheid, dat zij een voedselgebied vormen voor honderden grauwe ganzen en smienten;
- dat deze gorzen bovendien een belangrijk broedgebied vormen voor minder algemene weidevogels alsmede voor eendachtigen;
- Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, maar ook de in het algemeen ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust en openheid van het landschap, de opbouw van het bodemprofiel, de geomorfologische structuur en het bestaande cultuurpatroon;
- Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;
- Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT:

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de percelen, kadastraal bekend gemeente Numansdorp, sectie C, nrs. 1378 t/m 1380 en gemeente Zuid-Beijerland, sectie D, nrs. 1071 ged. en 1100, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart en te zamen vormende de zogenoemde "Oosterse Laagjes".

/-- gebied

Rijswijk, 1 november 1971

De Staatssecretaris voornoemd,
w.g. H.J.L. Vonhoff.

(H.J.L. Vonhoff)

TOELICHTING

De grote natuurwetenschappelijke betekenis van het Haringvliet en het Hollandsch Diep wordt bepaald door de aanwezigheid van buitendijkse terreinen, die kunnen worden verdeeld in slikken en platen, riet- en biezenhorzen, grasgorzen en grienden. Voor bescherming ingevolge de Natuurbeschermingswet komen thans in de eerste plaats de grasgorzen in aanmerking.

De grasgorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep zijn buitendijkse terreinen, die zo hoog zijn opgeslibd dat zij slechts bij zeer hoge waterstand kunnen onderlopen.

Het milieu van de grasgorzen heeft een zwak brak karakter, dat stroomopwaarts in toenemende mate door fluviaatiele invloeden wordt beheerst. De vegetatie van de grasgorzen in het Haringvliet- en Hollandsch Diepgebied geeft een fraai beeld van deze geleidelijke milieuovergangen. Tal van plantesoorten, die in een zwak brak milieu thuis horen, vinden in de grasgorzen hun groeiplaats, waaronder een aantal voor het Deltagebied zeer specifieke soorten. Deze zogenaamde estuariene plantesoorten worden zowel in Nederland als in Europa schaars. Bovendien komen in de grasgorzen ook een aantal zoutplanten voor, die tot ver in het brakke milieu doordringen.

Voor het waterwild hebben het Haringvliet en het Hollandsch Diep internationale betekenis. Zij maken deel uit van de onder nummer 3 (Deltagebied) voorkomende gebieden van de zogenoemde "Wetlands List", welke door het "International Wildfowl Research Bureau" is samengesteld onder auspiciën van onder andere de "International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources" (IUCN Publications new series, nr. 5, 1965). Het Deltagebied is op deze lijst in de hoogste categorie ingedeeld.

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het Haringvliet en het Hollandsch Diep duizenden ganzen, waaronder brandganzen, grauwe ganzen en kolganzen; voorts duizenden eenden, waaronder wilde eenden, wintertalingen en smienten. De platen, slikken en gorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep vormen een onderling samenhangend geheel van slaap-, rust- en fouragegebieden voor het waterwild. De grasgorzen hebben in dit geheel met name betekenis als fouragegebied en pleisterplaats.

De grasgorzen zijn agrarisch in gebruik als wei- en hooiland.

Het bestaande agrarische gebruik kan op dezelfde wijze als thans worden voortgezet. Maatregelen tot verhoging van de agrarische gebruikswaarde kunnen de natuurwetenschappelijke betekenis van deze gebieden evenwel aantasten, zodat van geval tot geval zal moeten worden nagegaan of zij toelaatbaar zijn.

Ten aanzien van de Oosterse Laagjes kan worden gesteld dat, behalve door hetgeen reeds vermeld is betreffende de botanische betekenis van de grasgorzen in hun algemeenheid, de specifieke botanische betekenis van deze gorzen wordt bepaald door een soortenrijke begroeiing van waterplanten.

De gorzen vormen een voedselgebied voor honderden grauwe ganzen en smienten. Bovendien zijn zij een belangrijke broedgebied voor minder algemene weidevogels als de tureluur en voor eendachtigen als de slobeend en de zomertaling. De tureluur broedt in deze gorzen in een zeer dichte stand.

Teneinde enig denkbeeld te geven van handelingen of voortgezette handelingen die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten dan wel overigens schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend kunnen zijn, worden hieronder voorbeelden gegeven van handelingen of voortgezette handelingen ten aanzien waarvan het in ieder geval raadzaam is een vergunning aan te vragen, hetgeen krachtens artikel 13, lid 1, van de wet dient te geschieden bij aangetekende brief.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet.
- Plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voer- en vaartuigen, arken, caravans, livingvans en tenten.
- Ontgronden; aanleggen van waterlossingen, havens, plassen of vijvers; ophogen; egaliseren; ontginnen; ploegen; scheuren van grasland.
- Handelingen, welke wijziging van het sinds jaar en dag bestaande bodemgebruik beogen.
- Aanwenden van bestrijdingsmiddelen en van groei- en stoorstoffen en op onbekade goederen van kunstmeststoffen.
- Handelingen, welke wijziging van de waterhuishouding of de waterstand beogen of ten gevolge hebben.
- Aanleggen of verharderen van wegen, paden of parkeergelegenheden; tot stand brengen van recreatieve voorzieningen zoals caravan- en kampeerterreinen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings, watersportcentra, aanlegplaatsen, enz.
- Planten van bomen of andere houtgewassen.
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of produkten.
- Aanleggen van paden.
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen.

In geval van twijfel zal het dienstig zijn zich te wenden tot de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer te 's-Gravenhage.

Kenmerk
Directie Natuur- en
Landschapsbescherming i.o.,
nr. NLB/BB/GA-48271

RIJSWIJK (ZH)
17 september 1981

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat de "Rietgorzen van de Oostersche laagjes", gelegen in de gemeenten Zuid-Beijerland en Numansdorp, gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang zijn om hun natuurschoon en hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument een der buitendijkse terreinen in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep is;

dat deze terreinen in landschappelijk en ecologisch opzicht één samenhangend geheel vormen;

dat deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), rietgorzen, grasgorzen en grienden;

dat deze terreinen als watervogelgebied van internationale betekenis zijn;

dat op deze terreinen tal van plantesoorten voorkomen, die kenmerkend zijn voor het brakke milieu en dat daar bovendien, ondanks de door afsluiting veroorzaakte verzoeting, een aantal soorten zoutplanten wordt aangetroffen;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de buitendijkse terreinen verandert, maar dat deze niettemin van bijzondere betekenis zullen blijven uit vegetatiekundig en ornithologisch oogpunt;

dat de optredende wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende veranderingen in het planten- en dierenleven van bijzondere betekenis zijn voor ecologisch onderzoek;

dat het natuurmonument bestaat uit rietgorzen;

dat de Rietgorzen van de Oostersche laagjes, tezamen met de reeds als beschermd natuurmonument aangewezen Oostersche laagjes, in landschappelijk en ecologisch opzicht één geheel vormen;

dat met de voorgenomen aanwijzing van het onderhavige natuurmonument de Oostersche laagjes in hun geheel onder de werking van de Natuurbeschermingswet zullen zijn gebracht;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de biologische waarden, maar ook de voor de avifauna noodzakelijke rust, de opbouw van het bodemprofiel, de geomorfologische structuur en het natuurschoon, zoals dit tot uiting komt in de weidsheid en relatieve ongereptheid van het landschap;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 18 september 1980, nr. NLB/N-34289, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Rietgorzen van de Oostersche laagjes";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde brief, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

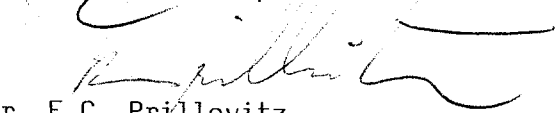
Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de "Rietgorzen van de Oostersche laagjes", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Zuid-Beijerland, sectie D, nr. 1071 (ged.) en gemeente Numansdorp, sectie D, nr. 28 (ged.), een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 45.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk,
namens deze,
het Hoofd van de Hoofddirectie
Natuurbehoud en Openluchtrecreatie i.o.

Ir. F.C. Prillewitz

TOELICHTING

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep, waarvan de "Rietgorzen van de Oostersche laagjes" deel uitmaken, ontleent zijn natuurwetenschappelijke betekenis vooral aan de buitendijkse terreinen. Deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), rietgorzen, grasgorzen en grienden.

In de voorgaande jaren is reeds een belangrijk deel van het buitendijkse gebied van het Haringvliet onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht. Omdat het onderhavige gebied, bestaande uit rietgorzen, evenals de overige buitendijkse terreinen in het Haringvliet en het Hollandsch Diep, waarmee het in landschappelijk en ecologisch opzicht één geheel vormt, bescherming behoeft, wordt thans hierop de Natuurbeschermingswet toegepast. De oppervlakte bedraagt ca. 5 ha.

Natuurschoon en natuurwetenschappelijke betekenis

Uit een oogpunt van natuurschoon is het gebied van belang binnen het weidse, visueel weinig verstoorde landschap langs dit deel van het Haringvliet.

Het Deltagebied, waarvan het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep deel uitmaakt, is als pleisterplaats voor watervogels van zodanige betekenis, dat het voorkomt op de zogenaamde "MAR-lijst", opgesteld onder auspiciën van de International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN), in categorie A (hoogste categorie), onder nummer 3.

Jaarlijk pleisteren en overwinteren in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep vele duizenden Brandganzen, Grauwe ganzen en Kolganzen, honderden Rietganzen, duizenden eenden, waaronder Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten en Pijlstaarten en duizenden steltlopers, waaronder Scholeksters, Wulpen, Kieviten en Goudplevieren.

De rietgorzen en ondiepten zijn voor een groot aantal vogelsoorten van belang als fourageer- en rustgebied, terwijl ze voor Wilde eenden en Wintertalingen als rui- gebied en voor ganzen als slaapgebied van betekenis zijn.

Het gaat hierom belangrijke delen van totale populaties.

De rietgorzen zijn met name van belang als broedgebied voor een aantal soorten moeras- en rietvogels als Bruine kiekendief, Roerdomp, Waterral, Baardmannetje, Snor en Grote karekiet.

De afsluiting van het Haringvliet heeft ingrijpende gevolgen gehad voor het milieu van de buitendijkse terreinen.

De eb- en vloedwerking is in vergelijking met de situatie voor de afsluiting sterk afgenomen.

Er resteert nog een gering dagelijks, door windkracht en rivierafvoer veroorzaakt, getij. Een andere belangrijke verandering van het milieu betreft de verzoeting van het water. De vroeger aanwezige overgang van zoet via brak naar zout is hierdoor nagenoeg verdwenen.

De afsluiting heeft verder nog tot gevolg gehad, dat de biezen- en slikken in oppervlakte zijn afgenomen.

Toch komt de oorspronkelijk situatie van het milieu, ondanks deze ingrijpende veranderingen nog steeds tot uitdrukking in het planten- en dierenleven. Zo komen er in het gebied nog zoutplanten voor, zoals Zilte rus, Zeeaster en Kweldergras, terwijl ook voor het brakke milieu kenmerkende soorten zoals Knolvossestaart, Heemst en Selderij kunnen worden aangetroffen.

Ten slotte kan erop gewezen worden, dat de wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende wijzigingen in het planten- en dierenleven ten gevolge van de afsluiting van bijzondere betekenis zijn voor het ecologische onderzoek.

Het natuurmonument vormt samen met de reeds in 1971 aangewezen grasgorzen van de Oostersche laagjes een in ecologisch en landschappelijk opzicht samenhangend geheel. Voor de afronding van het natuurmonument is het rietgors van groot belang.

Honderden Kuif- en Tafeleenden en Smienten gebruiken het ondiepe water namelijk als rustgebied. Door de aanwezigheid van de rietstrook worden ze vanaf de landzijde vrijwel niet verstoord. Hun botanische betekenis ontleen de rietgorzen aan het voorkomen van moerasplanten.

Beheer

Thans vindt op het gebied geen beheer plaats. Het gewenste beheer is gericht op het in stand houden van de huidige begroeiingsstructuur.

Begrenzing

De begrenzing is gebaseerd op de natuurwetenschappelijke waarden van het natuurmonument. Aan de landzijde grenst het natuurmonument aan het reeds eerder als beschermd natuurmonument aangewezen gedeelte van de Oostersche laagjes. Aan de waterzijde wordt de bazaltglooiing als grens aangehouden. Deze valt dus buiten het natuurmonument.

Gebruik

Volgens artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, vergunning worden aangevraagd.

Dit dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen, dat de in artikel 12 van de Natuurbeschermingswet bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn. Het is niet mogelijk op voorhand aan te geven wat wel en wat niet is toegestaan. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevarieerde opbouw van het natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet vereist is. Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, kan hierbij de hulp worden ingeroepen van de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer. Hij zal dan uitsluitsel kunnen geven over de vraag of het noodzakelijk is vergunning aan te vragen.

Teneinde wat betreft het voorgaande de gedachten te bepalen, wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, waarvoor een vergunning vereist kan zijn:

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - vaartuigen;
- aanbrengen of aanleggen van oeverbeschoeiingen;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen;
- aanleggen of verharderen van wegen, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen van enige omvang;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals picknickplaatsen, aanlegplaatsen, enz.;
- ontgronden, bodem verlagen, aanleggen van waterlossingen, ophogen, egaliseren, ontginnen enz.;
- planten van bomen of struiken;
- scheuren van grasland;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten;
- verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- verrichten van handelingen die wijziging van de waterhuishouding of waterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen, kunstmeststoffen, en organische meststoffen, zowel op het land als in het water.

Beheersplan

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid met de eigenaar en gebruiker een beheersplan op te stellen.

Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis. Met het beheersplan wordt allereerst beoogd, dat het voor het natuurmonument gewenste beheer zal worden uitgevoerd.

Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker meteen al duidelijkheid verkrijgen over de handelingen als bovenbedoeld en handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteiten van het natuurmonument.

Doordat het beheersplan in overleg en in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker wordt opgesteld, is ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet voor in het beheersplan neergelgde handelingen géén vergunning vereist.

Op grond van de wet kunnen betrokkenen een vergoeding krijgen voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten, die redelijkerwijs niet voor hun rekening behoren te komen.

De natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer is gaarne bereid inlichtingen te verschaffen, o.a. over de mogelijkheden van een beheersplan.

Het kantoor van de consulent in de provincie Zuid-Holland is gevestigd te 's-Gravenhage, Van Speijkstraat 13, telefoon 070 - 924481.

Kenmerk
Directie Natuur- en Land-
schapsbescherming i.o.,
nr. NLB/BB/GA-48272

RIJSWIJK (ZH)
18 september 1981

DE STAATSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

- Overwegende, dat de "Gorzen tussen Oostersche laagjes en Haringvlietbrug" gelegen in de gemeente Numansdorp, gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang zijn om hun natuurschoon en hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);
- dat het natuurmonument een der buitendijkse terreinen in het gebied van het Haringvliet en Hollandsch Diep is;
- dat deze terreinen in landschappelijk en ecologisch opzicht één samenhangend geheel vormen;
- dat deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), rietgorzen, grasgorzen en grienden;
- dat deze terreinen als watervogelgebied van internationale betekenis zijn;
- dat op deze terreinen tal van plantesoorten voorkomen, die kenmerkend zijn voor het brakke milieu en dat daar bovendien, ondanks de door afsluiting veroorzaakte verzoeting, een aantal soorten zoutplanten wordt aangetroffen;
- dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de buitendijkse terreinen verandert, maar dat deze niettemin van bijzondere betekenis zullen blijven uit vegetatiekundig en ornithologisch oogpunt;
- dat de optredende wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende veranderingen in het planten- en dierenleven van bijzondere betekenis zijn voor ecologisch onderzoek;
- dat het natuurmonument bestaat uit grasgorzen en rietgorzen;
- dat de gorzen tussen Oostersche laagjes en Haringvlietbrug met name van belang zijn als broed- en fourageergebied voor een aantal soorten vogels;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de biologische waarden, maar ook de voor de avifauna noodzakelijke rust, de opbouw van het bodemprofiel, de geomorfologische structuur en het natuurschoon, zoals dit tot uiting komt in de weidsheid en ongereptheid van het landschap;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 19 september 1980, nr. NLB/N-34342, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Gorzen tussen Oostersche laagjes en Haringvlietbrug";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ingezonden beschouwingen, alsmede te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

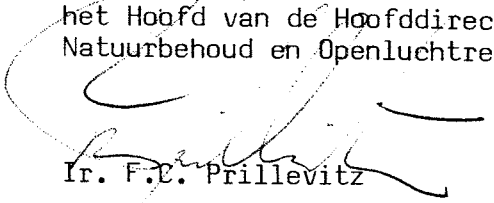
Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de "Gorzen tussen Oostersche laagjes en Haringvlietbrug" voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Numansdorp, sectie D, nrs. 49 (ged.) en 61 (ged.), een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 48.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk,
namens deze,
het Hoofd van de Hoofddirectie
Natuurbehoud en Openluchtrecreatie i.o.,

Ir. F.C. Prillewitz

TOELICHTING

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep ontleent zijn natuurwetenschappelijk betekenis vooral aan de buitendijkse terreinen. Deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), riet- en grasgorzen en grienden. In de voorgaande jaren is reeds een belangrijk deel van het buitendijkse gebied van het Haringvliet onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht. Omdat de "Gorzen tussen Oostersche laagjes en Haringvlietbrug", bestaande uit gras- en rietgorzen evenals de overige buitendijkse terreinen in het Haringvliet en het Hollandsch Diep in landschappelijk en ecologisch opzicht één geheel vormen, wordt thans hierop de Natuurbeschermingswet toegepast. De oppervlakte van het gebied bedraagt ca. 12 ha.

Natuurschoon en natuurwetenschappelijke betekenis

Uit een oogpunt van natuurschoon is het gebied van belang binnen het weidse, visueel weinig verstoorde landschap langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep.

Het Deltagebied, waarvan het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep deel uitmaakt, is als pleisterplaats voor watervogels van zodanige internationale betekenis, dat het voorkomt op de zogenaamde "MAR-list", opgesteld onder auspiciën van de International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN), in categorie A (hoogste categorie), onder nummer 3. Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep vele duizenden Brandganzen, Grauwe ganzen en Kolganzen, honderden Rietganzen, duizenden eenden, waaronder Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten en Pijlstaarten en duizenden steltlopers, waaronder Scholeksters, Wulpen, Kieviten en Goudplevieren.

De rietgorzen en ondiepten zijn voor een groot aantal vogelsoorten van belang als fourageer- en rustgebied, terwijl ze voor Wilde eenden en Wintertalingen als ruigebied en voor ganzen als slaapgebied van betekenis zijn. Het gaat hier om belangrijke delen van totale populaties.

De rietgorzen zijn met name van belang als broedgebied voor een aantal soorten riet- en moerasvogels als Bruine kiekedief, Roerdomp, Waterral, Baardmannetje, Snor en Grote karekiet.

De afsluiting van het Haringvliet heeft ingrijpende gevolgen gehad voor het milieu van de buitendijkse terreinen.

De eb- en vloedwerking is in vergelijking met de situatie voor de afsluiting sterk afgenomen. Er resteert nog een gering dagelijks, door windkracht en rivierafvoer veroorzaakt getij.

Een andere belangrijke verandering van het milieu betreft de verzoeting van het water. De vroeger aanwezige overgang van zoet via brak naar zout is hierdoor nagenoeg verdwenen.

De afsluiting heeft verder nog tot gevolg gehad, dat de biezen- en slikken in oppervlakte zijn afgenomen. Toch komt de oorspronkelijke situatie van het milieu, ondanks deze ingrijpende veranderingen nog steeds tot uitdrukking in het planten- en dierenleven.

Zo komen er in het gebied zoutplanten voor, zoals Zilte rus, Zeeaster en Kweldergras, terwijl ook voor het brakke milieu kenmerkende soorten zoals Knolvossestaart, Heemst en Selderij kunnen worden aangetroffen.

Ten slotte kan erop worden gewezen, dat de wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende wijzigingen in het planten- en dierenleven ten gevolge van de afsluiting van bijzondere betekenis zijn voor het ecologische onderzoek. De gorzen tussen Oostersche laagjes en Haringvlietbrug zijn met name van betekenis als fourageergebied voor een aantal soorten ganzen en eenden en als broedplaats voor weidevogels.

De strook water, grenzend aan het natuurmonument is van belang als rustgebied voor Kuif- en Tafeleenden en Smienten.

Beheer

Thans wordt het natuurmonument extensief beweid. Het gewenste beheer is gericht op het in stand houden van de huidige riet- en graslandvegetatie.

Begrenzing

De begrenzing is gebaseerd op de natuurwetenschappelijke waarden van het natuurmonument.

Aan de landzijde grenst het natuurmonument aan de buitenteen van de dijk, aan de waterzijde wordt de bazaltglooiing als grens aangehouden. Deze valt dus buiten het beschermd natuurmonument.

Recreatie

In het zogenaamde "Haringvlietplan" (concept-basisplan voor recreatie en natuurbeheer) is het gedeelte van het gebied dat grenst aan de Haringvlietbrug aangewezen voor extensieve oeverrecreatie (sportvisserij). Dit basisplan heeft thans nog geen status. Indien het plan definitief wordt en de bovenomschreven gebruiksmogelijkheid gehandhaafd blijft, zal de Natuurbeschermingswet deze onverlet laten.

Gebruik

Volgens artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, vergunning worden aangevraagd.

Dit dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen, dat in artikel 12 van de Natuurbeschermingswet bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn.

Het is niet mogelijk op voorhand aan te geven wat wel en wat niet is toegestaan.

In de eerste plaats hangt dit samen met de gevariëerde opbouw van het natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen.

Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet vereist is.

Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, kan hierbij de hulp worden ingeroepen van de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer.

Hij zal dan uitsluitend kunnen geven over de vraag of het noodzakelijk is vergunning aan te vragen.

Teneinde wat betreft het voorgaande de gedachten te bepalen, wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, waarvoor een vergunning vereist kan zijn:

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voer- en vaartuigen, caravans en tenten;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse leidingen;
- aanleggen of verharden van wegen, parkeergelegenheden en het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen van enige omvang;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals kampeerterrainen, lig- of speelweiden, picknickplaatsen, aanlegplaatsen enz.;

- ontgronden, bodem verlagen, aanleggen van waterlossingen, ophogen, egaliseren, enz.;
- planten van bomen of struiken;
- scheuren van grasland;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten;
- beoefenen van vormen van buitensport (motorsport, modelvliegtuigsport e.d.);
- verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- verrichten van handelingen, die wijziging van de waterhuishouding of waterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen, kunstmeststoffen, organische meststoffen, zowel op het land als in het water.

Beheersplan

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid met de eigenaar en gebruiker een beheersplan op te stellen.

Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis.

Met het beheersplan wordt allereerst beoogd, dat het voor het natuurmonument gewenste beheer zal worden uitgevoerd. Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker meteen al duidelijkheid verkrijgen over de handelingen als bovenbedoeld en handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteiten van het natuurmonument.

Doordat het beheersplan in overleg en in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker wordt opgesteld, is ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet voor in het beheersplan neergelegde handelingen géén vergunning vereist.

Op grond van de wet kunnen de betrokkenen een vergoeding krijgen voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten, die redelijkerwijs niet voor hun rekening behoren te komen.

De natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer is gaarne bereid inlichtingen te verschaffen over de mogelijkheden van een beheersplan.

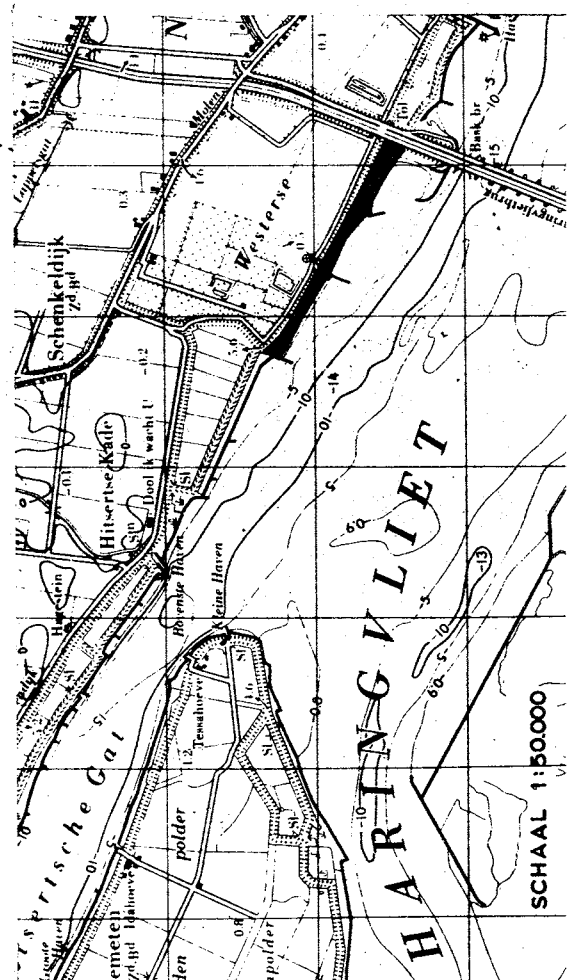
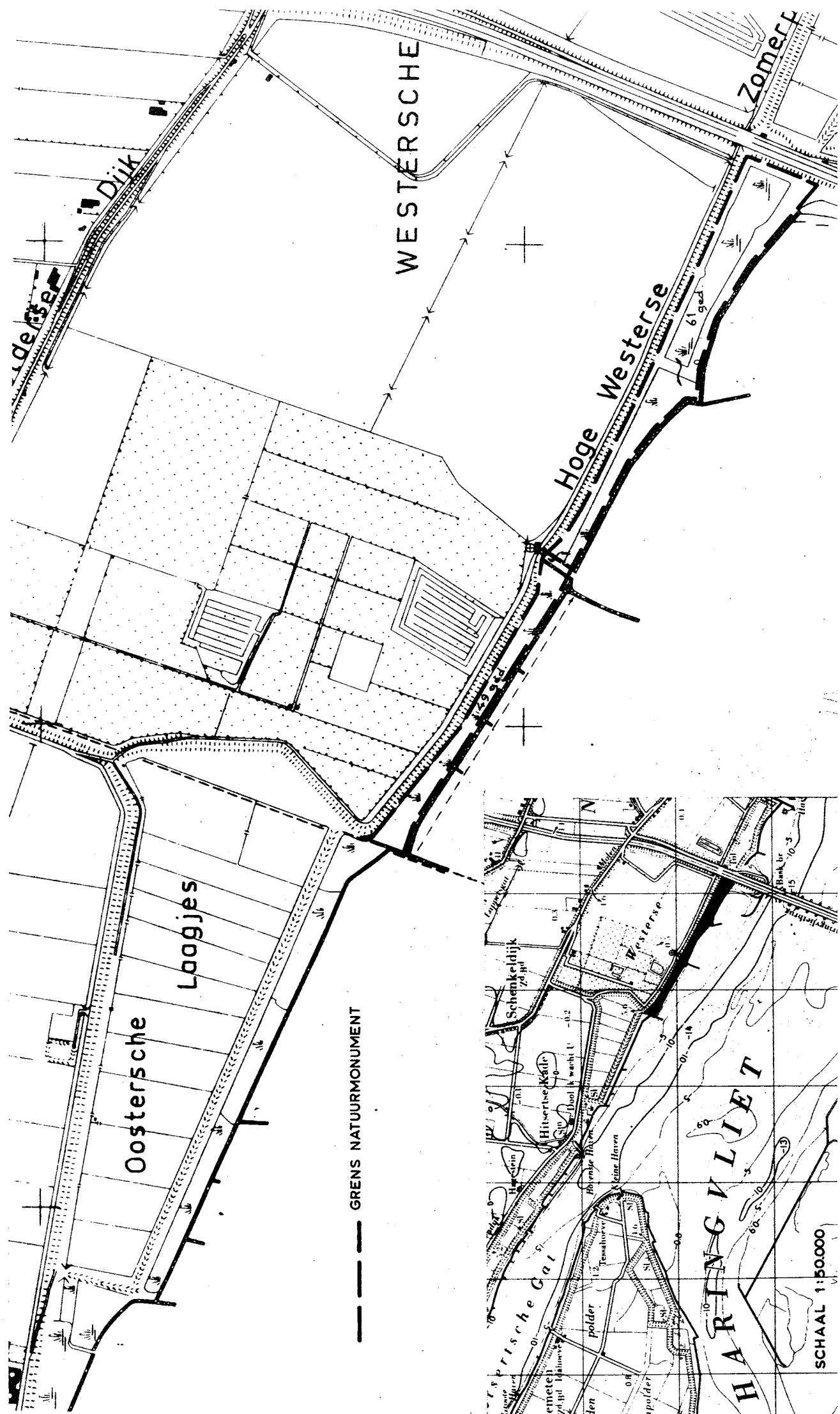
Het kantoor van de consulent in de provincie Zuid-Holland is gevestigd te 's-Gravenhage, Van Speykstraat 13, telefoon 070 - 924481.

Natuurmonument „GORZE I tussen OOSTERSCHE LAAGJES en HARINGVLIETBRUG”

Schaal 1:10.000

BN 48

Top.krt.nr. 43 E

Nr. 6169
Natuurbehoud en
Directie Openlucht recreatie
Hfd. Afd. ....
Afdeling .....

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE
EN MAATSCHAPPELIJK WERK,

In overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Gezien de beschikking van 2 november 1970, nr. 2318, van de toenmalige Staatssecretaris van Cultuur Recreatie en Maatschappelijk Werk, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is van de in die beschikking kadastraal omschreven percelen, tezamen vormende de grasgorzen tussen Den Bommel en de Hellegatsdam;

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door gedeputeerde staten van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Overwegende, dat de hierna kadastraal omschreven percelen, welke tezamen vormen de grasgorzen tussen Den Bommel en de Hellegatsdam, van algemeen belang zijn om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb.1967,572);

dat dit natuurmonument deel uitmaakt van de buitendijkse grasgorzen die gelegen zijn langs het Hollandsch Diep en het Haringvliet;

dat deze grasgorzen een fraai beeld geven van de levensgemeenschappen die in een estuariem milieu van enige uitgestrektheid met een zwak brak tot fluviatiel karakter voorkomen, welke situatie elders in ons land niet wordt aangetroffen;

dat deze grasgorzen vervolgens tezamen en in onderling verband bepalend zijn voor de betekenis van het Hollandsch Diep en het Haringvliet als waterwildgebied van internationaal belang;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de grasgorzen tot op zekere hoogte zal veranderen, maar dat deze niettemin hun vegetatiekundige en ornithologische waarde in hoofdzaken zullen behouden;

dat overigens de te verwachten wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende mogelijke veranderingen in de levensgemeenschappen van bijzondere betekenis zijn voor het ecologisch onderzoek;

Dat de grasgorzen het belangrijkste voedselgebied vormen voor in het Hollandsch Diep-Haringvlietgebied in grote aantallen pleisterende brandganzen en dat zij tevens fouragegebied zijn onder meer voor grote aantallen grauwe ganzen en smienten;

dat de grasgorzen tevens een belangrijk broedgebied voor weidevogels vormen; dat tal van in het brakke milieu thuishorende plantesoorten op de grasgorzen een groeiplaats vinden en dat daarop bovendien een aantal tot in het zoete milieu doordringende, in Zuid-west Nederland schaars wordende zoutplanten voorkomen;

- dat -

dat grasgorzen als de onderhavige zeldzaam zijn geworden;

In het bijzonder overwegende ten aanzien van het onderhavige natuurmonument, zijnde de grasgorzen tussen Den Bommel en de Hellegatsdam:

dat het onderhavige natuurmonument een schakel vormt in een keten van ook uit botanisch oogpunt belangrijke en interessante ganzenpleisterplaatsen, welke slechts tezamen optimaal kunnen fungeren;

dat de specifieke botanische betekenis van de grasgorzen tussen Den Bommel en de Hellegatsdam met name wordt bepaald door het voorkomen van door het brakke milieu gekenmerkte vormen van gemeenschappen van het zilverschoon- en het Engels grasverbond;

dat de specifieke ornithologische betekenis van deze grasgorzen wordt bepaald door de omstandigheid, dat zij een voedselgebied vormen voor honderden grauwe ganzen, honderden brand ganzen en honderden smienten;

dat deze gorzen bovendien als fouragegebied een zee belangrijk onderdeel vormen van een in het oostelijk deel van het Haringvliet gelegen ruigebied van grauwe ganzen, hetwelk een van de vier in Europa bekende ruiplaatsen van deze ganzensoort is;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen worden begrepen de genoemde biologische waarden, maar ook de in het algemeen ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust en openheid van het landschap, de opbouw van het bodemprofiel, de geomorfologische structuur en het bestaande cultuurpatroon;

Overwegende ten slotte, dat bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT:

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de percelen, kadastraal bekend gemeente Ooltgensplaat, sectie A, nr.2726 en gemeente Den Bommel, sectie B, nrs. 298, 1491, 2185 ged., en 2523, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart en tezamen vormende de grasgorzen tussen Den Bommel en de Hellegatsdam.

Rijswijk, 1 november 1971

De Staatssecretaris voornoemd,
w.g. H.J.L. Vonhoff

(H.J.L. Vonhoff)

TOELICHTING

De grote natuurwetenschappelijke betekenis van het Haringvliet en het Hollandsch Diep wordt bepaald door de aanwezigheid van buitendijkse terreinen, die kunnen worden verdeeld in slikken en platen, riet- en biezenhorzen, grasgorzen en grienden. Voor bescherming ingevolge de Natuurbeschermingswet komen thans in de eerste plaats de grasgorzen in aanmerking.

De grasgorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep zijn buitendijkse terreinen, die zo hoog zijn opgeslibd dat zij slechts bij zeer hoge waterstand kunnen onderlopen. Het milieu van de grasgorzen heeft een zwak brak karakter, dat stroomopwaarts in toenemende mate door fluviatiele invloeden wordt beheerst.

De vegetatie van de grasgorzen in het Haringvliet- en Hollandsch Diepgebied geeft een fraai beeld van deze geleidelijke milieuovergangen. Tal van plantesoorten, die in een zwak brak milieu thuis horen, vinden in de grasgorzen hun groeiplaats, waaronder een aantal voor het Deltagebied zeer specifieke soorten.

Deze zogenaamde estuariene plantesoorten worden zowel in Nederland als in Europa schaars. Bovendien komen in de grasgorzen ook een aantal zoutplanten voor die tot ver in het brakke milieu doordringen.

Voor het waterwild hebben het Haringvliet en het Hollandsch Diep internationale betekenis. Zij maken deel uit van de onder nummer 3 (Deltagebied) voorkomende gebieden van de zogenoemde "Wetlands List", welke door het International Wildfowl Research Bureau is samengesteld onder auspiciën van onder andere de "International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources" (IUCN Publications new series, Nr. 5, 1965). Het Deltagebied is op deze lijst in de hoogste categorie ingedeeld.

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het Haringvliet en het Hollandsch Diep duizenden ganzen, waaronder brandganzen, grauwe ganzen en kolganzen; voorts duizenden eenden, waaronder wilde eenden, wintertalingen en smienten. De platen, slikken en gorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep vormen een onderling samenhangend geheel van slaap-, rust- en fouragegebieden voor het waterwild. De grasgorzen hebben in dit geheel met name betekenis als fouragegebied en pleisterplaats.

De grasgorzen zijn agrarisch in gebruik als wei- en hooiland. Het bestaande agrarische gebruik kan op dezelfde wijze als thans worden voortgezet. Maatregelen tot verhoging van de agrarische gebruikswaarde kunnen de natuurwetenschappelijke betekenis van deze gebieden evenwel aantasten, zodat van geval tot geval zal moeten worden nagegaan of zij toelaatbaar zijn.

Behalve door hetgeen reeds vermeld is betreffende de botanische betekenis van de grasgorzen in hun algemeenheid, wordt de specifieke botanische betekenis van de grasgorzen tussen Den Bommel en de Hellegatsdam bepaald door het voorkomen van door het brakke milieu gekenmerkte vormen van gemeenschappen van het zilverschoon- en het Engels grasverbond.

De grasgorzen tussen Den Bommel en de Hellegatsdam vormen een voedselgebied voor honderden brandganzen, grauwe ganzen en smienten. Bovendien vormen deze grasgorzen als fouragegebied een zeer belangrijk onderdeel van een op de Ventjagersplaat gelegen rui-gebied van grauwe ganzen.

Ruiplaatsen voor grauwe ganzen zijn in West-Europa slechts bekend in Noord-Noorwegen, Jutland, Gaasterland in Friesland en op de Ventjagersplaat.

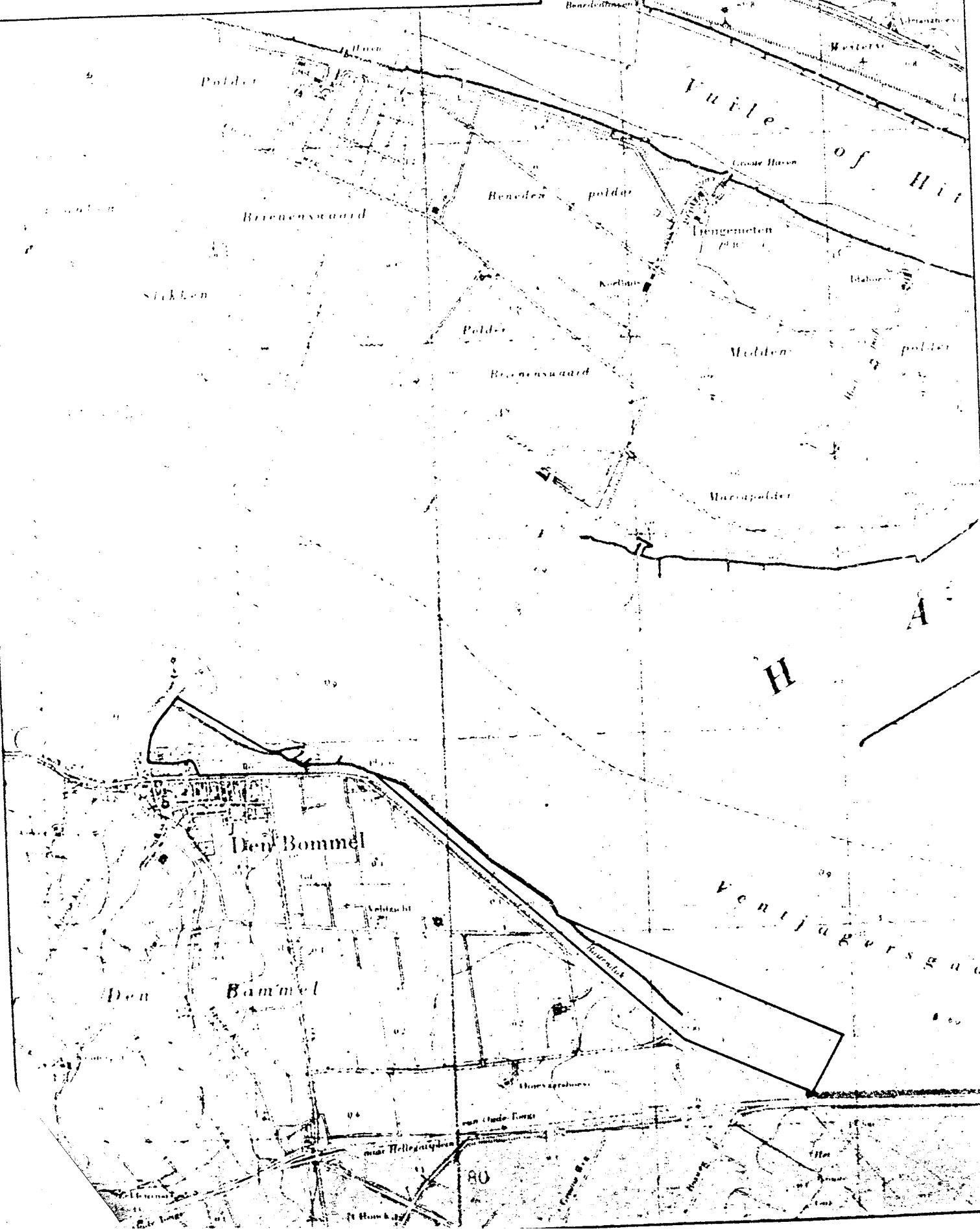
Teneinde enig denkbeeld te geven van handelingen of voortgezette handelingen die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten dan wel overigens schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend kunnen zijn, worden hieronder voorbeelden gegeven van handelingen of voortgezette handelingen ten aanzien waarvan het in ieder geval raadzaam is een vergunning aan te vragen, hetgeen krachtens artikel 13, lid 1, van de wet dient te geschieden bij aangetekende brief.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet.
- Plaatsen of aanleggen van voor vertlijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voer- en vaartuigen, arken, caravans, livingvans en tenten.
- Ontgronden; aanleggen van waterlossingen, havens, plassen of vijvers; ophogen; egaliseren; ontginnen; ploegen; scheuren van grasland.
- Handelingen, welke wijziging van ^{het} sinds jaar en dag bestaande bodemgebruik beogen.
- Aanwenden van bestrijdingsmiddelen en van groei- en stoorstoffen en op onbekade gorzen van kunstmeststoffen.
- Handelingen, welke wijziging van de waterhuishouding of de waterstand beogen of ten gevolge hebben.
- Aanleggen of verharderen van wegen, paden of parkeergelegenheden; tot stand brengen van recreatieve voorzieningen zoals caravan- en kampeerterreinen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings, watersportcentra, aanlegplaatsen enz.
- Planten van bomen of andere houtgewassen.
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of produkten.
- Aanleggen van kaden.
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen.

In geval van twijfel zal het dienstig zijn zich te wenden tot de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer te 's-Gravenhage.

NATUURMONUMENT DE GRASGORZEN
TUSSEN DEN BOMMEL EN DE
HELLEGATSDAM
Schaal 1:25000

Kaart 20356

Nr. 6164
Directie Natuurbehoud en
Openluchtrecreatie
Hfd. Afd.
Afdeling

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE
EN MAATSCHAPPELIJK WERK,

In overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,
Gezien de beschikking van 2 november 1970, nr. 2313, van de toenmalige Staats-
secretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, houdende het besluit
dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is van de in die
beschikking kadastraal omschreven percelen, te zamen vormende de grasgorzen
van de Griendweipolder;

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door gedeputeerde staten van
Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrifturen, alsmede
de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Com-
missie uitgebrachte adviezen;

Overwegende, dat de hierna kadastraal omschreven percelen, welke te zamen vormen
de grasgorzen van de Griendweipolder, van algemeen belang zijn om hun natuurweten-
schappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1,
onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat dit natuurmonument deel uitmaakt van de buitendijkse grasgorzen die gelegen
zijn langs het Hollandsch Diep en het Haringvliet;

dat deze grasgorzen een fraai beeld geven van de levensgemeenschappen die in een
estuariën milieu van enige uitgestrektheid met een zwak brak tot fluviatiel ka-
rakter voorkomen, welke situatie elders in ons land niet wordt aangetroffen;

dat deze grasgorzen vervolgens te zamen en in onderling verband bepalend zijn
voor de betekenis van het Hollandsch Diep en het Haringvliet als waterwildgebied
van internationaal belang;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de grasgorzen
tot op zekere hoogte zal veranderen, maar dat deze niettemin hun vegetatiekundige
en ornithologische waarde in hoofdzaken zullen behouden;

dat overigens de te verwachten wijziging van het milieu en de daarmee samenhangen-
de mogelijke veranderingen in de levensgemeenschappen van bijzondere betekenis zijn
voor het ecologisch onderzoek;

dat tal van in het brakke milieu thuishorende plantesoorten op de grasgorzen een
groeiplaats vinden en dat daarop bovendien een aantal tot in het zoete milieu
doordringende, in Zuid-West-Nederland schaars wordende zoutplanten voorkomen;

dat de grasgorzen het belangrijkste voedselgebied vormen voor in het Hollandsch
Diep-Haringvlietgebied in grote aantallen pleisterende brandganzen en dat zij
tevens fouragegebied zijn onder meer voor grote aantallen grauwe ganzen en smien-
ten;

dat de grasgorzen tevens een belangrijk broedgebied voor weidevogels vormen;

dat grasgorzen als de onderhavige zeldzaam zijn geworden;

In het bijzonder overwegende ten aanzien van het onderhavige natuurmonument, zijnde de grasgorzen van de Griendweipolder;

dat het onderhavige natuurmonument een schakel vormt in een keten van ook uit botanisch oogpunt belangrijke en interessante ganzenpleisterplaatsen, welke slechts te zamen optimaal kunnen fungeren;

dat de specifieke botanische betekenis van deze gorzen wordt bepaald door het voorkomen van door zilte en brakke milieus gekenmerkte vormen van gemeenschappen van o.m. het zilverschoon- en het Engels grasverbond;

dat de specifieke ornithologische betekenis van deze gorzen wordt bepaald door de omstandigheid, dat zij een pleisterplaats vormen voor honderden brandganzen en grauwe ganzen;

dat deze gorzen tevens een belangrijk broedgebied voor weidevogels vormen;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, maar ook de in het algemeen ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust en openheid van het landschap, de opbouw van het bodemprofiel, de geomorfologische structuur en het bestaande cultuurpatroon;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

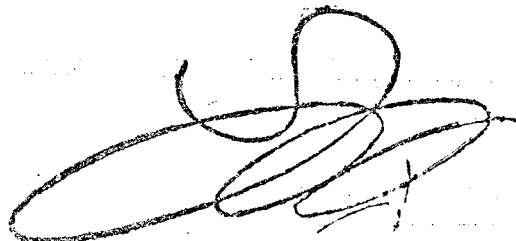
BESLUIT:

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de percelen, kadastraal bekend gemeente Zuid-Beijerland, sectie E, nrs. 129 t/m 131, 242, 243, 245, 423 t/m 425, 457 en 464 ged., een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart en te zamen vormende de grasgorzen van de Griendweipolder.

Rijswijk, 1 november 1971

De Staatssecretaris voornoemd,
w.g. H.J.L. Vonhoff

(H.J.L. Vonhoff),
Voor kopie conform
De Secretaris-Generaal van het
Ministerie van Cultuur, Recreatie en
Maatschappelijk Werk

TOELICHTING

De grote natuurwetenschappelijke betekenis van het Haringvliet en het Hollandsch Diep wordt bepaald door de aanwezigheid van buitendijkse terreinen, die kunnen worden verdeeld in slikken en platen, riet- en biezenhorzen, grasgorzen en grienden. Voor bescherming ingevolge de Natuurbeschermingswet komen thans in de eerste plaats de grasgorzen in aanmerking.

De grasgorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep zijn buitendijkse terreinen, die zo hoog zijn opgeslibd dat zij slechts bij zeer hoge waterstand kunnen onderlopen. Het milieu van de grasgorzen heeft een zwak brak karakter, dat stroomopwaarts in toenemende mate door fluviatiele invloeden wordt beheerst. De vegetatie van de grasgorzen in het Haringvliet- en Hollandsch Diepgebied geeft een fraai beeld van deze geleidelijke milieuovergangen. Tal van plantesoorten, die in een zwak brak milieu thuis horen, vinden in de grasgorzen hun groeiplaats, waaronder een aantal voor het Deltagebied zeer specifieke soorten. Deze zogenaamde estuariene plantesoorten worden zowel in Nederland als in Europa schaars. Bovendien komen in de grasgorzen ook een aantal zoutplanten voor die tot ver in het brakke milieu doordringen.

Voor het waterwild hebben het Haringvliet en het Hollandsch Diep internationale betekenis. Zij maken deel uit van de onder nummer 3 (Deltagebied) voorkomende gebieden van de zogenoemde "Wetlands List", welke door het "International Wildfowl Research Bureau" is samengesteld onder auspiciën van onder andere de "International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources" (IUCN Publications new series, Nr. 5. 1965). Het Deltagebied is op deze lijst in de hoogste categorie ingedeeld.

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het Haringvliet en het Hollandsch Diep duizenden ganzen, waaronder brandganzen, grauwe ganzen en kolganzen; voorts duizenden eenden, waaronder wilde eenden, wintertalingen en smienten. De platen, slikken en gorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep vormen een onderling samenhangend geheel van slaap-, rust- en fouragegebieden voor het waterwild. De grasgorzen hebben in dit geheel met name betekenis als fouragegebied en pleisterplaats.

De grasgorzen zijn agrarisch in gebruik als wei- en hooiland. Het bestaande agrarische gebruik kan op dezelfde wijze als thans worden voortgezet. Maatregelen tot verhoging van de agrarische gebruikswaarde kunnen de natuurwetenschappelijke betekenis van deze gebieden evenwel aantasten, zodat van geval tot geval zal moeten worden nagegaan of zij toelaatbaar zijn.

Ten aanzien van de grasgorzen van de Griendweipolder kan worden gesteld dat, behalve door hetgeen reeds is vermeld betreffende de botanische betekenis van de grasgorzen in hun algemeenheid, de specifieke botanische betekenis van deze gorzen wordt bepaald door het voorkomen van door zilte en brakke milieus gekenmerkte vormen van gemeenschappen van onder meer het zilverschoon- en Engels grasverbond.

Teneinde enig denkbeeld te geven van handelingen of voortgezette handelingen die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten dan wel overigens schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend kunnen zijn, worden hieronder voorbeelden gegeven van handelingen of voortgezette handelingen ten aanzien waarvan het in ieder geval raadzaam is een vergunning aan te vragen, hetgeen krachtens artikel 13, lid 1, van de wet dient te geschieden bij aangetekende brief.

De gorzen vormen een pleisterplaats voor honderden brandganzen en grauwe ganzen. Voorts vormen deze gorzen een belangrijk broedgebied voor weidevogels als kemp-
haan en tureluur.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet.
- Plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voer- en vaartuigen, arken, caravans, livingvans en tenten.
- Ontgronden; aanleggen van waterlossingen, havens, plassen of vijvers; ophogen; egaliseren; ontginnen; ploegen, scheuren van grasland.
- Handelingen, welke wijziging van het sinds jaar en dag bestaande bodemgebruik beogen.
- Aanwenden van bestrijdingsmiddelen en van groei- en stoorstoffen en op onbekade gorzen van kunstmeststoffen.
- Handelingen, welke wijziging van de waterhuishouding of de waterstand beogen of ten gevolge hebben.
- Aanleggen of verharderen van wegen, paden of parkeergelegenheden; tot stand brengen van recreatieve voorzieningen zoals caravan- en kampeerterreinen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings, watersportcentra, aanlegplaatsen enz.
- Planten van bomen of andere houtgewassen.
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of produkten.
- Aanleggen van kaden.
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen.

In geval van twijfel zal het dienstig zijn zich te wenden tot de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer te 's-Gravenhage.

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat de zogenoemde "Blanke Slikken" onder Goudswaard en Zuid-Beijerland, voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang zijn om hun natuurwetenschappelijke betekenis en daardoor een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het onderhavige gebied een der buitendijkse terreinen in het Haringvliet-Hollands Diepgebied is;

dat deze terreinen kunnen worden onderscheiden in grotendeels voormalige slikken en platen, riet- en biezengorzen, grasgorzen en grienden, die in landschappelijk en natuurwetenschappelijk opzicht een geheel vormen;

dat op 1 november 1971 op grond van de Natuurbeschermingswet een aantal grasgorzen is aangewezen als beschermd natuurmonument;

dat de Blanke Slikken een fraai beeld geven van de levensgemeenschappen die in een voormalig estuarien milieu van enige uitgestrektheid met een zwak brak naar brak karakter voorkomen;

dat deze slikken tezamen en in onderling verband mede bepalend zijn voor de betekenis van het Haringvliet-Hollands Diepgebied als watervogelgebied van internationaal belang;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de slikken tot op zekere hoogte verandert, maar dat de slikken niettemin bijzondere ornithologische en vegetatiekundige waarden zullen behouden;

dat overigens de optredende wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende veranderingen in de levensgemeenschappen van bijzondere betekenis zijn voor ecologisch onderzoek;

dat het onderhavige natuurmonument een schakel vormt in een keten van uit ornithologisch oogpunt belangrijke ganzenpleisterplaatsen, die als zodanig met elkaar samenhangen;

dat het natuurmonument een bijzonder belangrijk broedgebied is voor vele moerasvogels, waaronder bruine kiekendief, en een van de belangrijkste ruigebieden in zuidwest Nederland voor eenden en talingen;

dat door de grote geïsoleerdheid van grote delen van het gebied en de daarmee samenhangende rust belangrijk wordt bijgedragen aan de ornithologische betekenis;

dat het als rustgebied een onderdeel uitmaakt van het ruigebied van grote aantallen aalscholvers uit het Haringvliet- Hollands Diepgebied;

dat tal van in het brakke milieu thuishorende plantesoorten op de slikken een groeiplaats vinden en dat daarop bovendien nog steeds een aantal tot in het zoete milieu doordringende, in zuidwest Nederland schaars wordende zoutplanten voorkomt;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, maar ook de in het algemeen ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust en openheid van het landschap, de opbouw van het bodemprofiel en de geomorfologische structuur;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds voldoende op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 29 maart 1977, nr. NLB/N-25024, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de Blanke Slikken onder Goudswaard en Zuid-Beijerland;

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeld schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

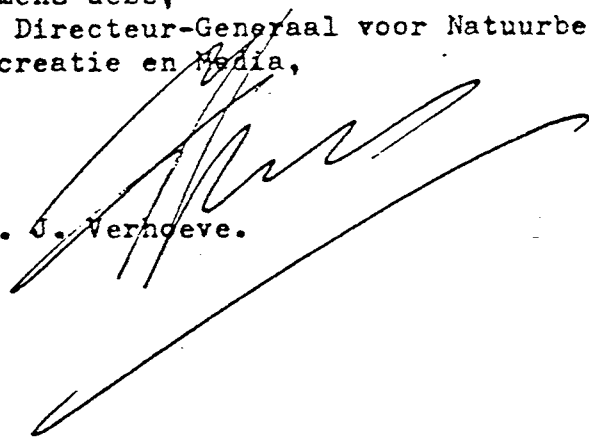
B E S L U I T :

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de zogenoemde "Blanke Slikken" onder Goudswaard en Zuid-Beijerland, voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Goudswaard, sectie C, nrs. 385 t/m 391, 493, 495, 496, 552 t/m 555; gemeente Zuid-Beijerland, sectie E, nrs. 356 t/m 361, 363 t/m 366, 460 t/m 463, 465, 466, 471, 488, 494 t/m 496, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 27/SN36.

-Van deze beschikking-

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk G.C. Wallis de Vries,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor Natuurbehoud,
Recreatie en Media,

Dr. J. Verhoeve.

Toelichting

De grote natuurwetenschappelijke betekenis van het Haringvliet- Hollands Diepgebied wordt vooral bepaald door de aanwezigheid van buitendijkse terreinen, die kunnen worden verdeeld in grotendeels voormalige slikken en platen, riet- en biezengorzen, grasgorzen en grienden.

Aangezien de riet- en biezengorzen evenals de voormalige slikken en platen, thans ondiepten, in landschappelijk en natuurwetenschappelijk opzicht een samenhangend geheel vormen met de grasgorzen, die reeds in 1971 als beschermd natuurmonument werden aangewezen, volgt thans een aanvulling op de reeds als beschermd natuurmonument aangewezen gronden, namelijk met de Blanke Slikken, een rietgors in het Haringvliet aan de west- en zuidzijde van het eiland Tiengemeten.

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het Haringvliet- Hollands Diepgebied vele duizenden brandganzen, grauwe ganzen, rietganzen en kolganzen, voorts duizenden eenden waaronder wilde eenden, wintertalingen, smienten en pijlstaarten. De riet- en biezengorzen, slikken, platen en ondiepten hebben in het geheel van buitendijkse terreinen met name betekenis als fourage- en rustgebied, als ruigebied voor wilde eend en wintertaling en voor de ganzen als slaappleaats. Voorts maakt het gebied als rustpunt deel uit van het ruigebied van de aalscholvers uit het Haringvliet- Hollands Diepgebied. De rietgorzen vormen vooral een broedgebied voor diverse zangvogels en moerasvogels waaronder enige zeldzame (o.a. bruine kiekendief, baardmees, snor, grote karekiet, waterral en krakeend).

Voor de watervogels heeft het Haringvliet- Hollands Diepgebied internationale betekenis. Het bekken maakt deel uit van de onder nummer 3 (Deltagebied) voorkomende gebieden van de zogenaamde "Mar-List" welke door het "International Waterfowl Research Bureau" is samengesteld onder auspiciën van onder andere de International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN Publications new series nr. 5, 1965). Het Deltagebied is op deze lijst in de hoogste categorie ingedeeld. De Mar-List dient als grondslag voor de verdere uitbouw van de op 2 februari 1971 te Ramsar (Iran) tot stand gekomen Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels. Voor de bekrachtiging van deze Overeenkomst is een ontwerp van Rijkswet bij de Staten-Generaal in behandeling.

De riet- en biezengorzen, die worden doorsneden door kreken met bijbehorende oeverwallen en kommen, vormen door hun uitgestrektheid en ligging een optimaal rust- en broedgebied. De voormalige slikken platen, thans ondiepten, sluiten hierbij aan. Op de oeverwallen komt een weliswaar verruigde begroeiing, behorende tot het zeldzame Heemstverbond (gekenmerkt door o.m. riet, moerasmelkdistel, rietzwenkgras, heemst) voor. Deze begroeiing is kenmerkend voor het brakke getijdegebied.

Door de afsluiting van het Haringvliet is de voormalige eb- en vloedbeweging sterk afgenomen, maar er is een kleine dagelijkse getijdenfluctuatie gebleven (schijngetij), terwijl ook schommelingen ten gevolge van windrichting en rivieraafvoer doorlopend plaats vinden. Het milieu in de omgeving van de waterlijn blijft derhalve sterk dynamisch, waardoor plaatselijk een ijlbegroei is ontstaan, dat van grote betekenis is voor het waterwild. De biezengorzen en slikken, die ook voorheen een zeer belangrijk voedselgebied voor duizenden ganzen, eenden en steltlopers vormden, alsmede slaappleaatsen waren voor ganzen, zijn weliswaar ingekrompen, maar het grootste deel van de vroegere vogelsoorten blijft de gebieden in grote getale bezoeken hoewel kwantitatief wel verschuivingen zijn opgetreden. Plaatselijke omzetting van hoger gelegen rietgorzen in graslanden kan voor verloren gegaan voedselgebied compensatie bieden, vooral als hier een daarop gericht beheer wordt gevoerd.

De natuurwetenschappelijke betekenis van het natuurmonument wordt mede bepaald door zijn ligging in het Haringvliet- Hollands Diepgebied. Hier liggen de overgangen van brak via zwak brak naar zoet. Voor 1970 vond op deze plaats een aantal typische zoutplanten de grens van hun verspreidingsgebied; het zijn onder andere zilte rus, zeeweegbree, zeeaster, schorre zoutgras, zilte zegge, kweldergras, zilt vlotgras, melkkruid, zilte en gerande schijnspurrie.

Daarnaast dient een categorie plantesoorten te worden vermeld, die kenmerkend zijn voor een brak milieu. Het zijn knolvossestaart, heemst, lepelblad, behaarde boterbloem, selderij, moerasmelkdistel en weidetorkruid. De plantesoorten die typisch zijn voor een brak milieu worden in Nederland, en ook in Europees verband, steeds zeldzamer, doordat overal in de estuaria van grote rivieren de menselijke invloed toeneemt.

Ondanks het feit, dat de waterstanden grote wijzigingen hebben ondergaan als gevolg van de afsluiting van het Haringvliet mag verwacht worden, dat bij goed beheer het natuurlijke karakter van de vegetatie behouden zal kunnen blijven. Thans is nog steeds een aantal aan brakke omstandigheden gebonden plantesoorten aanwezig. Deze verwachting vindt zijn grond in ecologisch onderzoek, dat na afsluiting van de Zuiderzee en andere getijdewateren is verricht. Gezien het (zwak) brakke uitgangspunt is de situatie hier zelfs gunstiger dan bijvoorbeeld in de voormalige Zuiderzee.

De Blanke Slikken bestaan uit rietgorzen. De rietgorzen zijn opgeslibd en doorsneden door fraaie stelsels van eb- en vloedkreken, de eerste met een vertakte boomvormige structuur, de laatste met brede oeverwallen. De grote geïsoleerdheid van grote delen van het gebied en de daarmee samenhangende rust dragen bij aan de ornithologische betekenis. Het betrokken gebied werd tot de afsluiting van het Haringvliet gedeeltelijk gebruikt voor de rietcultuur. Na de afsluiting gaat, naar mag worden verwacht, de ontwikkeling in de richting van gebruik als grasland. Daartegen bestaat geen bezwaar, mits langs de randen aan het water een brede strook rietland wordt aangehouden. Maatregelen tot verhoging van de agrarische gebruikswaarde kunnen de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied evenwel aantasten. Welke maatregelen en in welke mate deze zullen kunnen worden toegestaan, zal nader kunnen worden geregeld in een beheersplan zoals bedoeld in artikel 14 van de Natuurbeschermingswet.

Ten aanzien van de begrenzing wordt ervan uitgegaan dat de "droge" grens aan de voet van de waterkerende dijk ligt, de "natte" grens ligt globaal op de 0,90 m NAP-lijn.

Deze lijn komt in de meeste gevallen overeen met de vroegere laagwaterlijn. Gezien de verschillen in waterstanden die zich in het Haringvliet nog voordoen, van 0,75 m -NAP tot flink boven 1m +NAP, ligt de zone van 0,20 m diep water, zowel bij hoog als bij laag water, binnen het aangewezen gebied.

Nr. 6168
Directie Natuurbehoud en Openluchtrecreatie
Hfd. Afd.
Afdeling

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE
EN MAATSCHAPPELIJK WERK,

In overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Gezien de beschikking van 2 november 1970, nr. 2317, van de toenmalige Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is van de in die beschikking kadastraal omschreven percelen, te zamen vormende de grasgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel;

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door gedeputeerde staten van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Overwegende, dat de hierna kadastraal omschreven percelen, welke te zamen vormen de grasgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel, van algemeen belang zijn om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat dit natuurmonument deel uitmaakt van de buitendijkse grasgorzen die gelegen zijn langs het Hollandsch Diep en het Haringvliet;

dat deze grasgorzen een fraai beeld geven van de levensgemeenschappen die in een estuarien milieu van enige uitgestrektheid met een zwak brak tot fluviatiel karakter voorkomen, welke situatie elders in ons land niet wordt aangetroffen;

dat deze grasgorzen vervolgens te zamen en in onderling verband bepalend zijn voor de betekenis van het Hollandsch Diep en het Haringvliet als waterwildgebied van internationaal belang;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de grasgorzen tot op zekere hoogte zal veranderen, maar dat deze niettemin hun vegetatiekundige en ornithologische waarde in hoofdzaken zullen behouden;

dat overigens de te verwachten wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende mogelijke veranderingen in de levensgemeenschappen van bijzondere betekenis zijn voor het ecologisch onderzoek;

- dat -

dat tal van in het brakke milieu thuishorende plantesoorten op de grasgorzen een groeiplaats vinden en dat daarop bovendien een aantal tot in het zoete milieu doordringende, in Zuid-West Nederland schaars wordende zoutplanten voorkomen;

dat de grasgorzen het belangrijkste voedselgebied vormen voor in het Hollandsch Diep-Haringvlietgebied in grote aantallen pleisterende brandganzen en dat zij tevens fouragegebied zijn onder meer voor grote aantallen grauwe ganzen en smienten;

dat de grasgorzen tevens een belangrijk broedgebied voor weidevogels vormen; dat grasgorzen als de onderhavige zeldzaam zijn geworden;

In het bijzonder overwegende ten aanzien van het onderhavige natuurmonument, zijnde de grasgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel:

dat het onderhavige natuurmonument een schakel vormt in een keten van ook uit botanisch oogpunt belangrijke en interessante ganzenpleisterplaatsen, welke slechts te zamen optimaal kunnen fungeren;

dat de specifieke botanische betekenis van de grasgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel met name wordt bepaald door het voorkomen van door het brakke milieu gekenmerkte vormen van gemeenschappen van het zilverschoon- en het Engels grasverbond;

dat de specifieke ornithologische betekenis van deze grasgorzen wordt bepaald door de omstandigheid, dat zij een pleisterplaats vormen voor duizenden brandganzen en voor honderden grauwe ganzen en smienten;

dat deze gorzen bovendien als fouragegebied een zeer belangrijk onderdeel vormen van een in het oostelijk deel van het Haringvliet gelegen ruigebied van grauwe ganzen, hetwelk een van de vier in Europa bekende ruiplaatsen van deze ganzensoort is;

dat deze gorzen voorts een belangrijk broedgebied zijn voor minder algemene weidevogelsoorten alsook voor kluten;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, maar ook de in het algemeen ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust en openheid van het landschap, de opbouw van het bodemprofiel, de geomorfologische structuur en het bestaande cultuurpatroon;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT:

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de percelen, kadastraal bekend gemeente Den Bommel, sectie A, nrs 592 en 600 en gemeente Stad aan 't Haringvliet, nrs 570, 575 t/m 577, 582, 1586 en 1590 t/m 1597, een en

- ander -

Bladzijde 3 Afd. en nummer NBOR 6168

ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart en te zamen vormende de grasgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel.

Rijswijk, 1 november 1971

De Staatssecretaris voornoemd,
w.g. H.J.L. Vonhoff

(H.J.L. Vonhoff).

Voor kopie conform
De Secretaris-Generaal van het
Ministerie van Cultuur, Recreatie en
Maatschappelijk Werk

TOELICHTING

De grote natuurwetenschappelijke betekenis van het Haringvliet en het Hollandsch Diep wordt bepaald door de aanwezigheid van buitendijkse terreinen, die kunnen worden verdeeld in slikken en platen, riet- en biezenhorzen, grasgorzen en grienden. Voor bescherming ingevolge de Natuurbeschermingswet komen thans in de eerste plaats de grasgorzen in aanmerking.

De grasgorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep zijn buitendijkse terreinen, die zo hoog zijn opgeslibd dat zij slechts bij zeer hoge waterstand kunnen onderlopen. Het milieu van de grasgorzen heeft een zwak brak karakter, dat stroomopwaarts in toenemende mate door fluviatiele invloeden wordt beheerst. De vegetatie van de grasgorzen in het Haringvliet- en Hollandsch Diepgebied geeft een fraai beeld van deze geleidelijke milieuovergangen. Tal van plantesoorten, die in een zwak brak milieu thuis horen, vinden in de grasgorzen hun groeiplaats, waaronder een aantal voor het Deltagebied zeer specifieke soorten. Deze zogenaamde estuariene plantesoorten worden zowel in Nederland als in Europa schaars. Bovendien komen in de grasgorzen ook een aantal zoutplanten voor die tot ver in het brakke milieu doordringen.

Voor het waterwild hebben het Haringvliet en het Hollandsch Diep internationale betekenis. Zij maken deel uit van de onder nummer 3 (Deltagebied) voorkomende gebieden van de zogenoemde "Wetlands List", welke door het "International Wildfowl Research Bureau" is samengesteld onder auspiciën van onder andere de "International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources" (IUCN Publications new series, nr. 5, 1965). Het Deltagebied is op deze lijst in de hoogste categorie ingedeeld.

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het Haringvliet en het Hollandsch Diep duizenden ganzen, waaronder brandganzen, grauwe ganzen en kolganzen; voorts duizenden eenden, waaronder wilde eenden, wintertalingen en smienten. De platen, slikken en gorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep vormen een onderling samenhangend geheel van slaap-, rust- en fouragegebieden voor het waterwild. De grasgorzen hebben in dit geheel met name betekenis als fouragegebied en pleisterplaats. De grasgorzen zijn agrarisch in gebruik als wei- en hooiland. Het bestaande agrarische gebruik kan op dezelfde wijze als thans worden voortgezet. Maatregelen tot verhoging van de agrarische gebruikswaarde kunnen de natuurwetenschappelijke betekenis van deze gebieden evenwel aantasten, zodat van geval tot geval zal moeten worden nagegaan of zij toelaatbaar zijn.

De grasgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel zijn onbekend, zodat hier geleidelijke overgangen zijn van grasgorzen naar gorzen van riet en zeebies.

Behalve door hetgeen reeds vermeld is betreffende de botanische betekenis van de grasgorzen in hun algemeenheid, wordt de specifieke botanische betekenis van deze grasgorzen bepaald door het voorkomen van door het brakke milieu gekenmerkte vormen van gemeenschappen van het zilverschoon- en het Engels grasverbond.

De grasgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel vormen een pleisterplaats voor brandganzen (500-2000) en honderden grauwe ganzen en smienten. Bovendien vormen deze grasgorzen als fouragegebied een zeer belangrijk onderdeel van een op de Ventjagersplaat gelegen ruigebied van grauwe ganzen. Ruiplaatsen van grauwe ganzen zijn in West-Europa slechts bekend in Noord-Noorwegen, Jutland, Gaasterland in Friesland en op de Ventjagersplaat.

Voorts zijn deze grasgorzen een belangrijk broedgebied van minder algemene weidevogels zoals kempiaan en tureluur, alsmede voor de kluut.

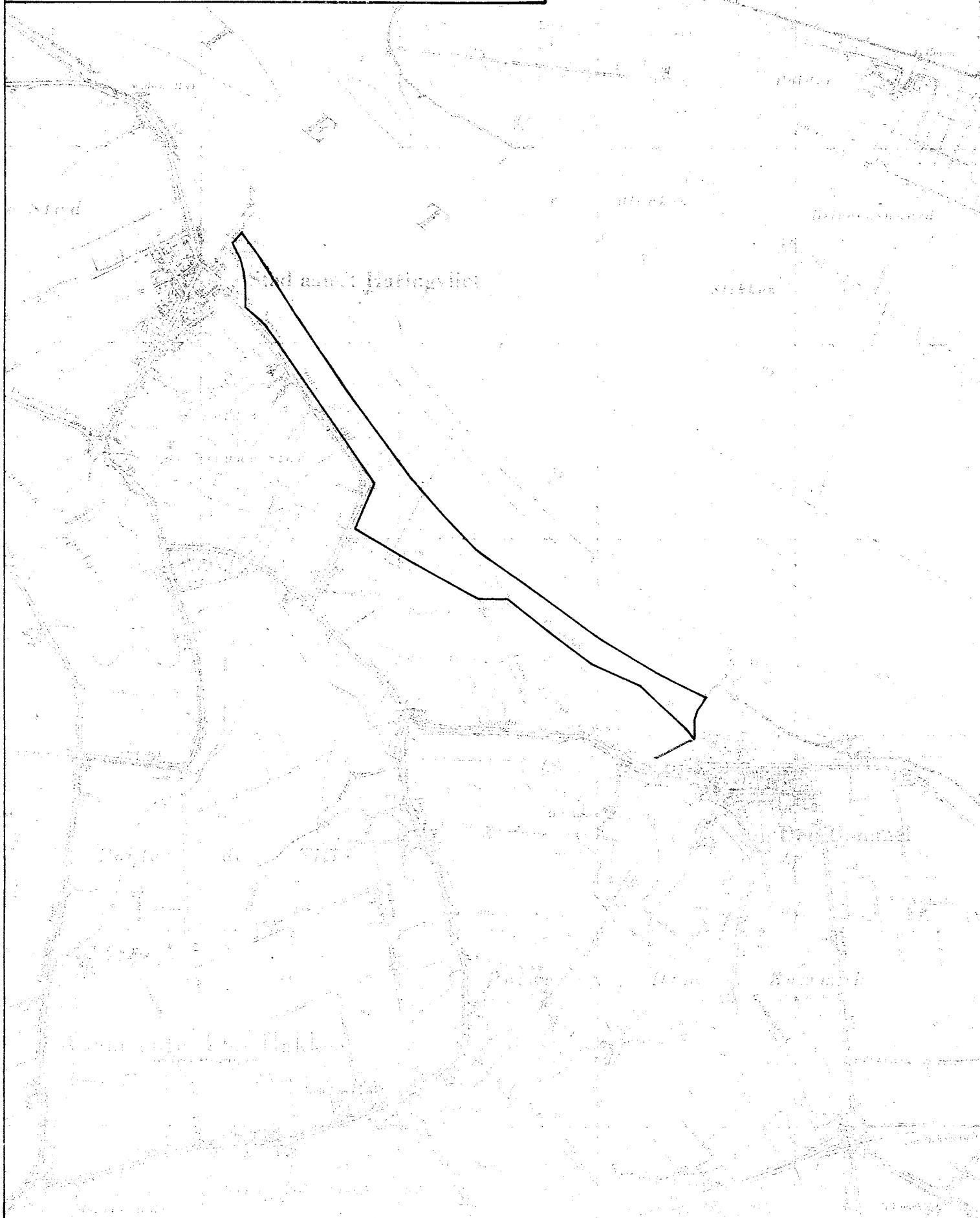
Teneinde enig denkbeeld te geven van handelingen of voortgezette handelingen die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten dan wel overigens schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend kunnen zijn, worden hieronder voorbeelden gegeven van handelingen of voortgezette handelingen ten aanzien waarvan het in ieder geval raadzaam is een vergunning aan te vragen, hetgeen krachtens artikel 13, lid 1, van de wet dient te geschieden bij aangetekende brief.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet.
- Plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voer- en vaartuigen, arken, caravans, living-vans en tenten.
- Ontgronden; aanleggen van waterlossingen, havens, plassen of vijvers; ophogen; egaliseren; ontginnen; ploegen; scheuren van grasland.
- Handelingen, welke wijziging van het sinds jaar en dag bestaande bodemgebruik beogen.
- Aanwenden van bestrijdingsmiddelen en van groei- en stoorstoffen en op onbekade gorzen van kunstmeststoffen.
- Handelingen, welke wijziging van de waterhuishouding of de waterstand beogen of ten gevolge hebben.
- Aanleggen of verharderen van wegen, paden of parkeergelegenheden; tot stand brengen van recreatieve voorzieningen zoals caravan- en kampeerterreinen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings, watersportcentra, aanlegplaatsen enz.
- Planten van bomen of andere houtgewassen.
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten.
- Aanleggen van kaden.
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen.

In geval van twijfel zal het dienstig zijn zich te wenden tot de natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer te 's-Gravenhage.

NATUURMONUMENT DE GRASGORZEN
TUSSEN STAD AAN 't HARINGVLIET
EN DEN BOMMEL

Schaal 1:25000

Nr. 6167
Natuurbehoud en
Directie Openluchtrecreatie
Hfd. Afd.
Afdeling

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE
EN MAATSCHAPPELIJK WERK,

In overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,
Gezien de beschikking van 2 november 1970, nr. 2316, van de toenmalige Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is van de in die beschikking kadastraal omschreven percelen, deel uitmakende van de zogenoemde "Westplaat buitengronden" en "Meneersche Plaat";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door gedeputeerde staten van Zuid-Holland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologisch Commissie uitgebrachte adviezen;

Overwegende, dat de hierna kadastraal omschreven percelen, welke deel uitmaken van de zogenoemde "Westplaat buitengronden" en "Meneersche Plaat", van algemeen belang zijn om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat dit natuurmonument deel uitmaakt van de buitendijkse grasgorzen, die gelegen zijn langs het Hollandsch Diep en het Haringvliet;

dat deze grasgorzen een fraai beeld geven van de levensgemeenschappen die in een estuarien milieu van enige uitgestrektheid met een zwak brak tot fluviatiel karakter voorkomen, welke situatie elders in ons land niet wordt aangetroffen;

dat deze grasgorzen vervolgens te zamen en in onderling verband bepalend zijn voor de betekenis van het Hollandsch Diep en het Haringvliet als waterwildgebied van internationaal belang;

dat weliswaar door de afsluiting van het Haringvliet het milieu van de grasgorzen tot op zekere hoogte zal veranderen, maar dat deze niettemin hun vegetatiekundige en ornithologische waarde in hoofdzaak zullen behouden;

dat overigens de te verwachten wijziging van het milieu en de daarmee samenhangende mogelijke veranderingen in de levensgemeenschappen van bijzondere betekenis zijn voor het ecologisch onderzoek;

dat tal van in het brakke milieu thuishorende plantesoorten op de grasgorzen een groeiplaats vinden en dat daarop bovendien een aantal tot in het zoete milieu doordringende, in Zuid-West-Nederland schaars wordende zoutplaten voorkomen;

dat de grasgorzen het belangrijkste voedselgebied vormen voor in het Hollandsch Diep-Haringvlietgebied in grote aantallen pleisterende brandganzen en dat zij tevens fouragegebied zijn onder meer voor grote aantallen grauwe ganzen en smienten;

dat de grasgorzen tevens een belangrijk broedgebied voor weidevogels vormen;

dat grasgorzen als de onderhavige zeldzaam zijn geworden;

In het bijzonder overwegende ten aanzien van het onderhavige natuurmonument, zijnde de "Westplaat buitengronden" en de "Meneersche Plaat":

dat het onderhavige natuurmonument een schakel vormt in een keten van ook uit botanisch oogpunt belangrijke en interessante ganzenpleisterplaatsen, welke slechts te zamen optimaal kunnen fungeren;

dat de specifieke botanische betekenis van de grasgorzen van de "Westplaat buitengronden" en de "Meneersche Plaat" wordt bepaald door het voorkomen van door het brakke milieu gekenmerkte vormen van gemeenschappen van het zilver-schoonverbond;

dat de specifieke ornithologische betekenis van deze grasgorzen wordt bepaald door de omstandigheid dat zij een pleisterplaats vormen voor duizenden brandganzen en grauwe ganzen en honderden smienten;

dat deze gorzen voorts een broedgebied vormen voor minder algemene wiede-vogels;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, maar ook de in het algemeen ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust en openheid van het landschap, de opbouw van het bodemprofiel, de geomorfologische structuur en het bestaande cultuurpatroon;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

dat de specifieke botanische betekenis van dit natuurmonument wordt bepaald door het voorkomen van overgangssituaties tussen duinen en zilte graslanden met de daarvoor karakteristieke vegetatie;

Gelet op artikel 7 en artikel 9 zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Besluit:

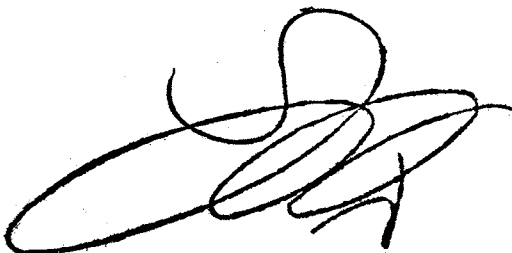
Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de percelen, kadastraal bekend gemeente Sommelsdijk, sectie A, nrs. 438, 455, 456, 461, 462 ged., 466 ged. en 612 ged., een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart en deel uitmakende van de zogenoemde "Westplaat buitengronden" en "Meneersche Plaat".

Voor kopie conform
De Secretaris-Generaal van het
Ministerie van Cultuur, Recreatie en
Maatschappelijk Werk

Rijswijk, 1 november 1971

De Staatssecretaris voornoemd,
w.g. H.J.L. Vonhoff

(H.J.L. Vonhoff).

TOELICHTING

De grote natuurwetenschappelijke betekenis van het Haringvliet en het Hollandsch Diep wordt bepaald door de aanwezigheid van buitendijkse terreinen, die kunnen worden verdeeld in slikken en platen, riet- en biezenhorzen, grasgorzen en grienden. Voor bescherming ingevolge de Natuurbeschermingswet komen thans in de eerste plaats de grasgorzen in aanmerking.

De grasgorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep zijn buitendijkse terreinen, die zo hoog zijn opgeslibd dat zij slechts bij zeer hoge waterstand kunnen onderlopen. Het milieu van de grasgorzen heeft een zwak brak karakter, dat stroomopwaarts in toenemende mate door fluviatiele invloeden wordt beheerst. De vegetatie van de grasgorzen in het Haringvliet- en Hollandsch Diepgebied geeft een fraai beeld van deze geleidelijke milieuovergangen. Tal van plantesoorten, die in een zwak brak milieu thuis horen, vinden in de grasgorzen hun groeiplaats, waaronder een aantal voor het Deltagebied zeer specifieke soorten. Deze zogenaamde estuariene plantesoorten worden zowel in Nederland als in Europa schaars. Bovendien komen in de grasgorzen ook een aantal zoutplanten voor die tot ver in het brakke milieu doordringen.

Voor het waterwild hebben het Haringvliet en het Hollandsch Diep internationale betekenis. Zij maken deel uit van de onder nummer 3 (Deltagebied) voorkomende gebieden van de zogenoemde "Wetlands List", welke door het "International Wildfowl Research Bureau" is samengesteld onder auspiciën van onder andere de "International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources" (IUCN Publications new series, Nr. 5, 1965). Het Deltagebied is op deze lijst in de hoogste categorie ingedeeld.

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het Haringvliet en het Hollandsch Diep duizenden ganzen, waaronder brandganzen, grauwe ganzen en kolganzen; voorts duizenden eenden, waaronder wilde eenden, wintertalingen en smienten. De platen, slikken en gorzen langs het Haringvliet en het Hollandsch Diep vormen een onderling samenhangend geheel van slaap-, rust- en fouragegebieden voor het waterwild. De grasgorzen hebben in dit geheel met name betekenis als fouragegebied en pleisterplaats.

De grasgorzen zijn agrarisch in gebruik als wei- en hooiland. Het bestaande agrarische gebruik kan op dezelfde wijze als thans worden voortgezet. Maatregelen tot verhoging van de agrarische gebruikswaarde kunnen de natuurwetenschappelijke betekenis van deze gebieden evenwel aantasten, zodat van geval tot geval zal moeten worden nagegaan of zij toelaatbaar zijn.

De grasgorzen van de Westplaat buitengronden en de Meneersche plaat zijn deels bekaad, deels onbekaad. Behalve door hetgeen reeds vermeld is betreffende de botanische betekenis van de grasgorzen in hun algemeenheid, wordt de specifieke botanische betekenis van deze grasgorzen bepaald door het voorkomen van door het brakke milieu gekenmerkte vormen van gemeenschappen van het zilverschoonverbond.

De Westplaat buitengronden en de Meneersche Plaat zijn een belangrijke pleisterplaats voor grote aantallen brandganzen, grauwe ganzen, smienten en andere watervogels. Voorts is dit gebied een broedgebied van weidevogels waaronder kempaan en tureluur, alsmede van kluut en van bergeend.

Op grond van de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing uitgebrachte adviezen is afgezien van aanwijzing van het westelijke deel van de Westplaat buitengronden.

Teneinde enig denkbeeld te geven van handelingen of voortgezette handelingen die

de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten dan wel overigens schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend kunnen zijn, worden hieronder voorbeelden gegeven van handelingen of voortgezette handelingen ten aanzien waarvan het ieder geval raadzaam is een vergunning aan te vragen, hetgeen krachtens artikel 13, lid 1, van de wet dient te geschieden bij aangetekende brief.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet.
- Plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voer- en vaartuigen, arken, caravans, livingvans en tenten.
- Ontgronden; aanleggen van waterlossingen, havens, plassen of vijvers; ophogen; egaliseren; ontginnen; ploegen; scheuren van grasland.
- Handelingen, welke wijziging van het sinds jaar en dag bestaande bodemgebruik beogen.
- Aanwenden van bestrijdingsmiddelen en van groei- en stoorstoffen en op onbekade gorzen van kunstmeststoffen.
- Handelingen, welke wijziging van de waterhuishouding of de waterstand beogen of ten gevolge hebben.
- Aanleggen of verharderen van wegen, paden of parkeergelegenheden; tot stand brengen van recreatieve voorzieningen zoals caravan- en kampeerterreinen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings, watersportcentra, aanlegplaatsen enz.
- Planten van bomen of andere houtgewassen.
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of produkten.
- Aanleggen van kaden.
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen.

In geval van twijfel zal het dienstig zijn zich te wenden tot de natuurbescherming consulent van het Staatsbosbeheer te 's-Gravenhage.

Kenmerk
NLB/N-41862

RIJSWIJK (ZH)
10 december 1980

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

- Gehoord de Natuurbeschermingsraad, Burgemeester en wethouders van Hellevoetsluis en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland;

Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Financiën en de Minister van Verkeer en Waterstaat;

Gelet op artikel 21, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

B E S L U I T :

Het op bijbehorende kaart BN40/SN42 aangegeven gebied de "Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors", dat eigendom is van de Staat, wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk G.C. Wallis de Vries,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor Natuurbehoud,
Recreatie en Media,

Dr. J. Verhoeve.

TOELICHTING

Inleiding

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep, waarvan de "Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors" deel uitmaken, ontleent zijn natuurwetenschappelijke betekenis vooral aan de buitendijkse terreinen. Deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), grienden, riet- en grasgorzen. In de voorgaande jaren is reeds een belangrijk deel van het buitendijkse gebied in het Haringvliet onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht. Omdat dit gebied met de overige buitendijkse terreinen in het Haringvliet en het Hollandsch Diep in landschappelijk en ecologisch opzicht één geheel vormt, wordt op de resterende terreinen eveneens de Natuurbeschermingswet toegepast.

Deze beschikking betreft de "Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors" in de gemeente Hellevoetsluis. Het eerste gedeelte van de grasgorzen van het Quackgors werd in 1971 aangewezen als beschermd natuurmonument.

Natuurwetenschappelijke betekenis

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep vele duizenden Brandganzen, Grauwe ganzen en Kolganzen, honderden Rietganzen, duizenden eenden, waaronder Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten en Pijlstaarten en duizenden steltlopers, waaronder Scholeksters, Wulpen, Kieviten en Goudplevieren. De rietgorzen en ondiepten zijn voor een groot aantal vogelsoorten van belang als foerageer- en rustgebied, terwijl ze voor Wilde eenden en Wintertalingen als ruigebied en voor ganzen als slaapgebied van betekenis zijn. De rietgorzen zijn met name van belang als broedgebied voor een aantal soorten riet- en moerasvogels zoals Bruine kiekendief, Roerdomp, Waterral, Baardmannetje, Snor en Grote karekiet.

Het Deltagebied, en daarmee ook het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep, is als pleisterplaats voor watervogels van een zodanige internationale betekenis dat het voorkomt op de zogenaamde "MAR-list" in categorie A (hoogste categorie) onder nummer 3.

De afsluiting van het Haringvliet heeft ingrijpende gevolgen gehad voor het milieu van de buitendijkse terreinen. Ondanks de opgetreden wijzigingen is evenwel nog steeds een aantal aan brakke omstandigheden gebonden plantesoorten aanwezig.

Voorts kan erop worden gewezen, dat de door de afsluiting veroorzaakte wijziging van het milieu van bijzondere betekenis is voor het ecologisch onderzoek.

Het Quackgors wordt gekenmerkt door een grote mate van verscheidenheid, die met name het resultaat is van de overgangen tussen zand en klei en de verschillen in hoogteligging. Oorspronkelijk bestond het Quackgors voor het grootste deel uit zandige slikvelden. Na het wegvallen van de eb- en vloedwerking zijn de begroeiingskansen voor een deel van deze slikken toegenomen. Langs de werkdijk heeft duinvorming plaats gevonden. Op de lage, schelprijke duintjes komt een pioniervegetatie voor met onder andere Blauwe zeedistel, Zeepostelein, Helm, Zandhaver, Biestarwegras, Akkermelkdistel, Zeegroene ganzevoet, Spiesbladmelde en Zeeraket. Langs de landzijde van het slik zijn zeebiesvelden aanwezig. Plaatselijk komen daar ook Ruwe bies en Engels slijkgras massaal voor. Achter de zeebiesvelden liggen - landinwaarts - rietvelden. Deze gaan vervolgens over in graslanden. Eerst komt het laaggelegen grasland met plantesoorten als Zeebies, Ruwe bies, Riet, Lepelblad, Strandzoutgras, Strandkweekgras en Zult. Daarna komt een iets hoger gelegen zone waarin Fioringras en Zilt vlotgras domineren. In het grasland langs de oude zeedijk domineren Veldgerst, Engels raaigras en Veldbeemdgras. Andere hier aangetroffen plantesoorten zijn Behaarde boterbloem, Aardbeiklaver, Witte klaver, Zilver schoon en Kattedoorn. De slikken zijn van belang als pleisterplaats voor vogels,

vooral Scholekster, Grutto, Tureluur, Stormmeeuw, Watersnip, Zilverplevier en een aantal eendesorten. In de winter komen er honderden Grauwe ganzen.

Begrenzing

Aan de landzijde grenst het natuurmonument aan het gedeelte van het Quackgors, dat in 1971 is aangewezen als beschermd natuurmonument. Aan de waterzijde is de grens zo gekozen, dat ook bij de laagste waterstand (0,6 -NAP) een smalle strook water binnen het natuurmonument valt. Daarbij is ervan uitgegaan, dat deze strook onder dergelijke omstandigheden een waterdiepte heeft van 0,2 meter. Bij dit uitgangspunt komt de grens te liggen bij 0,8 -NAP.

Beheer

Ten aanzien van het waterstaatkundig beheer zullen te zijner tijd afspraken worden gemaakt tussen Rijkswaterstaat en de natuurbeschermingsconsulent. Te denken valt aan een convenant.

Kenmerk
NLB/N 41861

RIJSWIJK (ZH)
29 AUG. 1980

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, Burgemeester en Wethouders van Oudendoorn, Goudswaard en Zuidland en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland;

Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Financiën en de Minister van Verkeer en Waterstaat;

Gelet op artikel 21, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

B E S L U I T:

Het op bijbehorende kaart BN 41/SN 43 aangegeven gebied, deel uitmakende van de "Beninger slikken" en eigendom van de Staat, wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk
G.C. Wallis de Vries
namens deze
De Directeur-Generaal voor Natuurbehoud,
Recreatie en Media,

(Dr. J. Verhoeve)

Toelichting

Inleiding

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep, waarvan de Beninger slikken deel uitmaken, ontleent zijn natuurwetenschappelijke betekenis vooral aan de buitendijkse terreinen.

Deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), grienden, riet- en grasgorzen. In de voorgaande jaren is reeds een belangrijk deel van het buitendijkse gebied in het Haringvliet onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht. Omdat dit gebied met de overige buitendijkse terreinen in het Haringvliet en het Hollandsch Diep in landschappelijk en ecologisch opzicht één geheel vormt, wordt op de resterende terreinen eveneens de Natuurbeschermingswet toegepast.

Deze beschikking betreft het gedeelte van de Beninger slikken in de gemeenten Oudenhorn, Goudswaard en Zuidland, dat eigendom is van de Staat. De oppervlakte van dit gedeelte bedraagt ca. 380 ha.

Het ligt in het voornemen om het gedeelte van de Beninger slikken, dat geen eigendom is van de Staat, aan te wijzen als beschermd natuurmonument.

Natuurwetenschappelijke betekenis

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep vele duizenden Brandganzen, Grauwe ganzen en Kolganzen, honderden Rietganzen, duizenden eenden waaronder Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten en Pijlstaarten en duizenden steltlopers, waaronder Scholeksters, Wulpen, Kieviten en Goudplevieren. De rietgorzen en ondiepten zijn voor een groot aantal vogelsoorten van belang als fourageer- en rustgebied, terwijl ze voor Wilde eenden en Wintertalingen als ruigebied en voor ganzen als slaapgebied van betekenis zijn. Het gaat hier veelal om belangrijke delen van totale populaties. De rietgorzen zijn met name van belang als broedgebied voor een aantal soorten riet- en moerasvogels, zoals Bruine kiekendief, Roerdomp, Waterral, Baardmannetje, Snor en Grote Karekiet.

Het Deltagebied, waarvan het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep deel uitmaakt, is als pleisterplaats voor watervogels van een zodanige internationale betekenis dat het voorkomt op de zogenaamde "MAR"-list in categorie A (hoogste categorie) onder nummer 3.

De afsluiting van het Haringvliet heeft ingrijpende gevolgen gehad voor het milieu van de buitendijkse terreinen. Ondanks de opgetreden wijzigingen is evenwel nog steeds een aantal aan brakke omstandigheden gebonden plantesoorten aanwezig.

Voorts kan erop worden gewezen, dat de door de afsluiting veroorzaakte wijziging van het milieu van bijzondere betekenis is voor het ecologische onderzoek.

De Beninger slikken bestaan voornamelijk uit door eb- en vloedkreken doorsneden rietgorzen. Aan de kant van de dijk bij Oudenhorn komen grasgorzen voor, terwijl aan de zijde van het Haringvliet een smalle strook biezengorzen ligt. Langs de oever liggen uitgestrekte ondiepten.

Het natuurmonument ontleent zijn specifieke betekenis met name aan de ligging ervan in de monding van het Spui. De voormalige overgangen van brak naar zout liggen ten grondslag aan de huidige vegetatie van het gebied.

Begrenzing

Aan de waterzijde is de grens zo gekozen dat ook bij de laagste waterstand (0,7-N.A.P.) een strook water binnen het natuurmonument valt. Daarbij is ervan uitgegaan dat deze strook onder dergelijke omstandig-

heden een waterdiepte van 0,2 meter heeft. Bij dit uitgangspunt komt de grens te liggen bij 0,9-N.A.P.

Deze waterstrook is voor ganzen van belang als slaapplaats en voor eenden als rustgebied.

Aan de landzijde wordt de begrenzing gevormd door het gebied, dat geen eigendom is van de staat.

Beheer

Ten aanzien van het beheer zullen te zijner tijd afspraken worden gemaakt tussen Rijkswaterstaat en de natuurbeschermingsconsulent.

Te denken valt aan een convenant.

Kenmerk
Hoofdafdeling Natuur-
en Landschapsbescherming
Nr. NLB/N-43602

RIJSWIJK (ZH)
31 december 1980

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, Burgemeesters en Wethouders van Oostflakkee, van Numansdorp, van Zuid-Beijerland en van Willemstad en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland en Noord-Brabant;

Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Financiën en de Minister van Verkeer en Waterstaat;

Gelet op artikel 21, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

B E S L U I T :

Het op bijbehorende kaart SN 44 aangegeven gebied, hierna te noemen de "Ventjagersplaat ten noorden van de Hellegatsdam" wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk
G.C. Wallis de Vries,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor
Natuurbehoud, Recreatie en Media,

Dr. J. Verhoeve

TOELICHTING

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep, waarvan de "Ventjagersplaat ten noorden van de Hellegatsdam" deel uitmaakt, ontleent zijn natuurwetenschappelijke betekenis vooral aan de buitendijkse terreinen.

Deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), grienden, riet- en grasgorzen.

In de voorgaande jaren is reeds een belangrijk deel van het buitendijkse gebied van het Haringvliet onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht.

Omdat het onderhavige gebied met de overige buitendijkse terreinen in het Haringvliet en het Hollandsch Diep in landschappelijk en ecologisch opzicht één geheel vormt, wordt op de resterende terreinen eveneens de Natuurbeschermingswet toegepast.

Natuurwetenschappelijke betekenis

Het Deltagebied, waarvan het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep deel uitmaakt, is als pleisterplaats voor watervogels van zodanige internationale betekenis, dat het voorkomt op de zogenaamde "MAR-LIST", opgesteld onder auspiciën van de International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN), in categorie A onder nr. 3.

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep vele duizenden Brandganzen, Grauwe ganzen en Kolganzen, honderden Rietganzen, duizenden eenden, waaronder Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten en Pijlstaarten en duizenden steltlopers, waaronder Scholeksters, Wulpen, Kieviten en Goudplevieren.

De rietgorzen en ondiepten zijn voor een groot aantal vogelsoorten van belang als fourageer- en rustgebied, terwijl ze voor Wilde eenden en Wintertalingen als ruigebied en voor ganzen als slaapgebied van betekenis zijn.

Het gaat hier veelal om belangrijke delen van totale populaties.

De rietgorzen zijn met name van belang als broedgebied voor een aantal soorten riet- en moerasvogels, zoals Bruine kiekendief, Roerdomp, Waterral, Baardmannetje, Snor en Grote karekiet.

De afsluiting van het Haringvliet heeft ingrijpende gevolgen gehad voor het milieu van de buitendijkse terreinen.

Ondanks de opgetreden wijzigingen is evenwel nog steeds een aantal aan brakke omstandigheden gebonden plantesoorten aanwezig.

Voorts kan er op gewezen worden, dat de door de afsluiting veroorzaakte wijziging van het milieu van bijzondere betekenis is voor het ecologisch onderzoek.

De "Ventjagersplaat ten noorden van de Hellegatsdam" is een uitgestrekt gebied met zandplaten en ondiepten.

Het gehele gebied, inclusief het Ventjagersgaatje, is zeer belangrijk als rust- en fourageergebied voor grote aantallen zwemeenden, waaronder Wilde eenden, Smienten, Krakeenden, Wintertalingen en Pijlstaarten en verder voor Bergeenden en verscheidene soorten steltlopers zoals Wulpen, Tureluurs, Bonte strandlopers, Kluten, Rosse grutto's, Scholeksters en Zilverplevieren.

Tevens is het een belangrijke slaapplaats voor honderden Brandganzen, Kolganzen en Rietganzen.

In de maanden juli en augustus ruit op de Ventjagersplaat een groot aantal

soorten eenden, waaronder duizenden Bergeenden.
Het gebied is van grote betekenis als rustgebied voor Aalscholvers.
Het gaat hier om grote concentraties (aantallen van meer dan 1000 zijn vastgesteld).

Begrenzing

Aan de waterzijde volgt de grens vrijwel geheel de 0.9-NAP-lijn.
Aan de landzijde is als zuid- en oostgrens de Hellegatsdam aangehouden, terwijl het natuurmonument in het zuidwesten grenst aan de als beschermd natuurmonument aangewezen "Gorzen tussen den Bommel en de Hellegatsdam". Het ligt in het voornemen om ten aanzien van de vaargeul door het Ventjagersgaatje artikel 17 van de Natuurbeschermingswet toe te passen. Ten aanzien van het beheer zullen te zijner tijd afspraken worden gemaakt tussen Rijkswaterstaat en de Natuurbeschermingsconsulent. Te denken valt aan een convenant.

Kenmerk
NLB/N 41913

RIJSWIJK (ZH)

9

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, Burgemeester en Wethouders van Goudswaard en van Zuid-Beijerland en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland;

Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Financiën en de Minister van Verkeer en Waterstaat;

Gelet op artikel 21, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

B E S L U I T :

Het op bijbehorende kaart BN 27/SN 36 aangegeven gebied, deel uitmakende van de "Blanke slikken" en eigendom van de Staat, wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk
G.C. Wallis de Vries
namens deze
De Directeur-Generaal voor Natuurbehoud,
Recreatie en Media,

(Dr. J. Verhoeve)

Toelichting

Inleiding

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep ontleent zijn natuurwetenschappelijke betekenis vooral aan de buitendijkse terreinen.

Deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), grienden, riet- en grasgorzen.

In 1971 is het merendeel van de grasgorzen in het Haringvliet onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht. Omdat deze gorzen met de overige buitendijkse terreinen in het Haringvliet en het Hollandsch Diep in landschappelijk en ecologisch opzicht één geheel vormen, wordt thans een aanvang gemaakt met de aanwijzing als staatsnatuurmonument van de resterende terreinen.

Deze beschikking betreft het gedeelte van de "Blanke Slikken" in de gemeenten Goudswaard en Zuid-Beijerland, dat eigendom is van de Staat.

Natuurwetenschappelijke betekenis

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep vele duidenden Brandganzen, Grauwe ganzen en Kolganzen, honderden Rietganzen, duizenden eenden, waaronder Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten en Pijlstaarten en duizenden steltlopers, waaronder Scholeksters, Wulpen, Kieviten en Goudplevieren. De rietgorzen en ondiepten zijn voor een groot aantal vogelsoorten van belang als fourageer- en rustgebied, terwijl ze voor Wilde eenden en Wintertalingen als ruigebied en voor ganzen als slaapgebied van betekenis zijn.

De rietgorzen zijn met name van belang als broedgebied voor een aantal soorten riet- en moerasvogels, zoals Bruine kiekendief, Roerdomp, Waterral, Baardmannetje, Snor en Grote karekiet.

Het Deltagebied, en daarmee ook het Haringvliet en het Hollandsch Diep, is als pleisterplaats voor watervogels van internationale betekenis en komt als zodanig voor op de zogenaamde "MAR-list" in categorie A (hoogste categorie) onder nummer 3.

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep, waarvan de Blanke slikken deel uitmaken, is bovendien van grote internationale betekenis doordat een aantal vogelsoorten hier in zo groten getale voorkomt, dat aan hoge internationale waarderingsnormen wordt voldaan en deze normen in sommige gevallen zelfs verscheidene malen worden overtroffen.

De afsluiting van het Haringvliet heeft ingrijpende gevolgen voor het milieu van de buitendijkse terreinen gehad. De oorspronkelijke situatie van het milieu komt echter nog steeds tot uitdrukking in het planten- en dierenleven.

Ten slotte kan erop worden gewezen, dat de door de afsluiting veroorzaakte wijziging van het milieu van bijzondere betekenis is voor het ecologische onderzoek.

De Blanke slikken bestaan uit door een stelsel van eb- en vloedkreken doorsneden rietgorzen. De door de geïsoleerde ligging veroorzaakte rust in het gebied draagt in belangrijke mate bij aan de ornithologische betekenis van het natuurmonument.

Bij het vaststellen van de begrenzing is de lijn van -0,8/-0,9 m aangehouden.

Ten aanzien van het beheer zullen te zijner tijd afspraken worden gemaakt tussen Rijkswaterstaat en de Natuurbeschermingsconsulent.

Te denken valt aan een convenant.

Kenmerk
Hoofdafdeling Natuur-
en Landschapsbescherming
nr. 41860

RIJSWIJK (ZH)

22 SEP. 1980

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, Burgemeester en Wethouders van Oostflakkee en Middelharnis en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland;

Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Financiën en de Minister van Verkeer en Waterstaat;

Gelet op artikel 21, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1976, 572);

B E S L U I T :

Het op bijbehorende kaart SN 45 aangegeven gebied, hierna te noemen "Rietgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel", dat eigendom is van de Staat, wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk
G.C. Wallis de Vries,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor
Natuurbehoud, Recreatie en Media,

Dr. J. Verhoeve

Toelichting

Inleiding

Het gebied aan het Haringvliet en het Hollandsch Diep, waarvan de "Rietgorzen tussen Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel" deel uitmaken, ontleent zijn natuurwetenschappelijke betekenis vooral aan de buitendijkse terreinen.

Deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), grienden, riet- en grasgorzen.

In de voorgaande jaren is reeds een belangrijk deel van het buitendijkse gebied van het Haringvliet onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht.

Omdat dit gebied met de overige buitendijkse terreinen in het Haringvliet en het Hollandsch Diep in landschappelijk en ecologisch opzicht één geheel vormt, wordt thans op de resterende terreinen eveneens de Natuurbeschermingswet toegepast.

Natuurwetenschappelijke betekenis

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep vele duizenden Brandganzen, Grauwe ganzen en Kolganzen, honderden Rietganzen, duizenden eenden, waaronder Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten en Pijlstaarten en duizenden steltlopers, waaronder Scholeksters, Wulpen, Kieviten en Goudplevieren.

De biezengorzen, rietgorzen en ondiepten zijn voor een groot aantal vogelsoorten van belang als fourageer- en rustgebied, terwijl ze voor Wilde eenden en Wintertalingen als ruigebied en voor ganzen als slaapgebied van betekenis zijn.

Het gaat hier veelal om belangrijke delen van totale populaties.

De rietgorzen zijn met name van belang als broedgebied voor een aantal soorten riet- en moerasvogels, zoals Bruine kiekendief, Roerdomp, Waterral, Baardmannetje, Snor en Grote karekiet.

Het Deltagebied, waarvan het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep deel uitmaakt, is als pleisterplaats voor watervogels van een zodanige internationale betekenis dat het voorkomt op de zogenaamde "MAR-list" in categorie A (hoogste categorie) onder nummer 3.

De afsluiting van het Haringvliet heeft ingrijpende gevolgen voor het milieu van de buitendijkse terreinen gehad.

De oorspronkelijke situatie van het milieu komt echter nog steeds tot uitdrukking in het planten- en dierenleven.

Tenslotte kan erop worden gewezen, dat de door de afsluiting veroorzaakte wijziging van het milieu van bijzondere betekenis voor het ecologisch onderzoek is.

Voor de afronding van het natuurmonument zijn de rietgorzen tezamen met de aangrenzende ondiepten van groot belang.

De strook fungeert als rustgebied voor een aantal soorten watervogels zoals Wilde eend, Wintertaling, Smient, Bergeend, Grauwe gans, Rietgans en Wulp.

Bovendien waarborgt de begroeiing de rust voor de vogels die zich langs de oever in het water bevinden.

Ten aanzien van het beheer zullen te zijner tijd afspraken worden gemaakt tussen Rijkswaterstaat en de natuurbeschermingsconsulent.

Te denken valt aan een convenant.

Kenmerk
NLB/N. 41938

RIJSWIJK (ZH)

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, Burgemeester en Wethouders van Middelharnis, Dirksland, Oudenhorn en Hellevoetsluis en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland;

Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Financiën en de Minister van Verkeer en Waterstaat;

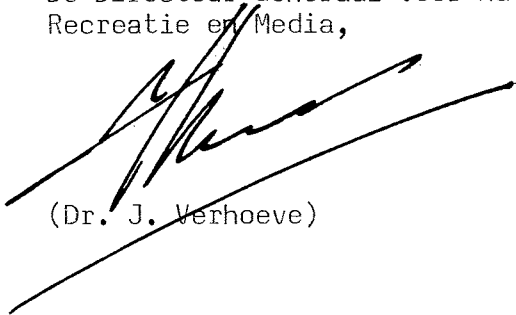
Gelet op artikel 21, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

B E S L U I T :

Het op bijbehorende kaart SN 46 aangegeven gebied, bekend onder de naam "Slijkplaat", dat eigendom is van de Staat, wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk
G.C. Wallis de Vries
namens deze
De Directeur-Generaal voor Natuurbehoud,
Recreatie en Media,

(Dr. J. Verhoeve)

Toelichting

Inleiding

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep ontleent zijn natuurwetenschappelijke betekenis vooral aan de buitendijkse terreinen. Deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), grienden, riet- en grasgorzen.

In 1971 is het merendeel van de grasgorzen van het Haringvliet onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht. Omdat deze gorzen met de overige buitendijkse terreinen in het Haringvliet en het Hollandsch Diep in landschappelijk en ecologisch opzicht één geheel vormen, wordt thans een aanvang gemaakt met de aanwijzing als staats-natuurmonument van de resterende terreinen. Deze beschikking betreft de "Slijkplaat", in de gemeenten Middelharnis, Dirksland Oudendoorn en Hellevoetsluis.

Natuurwetenschappelijke betekenis

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep vele duizenden Brandganzen, Grauwe ganzen en Kolganzen, honderden Rietganzen, duizenden eenden, waaronder Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten en Pijlstaarten en duizenden steltlopers, waaronder Scholeksters, Wulpen, Kieviten en Goudplevieren. De rietgorzen en ondiepten zijn voor een groot aantal vogelsoorten van belang als fourageer- en rustgebied, terwijl ze voor Wilde eenden en Wintertalingen als ruigebied en voor ganzen als slaapgebied van betekenis zijn. De rietgorzen zijn met name van belang als broedgebied voor een aantal soorten riet- en moerasvogels, zoals Bruine Kiekendief, Roerdomp, Waterral, Baardmannetje, Snor en Grote Karekiet. Het Deltagebied, en daarmee ook het Haringvliet en het Hollandsch Diep, is als pleisterplaats voor watervogels van internationale betekenis en komt als zodanig voor op de zogenaamde "MAR-list" in categorie A (hoogste categorie) onder nummer 3.

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep, waarvan de "Slijkplaat" deel uitmaakt, is bovendien van grote internationale betekenis doordat een aantal vogelsoorten hier in zo groten getale voorkomt, dat aan hoge internationale waarderingsnormen wordt voldaan en deze normen in sommige gevallen zelfs verscheidene malen worden overtroffen.

De afsluiting van het Haringvliet heeft ingrijpende gevolgen gehad voor het milieu van de buitendijkse terreinen. Ondanks de opgetreden wijzigingen is evenwel nog steeds een aantal aan brakke omstandigheden gebonden plantesoorten aanwezig.

Ten slotte kan erop worden gewezen, dat de door de afsluiting veroorzaakte wijziging van het milieu van bijzondere betekenis is voor het ecologisch onderzoek.

De "Slijkplaat" wordt gevormd door een uitgestrekte zandplaat en ondiepten.

Het natuurmonument is vooral van betekenis als rustplaats voor grote aantallen watervogels, waaronder Bergeend, Wintertaling, Brandgans, Grauwe gans, Wulp, Kluut, Bonte strandloper en Aalscholver. Voor de Kluut en de Strandplevier is het natuurmonument een belangrijk broedgebied.

Bij het vaststellen van de begrenzing is de lijn van -0,8 m/-0,9 m aangehouden.

Beheer

Ten aanzien van het beheer zullen te zijner tijd afspraken worden gemaakt tussen Rijkswaterstaat en de natuurbeschermingsconsulent. Te denken valt aan een convenant.

RIJSWIJK (ZH)
22 SEP. 1980

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, Burgemeesters en Wethouders van Dirksland en Goedereede en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland;

Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Financiën en de Minister van Verkeer en Waterstaat;

Gelet op artikel 21, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

B E S L U I T :

Het op bijbehorende kaart SN47 aangegeven gebied de Scheelhoek c.a., dat eigendom is van de Staat, wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk
G.C. Wallis de Vries,
namens deze,
de Directeur-Generaal voor
Natuurbehoud, Recreatie en Media,

Dr. J. Verhoeve

TOELICHTING

Inleiding

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep ontleent zijn natuurwetenschappelijke betekenis vooral aan de buitendijkse terreinen. Deze terreinen kunnen worden onderscheiden in ondiepten (voormalige slikken en platen), grienden, riet- en grasgorzen.

In 1971 is het merendeel van de grasgorzen in het Haringvliet onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht.

Hoewel een belangrijk deel van de Scheelhoek - het gebied waarop deze beschikking van toepassing is - door de onlangs aangelegde dijk strikt genomen geen deel meer uitmaakt van de buitendijkse terreinen van het Haringvliet, is de ecologische samenhang met deze gebieden niet verbroken.

Derhalve is besloten de Scheelhoek in het kader van de aanwijzing van de buitendijkse terreinen van het Haringvliet als Natuurmonument aan te wijzen.

Natuurwetenschappelijke betekenis

Jaarlijks pleisteren en overwinteren in het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep vele duizenden Brandganzen, Grauwe ganzen en Kolganzen, honderden Rietganzen, duizenden eenden, waaronder Wilde eenden, Wintertalingen, Smienten en Pijlstaarten en duizenden steltlopers, waaronder Scholeksters, Wulpen, Kieviten en Goudplevieren. De rietgorzen en ondiepten zijn voor een groot aantal vogelsoorten van belang als fourageer- en rustgebied, terwijl ze voor Wilde eenden en Wintertalingen als ruigebied en voor ganzen als slaapgebied van betekenis zijn.

De rietgorzen zijn met name van belang als broedgebied voor een aantal soorten riet- en moerasvogels, zoals Bruine kiekendief, Roerdomp, Waterral, Baardmannetje, Snor en Grote Karekiet.

Het Deltagebied, en daarmee ook het Haringvliet en het Hollandsch Diep, is als pleisterplaats voor watervogels van internationale betekenis en komt als zodanig voor op de zogenaamde "MAR-list" in categorie A (hoogste categorie) onder nummer 3.

Het gebied van het Haringvliet en het Hollandsch Diep, waarvan de Scheelhoek c.a. deel uitmaakt, is bovendien van grote internationale betekenis doordat een aantal vogelsoorten hier in zo groten getale voorkomt, dat aan hoge internationale waarderingsnormen wordt voldaan en deze normen in sommige gevallen zelfs verscheidene malen worden overtroffen.

De afsluiting van het Haringvliet heeft ingrijpende gevolgen gehad voor het milieu van de buitendijkse terreinen.

Ondanks de opgetreden wijzigingen is evenwel nog steeds een aantal aan brakke omstandigheden gebonden plantesoorten aanwezig.

Ten slotte kan erop worden gewezen, dat de door de afsluiting veroorzaakte wijziging van het milieu van bijzondere betekenis is voor het ecologische onderzoek.

De Scheelhoek c.a. is vooral van betekenis als broedgebied voor een aantal soorten riet- en moerasvogels zoals Bruine kiekendief, Grauwe ganzen, Waterral, Baardmees en Snor.

De oeversloten langs het Haringvliet en het Zuiderdiep zijn van groot belang als pleisterplaats voor watervogels.

Er fourageren, vooral langs het Zuiderdiep, duizenden Brandganzen, Smienten en honderden Wintertalingen, Wilde eenden, Pijlstaarten, Kleine zwanen, Grauwe ganzen en Bergeenden.

Het dijklichaam, zoals aangegeven op bijgaande kaart, is buiten de aanwijzing gehouden.

Beheer

Ten aanzien van het beheer zullen te zijner tijd afspraken worden gemaakt tussen Rijkswaterstaat en de natuurbeschermingsconsulent.
Te denken valt aan een convenant.